

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SOSYO-
KÜLTÜREL EĞİTİM: ÜNLÜ TÜRK BÜYÜKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Duygu DAYSAL ERSOY

Enstitü Anabilim Dalı: İlköğretim Anabilim Dalı

Enstitü Bilim Dalı : Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN

ŞUBAT 2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SOSYO-KÜLTÜREL
EĞİTİM: ÜNLÜ TÜRK BÜYÜKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Duygu DAYSAL ERSOY

Enstitü Anabilim Dalı: İlköğretim Anabilim Dalı

Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Bu tez 09/02/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Sevgi
COŞKUN KESKİN

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Turan
ÇAKIR

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim
SAĞLAM

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Duygu DAYSAL ERSOY

01.02.2011

ÖNSÖZ

“Erken çocukluk döneminde sosyo- kültürel eğitim: ünlü Türk büyükleri” konusu, çocukların bu döneminde milli bilinç kazanma ve kültürüne değer verme süreci içinde olduklarından hareketle önem kazanmış ve konunun üzerinde durulmuştur. Bu çalışmanın her aşamasında beni destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen çok değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sevgi Coşkun Keskin’e sonsuz şükranlarımı sunarım. Bakış açısıyla çalışmaya verdiği yön ve anlayışı için minnettar olduğumu, kendisiyle çalışmanın ayrıcalığını yaşadığımı belirtmek isterim.

Değerli bilgi ve deneyimleriyle çalışmaya katkı sağlayan hocalarım Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR ve Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM’a çok teşekkür ederim.

Motivasyonuma sağladığı katkılardan dolayı sevgili arkadaşım Selma AYDIN BAYRAM’a, çalışmamı destekleyen; sevgili Selvim AYVAZ HALİL’e, Aylin GÜLEÇ’e, Ayşegül ŞEKER’e ve Canan KILINÇ MERCAN’a, yolculuklarımız sırasında bize evini açan DURDU ailesine, bana araştırma ortamı sağlayan Sayın Fahrettin AKYOL ve Hayriye GÜNGÖR’e teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi tez aşamasında da desteklerini ve sevgilerini esirgemeyen aileme; annem Ferah DAYSAL, babam Erdoğan DAYSAL, sevgili kardeşim Serkan DAYSAL’a ve anneannem Birsen URALTÜRK’e sonsuz teşekkür ederim. İnançları, yardımları ve varlıklarıyla bana verdikleri enerjiye minnettarım. Arya ile ilgilenerek bana çalışma ortamı sağladıkları için ayrıca teşekkür ederim.

Çalışma aralarında kahve molalarıyla rahatlamamı sağlayan komşum Güler ERKUT’a, tezin yazılış sürecinde Arya’ya bakarak bana zaman kazandıran Damla UÇAR’a, Adapazarı yolculuklarımda bana yolluk hazırlayan Belkis BİRKAN’a şükranlarımı sunuyorum.

Son olarak her zaman yanımda olup; araştırmaya sevgisini, emeğini, özverisini katan sevgili eşim Dr. Halil ERSOY’a desteğinden, cesaretlendirmelerinden ve şehirlerarası yolculuklarımı kolaylaştırmalarından dolayı çok teşekkür ederim.

Ve en son olarak yol arkadaşım, kızım Arya’ya; dokuz ay boyunca benimle şehirlerarası yolculuk yaptığı, stresli çalışma dönemlerimde sabrettiği, dünyaya geldiği üç aydan beri çalışmamı aksatmayıp, gece uykusuz bırakmayıp tezime renk kattığı için çok teşekkür ediyorum.

Duygu DAYSAL ERSOY

01.02.2011

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ	ix
DİYALOGLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİL LİSTESİ	xii
RESİM LİSTESİ	xiii
ÖZET.....	xiv
SUMMARY	xv

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN DESENİ VE YÜRÜTÜLMESİ.....	11
---	-----------

1.1. Katılımcıların Seçilmesi	11
-------------------------------------	----

1.2. Veri Toplama Araçları	11
----------------------------------	----

1.2.1. Gözlem	11
---------------------	----

1.2.2. Görüşme	12
----------------------	----

1.2.3. Doküman incelemesi	13
---------------------------------	----

1.3. Verilerin Analizi ve İşlenmesi	14
---	----

1.3.1. Yazıya Dökme	14
---------------------------	----

1.3.2. Yorumlama Teknikleri	16
-----------------------------------	----

1.4. Araştırma Süreci	18
-----------------------------	----

1.5. Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	23
---	----

1.6. Araştırmacının Ön Yargıları ve İnançları	24
---	----

BÖLÜM 2: ERKEN ÇOCUKLUK VE ÜNLÜ TÜRK BÜYÜKLERİ.....	25
--	-----------

2.1. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	25
--	----

2.1.1. Erken Çocukluk Döneminde Gelişim Süreçleri	25
---	----

2.1.2. Kimlik Oluşumu, Okul Öncesi Eğitim ve Sosyal Bilgiler	29
--	----

2.1.3. Tarih Öğretimi.....	32
2.1.4. Tarihimizdeki Önemli Türk Büyükleri	34
2.1.4.1. Mustafa Kemal Atatürk (1881- 1938).....	34
2.1.4.2. Fatih Sultan Mehmet (1432-1481).....	34
2.1.4.3. Yunus Emre (1240- 1320).....	35
2.1.4.4. Mimar Sinan (1489-1588).....	35
2.1.4.5. Mevlana (1207-1273).....	35
2.1.4.6. Ahi Evran (1171-1261)	35
2.1.4.7. Bilge Kağan ve Kültiğin (683-734)	36
2.1.4.8. Piri Reis (1465/1470--1554)	36

BÖLÜM 3: ARAŞTIRMA BULGULARI37

3.1. Erken Çocukluk Döneminde Öğretilebilecek Türk Büyükleri ve Bunlarla İlgili Etkinliklere Dair Bulgular	37
3.1.1. Mustafa Kemal Atatürk.....	37
3.1.1.1. Resim İnceleme Etkinliği.....	38
3.1.1.2. Resim Anlatma ve Yapma Etkinliği:	39
3.1.1.3. Hikâye Anlatma Etkinliği:	42
3.1.1.4. Drama Etkinliği:.....	43
3.1.1.5. Çizgi Roman Boyama ve Belgesel İzleme Etkinliği.....	47
3.1.1.6. Harita Hazırlama Etkinliği	51
3.1.2. Fatih Sultan Mehmet	53
3.1.2.1. Hikâye Etkinliği:	53
3.1.2.2. Hikâye ve Drama Etkinliği:	56
3.1.2.3. Drama Etkinliği.....	58
3.1.2.4. Resim Yapma Etkinliği:.....	60

3.1.3. Yunus Emre.....	63
3.1.3.1. Soru Cevap Etkinliği: Ks m Barış mı?.....	63
3.1.3.2. Tekerleme Etkinliği.....	65
3.1.3.3. şarkı Söyleme Etkinliği	65
3.1.3.4. Rol Oynama Etkinliği	65
3.1.3.5. Masal Okuma ve Canlandırma Etkinliği.....	66
3.1.4. Mimar Sinan.....	68
3.1.4.1. Oyun Oynama (Ne İş Yapar?)	69
3.1.4.2. Masal Anlatma (Suya Battı).....	69
3.1.4.3. Drama Etkinliği.....	72
3.1.4.4. Maket Hazırlama (Mimar Kim?)	76
3.1.4.5. Resim Yapma:.....	80
3.1.5. Mevlana.....	82
3.1.5.1. Masal Okuma Etkinliği	82
3.1.5.2. Hayal Et, Drama Etkinliği.....	84
3.1.5.3. Hikâye Anlatımı ve Drama	85
3.1.5.4. Mevlana ile Bir Gün.....	87
3.1.5.5. Semazen Etkinliği	91
3.1.6. Ahi Evran	92
3.1.6.1. Hikâye ve Drama Etkinliği	92
3.1.6.2. Resim Etkinliği	94
3.1.7. Bilge Kağan ve Kültiğin.....	95
3.1.7.1. Soru- Cevap Etkinliği.....	96
3.1.7.2. Hikâye Okuma (Çizgi Roman) Etkinliği	97
3.1.7.3. Çizgi Roman Boyama Etkinliği:	98
3.1.8. Piri Reis	99

3.1.8.1. Drama Etkinliği.....	99
3.1.8.2. Dünyayı Keşfediyorum Ben Piri Reisim:	101
3.1.8.3. Hazine Bulma (Define Avcısı) ve Hikâye Etkinliği	104
3.2. Öğrencilerin Türk Büyüklerinin Öğretim Sürecinde Daha Önce Etkinlikte Ele Alınan Türk Büyüklerini Hatırlamasına Yönelik Bulgular	105
3.3. Genel Değerlendirme: Etkinlikler Sonunda Öğrencilerin Türk Büyüklerini Hatırlama Durumları.....	110
3.4. Ünlü Türk Büyükleri İle İlgili Etkinliklerin Kullanılabilineceği Kazanımlar ...	112
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	114
KAYNAKÇA	125
EKLER.....	134
ÖZGEÇMİŞ.....	162

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Etkinliklerde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Dağılımı	19
Tablo 2: Atatürk Hakkında Sahip Olunan Ön Bilgi Tablosu	38
Tablo 3: Uygulama Tarihleri	106
Tablo 4: Türk Büyüklerinin Hatırlanma Tablosu	111
Tablo 5: Aylara Göre Kazanımlar	113

DİYALOGLAR LİSTESİ

Diyalog 1: Resim Anlatma	39
Diyalog 2: Resim Anlatma	40
Diyalog 3: Resim Yapalım	41
Diyalog 4: (Hikâye Anlatma) Siz Olsaydınız?	42
Diyalog 5: Drama	44
Diyalog 6: Drama Değerlendirme Üzerine	46
Diyalog 7: Belgesel İzleme	48
Diyalog 8: Çizgi Roman İnceleme	49
Diyalog 9: Çizgi Roman Konuşturma	50
Diyalog 10: Harita Çalışması.....	51
Diyalog 11: Fatih'i Tanıma	55
Diyalog 12: Yardımlaşma.....	55
Diyalog 13: Kitap Okuma.....	57
Diyalog 14: Drama	58
Diyalog 15: Drama Değerlendirmesi:.....	59
Diyalog 16: Resim Anlatma	60
Diyalog 17: Barış Nedir?	63
Diyalog 18: Barış Hayvanı	64
Diyalog 19: Ben Yunus Emre Olsam	66
Diyalog 20: Mimar Kime Denir?.....	69
Diyalog 21: Karşıya nasıl geçeceğim?	70
Diyalog 22: Mimar	70
Diyalog 23: Hikâye Anlatımı.....	72
Diyalog 24: Mimar Sinan ile ilgili drama.....	73
Diyalog 25: Drama Üzerine Değerlendirme	75
Diyalog 26: Maket Değerlendirmesi	78
Diyalog 27: Hayal Et	78
Diyalog 28: Mimar Sinan Resimleri.....	81
Diyalog 29: Mevlana'yı Tanıma.....	83
Diyalog 30: Hayal Et	84
Diyalog 31: Hikâyenin Draması:	86

Diyalog 32: Konuşan Kuklalar	90
Diyalog 33: Sema esnasından söylemler	91
Diyalog 34: Ahi Evran Hakkında	93
Diyalog 35: Drama	94
Diyalog 36: Göktürk Abideleri	96
Diyalog 37: Çizgi Romanın Hikâyesi	97
Diyalog 38: Çizgi Roman	98
Diyalog 39: Piri Reis Draması	100
Diyalog 40: Dünyayı Keşfediyorum	101
Diyalog 41: Kendi Haritamı Yapıyorum	103
Diyalog 42: Yönler	104
Diyalog 43: Define Avcısı	105
Diyalog 44: Fatih Sultan Mehmet Etkinliği	106
Diyalog 45: Yunus Emre Etkinliği	106
Diyalog 46: Yunus Emre (Barış Nedir?) Etkinliği	107
Diyalog 47: Yunus Emre (Hikâye) Etkinliği	107
Diyalog 48: Yunus Emre Hikâye ve Drama Etkinliği	107
Diyalog 49: Mimar Sinan (Hikâye ve Drama) Etkinliği	108
Diyalog 50: Mevlana (Hayal et, drama) Etkinliği	108
Diyalog 51: Ahi Evran Etkinliği (Hikâye ve Drama)	108
Diyalog 52: Bilge Kağan ve Kültüğün Etkinliği (Çizgi Roman)	109
Diyalog 53: Piri Reis Etkinliği (Drama)	109
Diyalog 54: Hatırlama	111
Diyalog 55: Hatırlama	112

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Etkinlik Diyalogunda Kullanılan Kısaltmalar	15
---	----

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Atatürk-1	39
Resim 2: Atatürk – 2	40
Resim 3: Atatürk Resmi Çalışması	41
Resim 4: Yarışma Masalı	47
Resim 5: Atatürk Çizgi Romanı	49
Resim 6: Atatürk çizgi roman çalışması	50
Resim 7: Çizgi Roman Resmi	51
Resim 8: Öğrenci Harita Çizimi.....	51
Resim 9: Öğrenci Harita Çizimi – 2.....	52
Resim 10: Fatih Sultan Mehmet.....	55
Resim 11: Fatih Sultan Mehmet Draması	58
Resim 12: Denizden Kuşatma	61
Resim 13: Fatih Sultan Mehmet – 1	61
Resim 14: Fatih Sultan Mehmet – 2.....	61
Resim 15: Sınıf panosuna asılan ve konuyla ilgili resimlerden birkaçı	72
Resim 16: Süleymaniye Camii.....	73
Resim 17: Canlı Cami Yapımı	74
Resim 18: Maket Çalışması -1	77
Resim 19: Maket Çalışması - 2	78
Resim 20: Maket ev yapımı	80
Resim 21: Mimar Sinan’la İlgili Öğrenci Resimleri	80
Resim 22: Mevlana, kavga eden çocukları ayırmaya çalışırken	89
Resim 23: Mevlana Kuklası	90
Resim 24: Kukla Yapan Çocuk.....	90
Resim 25: Ahi Evran Resmi.....	95
Resim 26: Bilge Kaan	96
Resim 27: Bilge Kağan ve Çizgi Roman	97
Resim 28: Piri Reis'in haritası	100
Resim 29: Küçük Piri Reis.....	103

Tezin Başlığı: Erken Çocukluk Döneminde Sosyo-Kültürel Eğitim: Ünlü Türk Büyükleri	
Tezin Yazarı: Duygu Daysal Ersoy	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sevgi Coşkun Keskin
Kabul Tarihi: 9 Şubat 2011	Sayfa Sayısı: XV (ön kısım) + 133 (tez) + 29 (ekler)
Anabilimdalı: İlköğretim	Bilimdalı: Sosyal Bilgiler Eğitimi
<p>Bu araştırmada; erken çocukluk dönemindeki çocuklara, içinde yer aldığı kültürde yaşamış ve önemli katkıları bulunmuş. Türk büyükleri tanıtılarak kimlik gelişimine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaçla, öğrencilerin hatırlaması hedeflenen dokuz ünlü Türk büyüğü ile ilgili hazırlanan 37 etkinlik uygulanmıştır.</p> <p>Araştırmanın uygulama aşaması, 2009-2010 eğitim- öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesine bağlı bir devlet okulunun anasınıfında bulunan 6 yaş grubundaki 17 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.</p> <p>Nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılarak toplanan veriler; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Bu veriler; söylem analizi, nitel içerik çözümlemesi, yorumsal analiz kullanılarak yorumlanmıştır.</p> <p>Elde edilen verilerin analizi sonucunda; öğrencilerin ünlü Türk büyüklerini ve bu Türk büyüklerinin yaptıklarını hatırlarken geçmişi algıladığı ortaya konulmuştur. Çalışmada okul öncesi programında yer alan kazanımlar ile hazırlanan etkinlikler arasında kazandırılabilceği tespit edilmiş ve çocukları ünlü Türk büyükleri hakkında bilgilendirmek için bu etkinliklerden yararlanılabileceği görülmüştür.</p>	
Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler, erken çocukluk dönemi, ünlü Türk büyükleri, sosyo kültürel eğitim	

Title of the Thesis : Socio-cultural Education in Early Childhood Period: Famous Turkish Elders	
Author: Duygu Daysal Ersoy	Supervisor: Assist. Prof. Dr. Sevgi Coşkun Keskin
Date: 9 February 2011	Nu.of Pages: XV (pre text) + 133 (main body) + 29 (appendices)
Department: Primary Education	Subfield: Social Studies Education
<p>This study aims to contribute to identity development of individuals at early childhood period by introducing elders who take place important role at their culture. With this aim in mind, activities related with eight Turk elders were implemented for the purpose of remembering them by the children.</p> <p>The implementation of the research study was done at 2009 – 2010 school year with 17 children who were 6 years old at that time. The subject group was composed of children from a preschool class of a state school at Yenimahalle town at Ankara province.</p> <p>With the action research pattern into the study, data were collected by observation, interviews and document analysis. These data, then, analyzed by discourse analysis, qualitative content analysis and interpretive analysis techniques.</p> <p>As a result of analysis of the data; it was found that the children remembered the Turk elders and what that elders do at past, recognized the past.</p>	
Keywords: Social studs education, early childhood period, Turk elders, socio cultural education	

GİRİŞ

Çocukların, düşünülenin aksine, küçük yaştan itibaren dünyayı algıladıkları bilinmektedir. Dünyayı keşfetme çabası içindeki çocuklar, büyüklerin “*henüz çok küçük, anlamaz*” yargılarına rağmen gördüklerini ya da işittiklerini zihinsel bir süzgeçten geçirir ve anlamlandırmaya çalışırlar. Bireyin öğrenme yeteneğinin en güçlü olduğu zaman dilimi, erken çocukluk dönemidir. Erken çocukluk dönemi; doğumla başlayan, sekiz yaşına kadar devam eden süreçtir ve bu süreç anaokulu eğitimini de kapsamaktadır. Erken çocukluk dönemi, birçok kaynakta 0-6, bazılarında ise 0-8 yaş aralığı olarak kabul edilmektedir.

Bu dönemde henüz zihni boş ve bilgiyi almaya açık olan çocuğa, verilen bilgiler yerleşmekte ve bu bilgiler çocuğun geleceğini şekillendirmektedir (Arı, 2003).

Eğitim süreci, çocukları benzer bilgilerin tekrarına maruz bırakmaktadır. Tekrarlanan bilgiler ise öğrencilerde isteksizlik yaratmakta, öğrenmeyi olumsuz etkilemektedir. Ancak, erken çocukluk döneminde öğrenme yaşantısı sınırlı olan çocuklar, meraklı ve öğrenmeye heveslidirler. Bu durum çocukları öğrenmeye açık hale getirmektedir. Bu dönemde edinilen yanlış kavramlar çocukların zihninde sağlam bir şekilde yerleşir ve değişmeye karşı dirençlidir (Black, 2006; Lannes, Flavoni ve De Meis, 1998). Bilginin yalın olarak verilmesi; öğrencilerin yaş özellikleri ile bağdaşmadığından bu yaş gruplarında bilgi, oyunlar ve dramalarla aktarılmaktadır. Bu yollarla çocuklar erken yaşlardan itibaren öğretilen her durumu öğrenebilirler.

Erken çocukluk eğitiminin temelleri düşünüldüğünde, bu eğitimin oldukça eskilere dayandığı görülür. Milattan önce Roma’da yaşayan düşünür Cicero, eğitimin çocukluk döneminde başlaması gerektiğini vurgularken; J.J.Rousseau, çocuğun duyu organlarının erken yaşlarda geliştirilmesini istemiştir (Aytaç 1980: 40, 48, 65, 191; Seyrek ve Sun 1991: 35-36). Bu ifadelerde yer aldığı üzere erken çocukluk dönemi eğitimi, dünyada çok eski tarihlerden itibaren uygulanmaktadır. Bununla birlikte, çağdaş erken çocukluk eğitimi daha yakın zamanlarda uygulanmaya başlamıştır.

Erken çocukluk eğitiminin tarihsel gelişimine bakıldığında; bu dönemde yer alan çocukların büyük çoğunluğunun, sanayi devriminin gerçekleşmesi ve değişen toplum yapısı karşısında okul öncesi eğitime yöneltildikleri görülmektedir (Oktay, 2003).

Türkiye’de yaşanan durum da bu anlamda uluslararası alanla benzerlik göstermektedir. Ülkemizde, ulusal devlete geçişin yaşanması, vatandaşlık bilincinin oluşması, kentlere yapılan göçler, uluslararası sözleşmelere dâhil olmak gibi faktörler, erken çocukluk eğitimini kaçınılmaz kılmıştır. Dünyadaki pek çok ülke, birbirinden farklı olsa da erken çocukluk döneminde çocuklara eğitim sağlamaktadır. Bu farklılıklar, okula başlama yaşı ve müfredatın neye ağırlık verdiği gibi konulardan oluşmaktadır. Örneğin; Polonya’da çocukların görsel, işitsel ve dil becerilerini geliştirmeye yönelik 20 farklı müfredat uygulanmaktadır. Almanya’da çocukların zihinsel, bedensel, fiziksel ve sosyal gelişimine yönelik oyunlarla dramalar temele alınmakta ve okula yönelik çalışma istendiğinde buna özel program uygulanmaktadır. Aynı zamanda gerçek hayat rolleri de çocuklara verilmektedir. Fransa’da birlikte yaşamak, dil gelişimi, yazılı kelimeleri öğrenme, dünyada etkili rol oynayan biri olmak, dünyayı keşfetmek, hayal etme, hissetme ve yaratmaya yönelik etkinliklerin yer aldığı bir model uygulanırken ABD, 4-6 yaş arasındaki çocukları milli hedeflere uygun olarak, güven duygusunu ve iyi ahlak davranışları ile oyun ve çalışma alışkanlıklarını kazandırarak ilköğretim kademesine hazırlamayı amaç edinmiştir. Diğerlerinden farklı olarak Japon eğitim programında sağlığa, sosyal yaşama, dile, müziğe, sanata ve el sanatlarına ait etkinlikler yer almaktadır (Çetinkaya, 2006).

Erken çocukluk eğitimi; okul öncesi dönem eğitimini de kapsadığı için, okul öncesi eğitimin amacına bakmakta yarar olacaktır. Okul öncesi eğitim; çocuğun özelliklerine uygun olarak; tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren, duyguların gelişimini ve algılama gücünü artırarak akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olan ve yaratıcılığını pekiştiren; onların milli, manevi, ahlaki, kültürel ve insani değerlere bağlılığını geliştiren; kendini ifade etmesine, öz denetimlerini sağlayabilmesine ve bağımsızlığını kazanmasına olanak sağlayan sistemli bir eğitim sürecidir (<http://ooegm.meb.gov.tr/program>).

Ülkemizde kurumsal olarak erken çocukluk eğitimi, Fatih Sultan Mehmet zamanında açılan Sıbyan mektepleriyle başlamıştır. Osmanlı Devleti’nde, 5-6 yaş çocuklarına yönelik bu okullar, barınma ve eğitim sağlayan kuruluşlar olmakla beraber bugünkü eğitim anlayışından uzak bir yaklaşım sergilemiştir (Akyüz, 1996, s.13). Ülkemizde, okul öncesi eğitim kurumlarının açılması, düzenlenmesi, işletilmesi ve okul öncesi

eğitim hizmetlerinin sunulmasına yönelik birçok yasal düzenleme ve dayanaklar bulunmaktadır (akır, 2003). Okul ncesi dönem yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri ortaktır. Okul ncesi eğitimde, çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişmelerini destekleyecek eğitim ortamlarının hazırlanmasına, ocukların Atatürk, yurt, ulus, bayrak, aile ve insan sevgisini benimsemiş, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerine çaba gösterilir (akır, 2003).

Günümüzde ise Okul ncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü 1993 yılında kurulmuştur ve okul öncesi eğitimi veren kurumlar; doğaya, çevreye duyarlılık kazandırma, yardımlaşma, paylaşma gibi duyguları çocuğa kazandırmaya çalışırlarken; ihtiyaı karşılama amacıyla üniversitelerde de okul öncesi eğitimi öğretmenleri yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu alanda hizmet vermek için kurulan kurumlar da çeşitlilik göstermektedir (<http://www.education.ankara.edu.tr>). Bu kurumlar:

Kreşler: 0- 36 ay arasındaki çocuklarla ilgilenirler.

Anaokulları: 36 - 72 ay arasındaki çocuklarla ilgilenir.

Anasınıfları: 36 - 72 ay arasındaki çocuklara eğitim veren ilkokul bünyesindeki sınıflardır.

Uygulama Sınıfları: 36 - 72 ay arasındaki çocuklar için Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı diğer okulların açtığı sınıflardır.

Yukarıda ifade edilen kurumlar tarafından erken çocukluk döneminde verilen tüm bu eğitim faaliyetleri, çocuğun en verimli olduğu çağda kendini gerçekleştirme imkânı bulmasına, yeteneklerinin ortaya çıkmasına, sosyal beceriler kazanmasına, toplumda kendini iyi ifade edebilen ve iletişim becerilerine sahip, aynı zamanda da üretken bireyler haline gelmesine olanak sağlamaktadır (Bulduk, 2008). Bu bağlamda yapılan araştırmalar; 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin %50'sinin 4 yaşına, % 30'unun ise 4 yaşından 8 yaşına kadar olduğunu, 18 yaşına kadar gösterilen okul başarılarının % 33'ünün 0-6 yaşına kadar aldıkları eğitime bağlı olduğunu ortaya koymuştur (Poyraz ve Dere 2003:17). Günümüz koşulları eğitimde okul öncesi dönemin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Tüm gelişim alanlarının çok hızlı geliştiği bu alanda

çalışan otorite ve duayenlerin “Yaşamın Sihirli Yılları” adını verdikleri okul öncesi dönem, çocuğun gelişiminin hızlandığı yıllardır (Çakır ve Oktay, 2004). Okul öncesi eğitim, çocuğun bireysel özelliklerine ve gelişim süreçlerine uygun olarak; çocuğu toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren, yaratıcılığını pekiştiren, onlara milli, manevi, ahlaki, kültürel ve insani değerler aşıl原因, kendini ifade etmesine, öz denetimlerini sağlayabilmesine ve bağımsızlıklarını kazanmasına olanak sağlayan eğitim sürecidir (Gürlek, 2006).

Erken çocukluk döneminde bireyin kazandığı tecrübeler, beynin çalışma biçimini de belirlemektedir. Erken çocukluk dönemi beyin fonksiyonları açısından da büyük öneme sahiptir. Araştırmalara göre; beynin en önemli kısmı ilk altı yıl içinde gelişmektedir. Bu süreç nöronlar arasındaki bağlantının en yüksek olduğu dönemi içerirken, çocukluğun niteliği beynin işlevselliğini belirlemektedir (Nash, 1997). Bu bağlamda; çocuklara sunulan karmaşık ve farklı algılama ortamları, deneyimler, gelecek öğrenme becerilerine zemin oluşturmaktadır (Bekman, 1999). Böyle bir dönemde alınan eğitiminin, çocuk gelişimine katkı sağladığı araştırmalarla da kanıtlanmıştır. Erken çocukluk çağında sosyal gelişimi aksayan birey, yaşamının diğer yıllarında problemlerle karşı karşıya kalmakta; aktif olarak katıldığı etkinlikler ise sosyal duyuşsal gelişime katkı sağlamaktadır (Çağdaş ve Seçer Şahin 2002:3; Elias ve diğ. 1997; Wortham 1998:109). Çocukları, ilköğretime hazırlamayı amaçlayan erken çocukluk eğitimi, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyini de sağlayarak amacına ulaşacaktır. Kişiliğın ve öğrenmenin büyük kısmının oluştuğu bu dönemde verilen eğitim tüm gelecek dönemleri etkileyecek, aynı zamanda hayal gücünün gelişimini sağlayacaktır.

Çocuklar, küçük yaşlarda olaylar arasında ilişki kuramamakta ancak ilişkileri anlayabilmektedirler. Kahramanların yerine kendilerini koyarak dünyayı daha kolay ve güvenli bir yer olarak algılamaktadırlar. Bu durumun eğitim süreci içinde belirli programlar dâhilinde çocuklara verilmesi, süreci daha sağlıklı kılmaktadır. Erken çocukluk dönemi eğitiminin temelde var olan amacı, çocuğu okula hazırlamaktır. Okul öncesi eğitimiyle milli, ahlaki ve manevi değerlerin aktarılması da hedeflenmektedir. Erken çocukluk eğitimi çocuğun kültürel şekillenmesini yani kendine bir kimlik kazanma sürecini başlatmaktadır. Demiriz, Karadağ ve Ulutaş’a (2003) göre; okul

öncesi dönem çocukları, çevreyi tanımaya başlarken iletişim kurmaya çalışmakta, toplumun kural ve değer yargılarını öğrenmekte ve tüm bunların sonucunda kendine ait davranış ve alışkanlıklar geliştirmektedirler. Küçük yaştaki çocuklara karakter eğitimi gibi değer eğitimi verilmeye, çocuğun bu konular üzerine dikkatinin çekilmeye başlanması gelecek yıllarda kalıcılık sağlanabilmesine ortam hazırlayacaktır.

Sosyal beceri gelişiminin etkilendiği faktörlerden biri, eğitimidir. Yaratıcı drama ile duygularını dışa vuran çocuğun sosyal gelişimine de katkı sağlanmaktadır. Grupla bir iş yapabilme, ilişki başlatıp sürdürme, kendini ve başkalarını anlama, izin alma, yardım etme, kavgadan uzak durabilme gibi durumlar, çocuğun sosyal becerilere sahip olduğunu göstermektedir. Bilimsel araştırma ve deneyimler göstermektedir ki, çocukların eğitiminde en etkin yol oyundur. Çocuk oyun içinde, yaşam için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kendiliğinden kazanır (Çakır ve Kol, 2004). Erken çocukluk döneminde çocuklar; kendilerini ifade etmede yetersiz kalabilir, bu tür durumlarda devreye, oyun hamurları, boya kalemleri, atık materyaller ve drama girmektedir. Zira bu sürecin çocuğa katkılarında aşağıda yer verilmiştir (Berkman, 1999; Gürlek, 2006; Kağıtçıbaşı, Sunar, Bekman, Cemalcılar, 2005):

- Eğitimde fırsat eşitliği sağlar,
- Öğrenim hayatında başarı ve uyum sağlar,
- Uzun süreli eğitim ve cinsiyet eşitliğini destekler,
- Aile ve diğer çevreleriyle iyi iletişim becerisi geliştirir,
- Okullaşma oranını yükseltir,
- Toplumun eğitim seviyesi yükselirken, istihdam ve geliri artırıp sağlıklı nesiller yetiştirir,
- Erken yaşta eğitim almaya başlayan kişiler daha iyi işlerde çalışmakta gelirlerini yükseltmektedir, ayrıca erken çocukluk dönemine yapılan yatırımlar fazlasıyla geri dönüşüm sağlamaktadır.

Bu katkıları sağlayan erken çocukluk eğitimi müfredat programlarının içeriğinde Matematik, Fen Bilgisi, Türkçe gibi alanların yer almasına rağmen ülkemizde Sosyal Bilgiler içerikte yer almamaktadır. Sosyal bilgiler, içeriğindeki konular gereği sosyal ve kültürel olayları içermektedir. Bu olaylar, çocuğun geçmişini kendi kültürel değerlerini ortaya koymaktadır. Bazı ülkelerde erken çocukluk döneminde tarih eğitimine yer verilmektedir. Örneğin; Amerika'da yer alan erken çocukluk dönemi tarih müfredatı şöyledir (Parker ve Joralimek, 1997: 95):

- Yakın geçmişte ve şüandaki aile yaşamı, farklı yerlerdeki uzak geçmişteki aile hayatı,
- Öğrencilerin yerel toplum tarihi ve Güney Amerika'daki toplum tarihi farklılıkları,
- Ülkelerinin tarihinde yer almış insanlar, olaylar, problemler ve fikirler,
- Demokratik değerlerin nasıl ortaya çıktığı ve insanlar, olaylar ve sembollerle nasıl ifade edildiği,
- Şüandaki ve geçmişteki Birleşik devletlerdeki büyük insan kitlelerinin hareketlerinin nedenleri ve doğası,
- Milli mirası oluşturan bölgesel folklor ve kültürel katkılar,
- Afrika, Amerika, Asya ve Avrupa'daki farklı toplumlardaki seçilmiş özellikler ve tarihi gelişmeler,
- Bilim ve teknolojideki önemli buluşlar, bunların sosyal ve ekonomik etkileri ve bu buluşlarda katkısı bulunan bilim adamları ve mucitler,

Yukarıda belirtildiği gibi ülkemizde erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler eğitimi ve dâhilinde yer alan milli bilinç, kimlik oluşumu, toplumsal değerler ve sosyo-kültürel eğitim verilmemektedir. Çağımızda ekonomik, sosyal ve teknoloji alanlardaki hızlı değişim toplumsal kurumları etkilemekte ve eğitim sistemleri de yeniden oluşum ihtiyacı ile karşılanmaktadır (Çakır, 1999). Dünyanın küreselleşmesi sonucunda toplumlar kendi öz değerlerinden uzaklaşmış ve ortak bir kültürün parçası olmuştur. Ancak her toplumun kendine ait kültürü vardır ve bu kültürün yok olmasını önlemek için buna yönelik eğitim verilmelidir. Çocukların kültürünü tanınması ve kimlik geliştirebilmesi için ait olduğu toplumu temsil eden iyi örneklerle ihtiyacı olmaktadır. Bu dönemde ünlü Türk büyüklerine yönelik etkinliklere katılması, bu amaca hizmet edecektir. Çocuk, kültüründeki önemli rol modelleri öğrenerek kendine bir yer edinebilecektir. Uluslararası çalışmalarda da görüldüğü üzere pek çok ülkenin erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler konuları, müfredatta yer almaktadır. Program geliştirmenin en önemli ilkelerinden biri onun gelişimsel olduğudur (Coşkun-Keskin ve Keskin 2009). Bu nedenle ülkemizde, alanda ve programda bu konuyla ilgili eksiklik olmasından yola çıkılarak duruma çözüm aramak ve bu tür uygulamanın uygulanabilirliğini gösteren bir model oluşturmak amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır. Çalışma ile erken çocukluk döneminde ünlü Türk büyüklerinin öğretilmesinin mümkün olduğu, bunun amaca hizmet eden etkinliklerle gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; erken çocukluk dönemindeki bireylere milli benlik alt yapısı kazandırmak ve kültürü hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamaktır. Çocukların erken yaşlardan itibaren kimlik kazanma süreci başladığından ve sosyal bilgilere ilişkin algıları olduğundan hareketle erken çocukluk dönemi müfredatlarında konuyla ilgili eksikliğe dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda araştırmada, “Erken çocukluk döneminde ünlü Türk büyüklerinin öğretilmesi mümkün müdür?” temel sorusundan hareketle aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Erken çocukluk döneminde, hangi ünlü Türk büyükleri öğretilbilir?
- Erken çocukluk döneminde bu Türk büyüklerinin öğretilmesi için hangi etkinlikler hazırlanabilir?

Araştırmanın Önemi

Bu bölümde; yapılan araştırmanın önemi, araştırma konusu ile ilgili araştırmacı görüşlerine yer verilmiştir.

Kişiliğin ve öğrenmenin büyük kısmının oluştuğu erken çocukluk döneminde verilen eğitim, çocukların gelecekteki tüm dönemlerini etkilemektedir. Küçük yaşlarda tarihsel düşünmenin gerçekleşmediği sanılsa da, Egan’a göre; çocuklar yedi yaşına kadar mitsel düzeyde tarihsel düşünebilirler. Bu dönemde masallar ve kahramanlıklardan hoşlanan çocuklar, kahramanlarla özdeşim kurmaktadır. Hayalci düşünce yapısına sahip olan çocuklara, masal ve efsaneler güven duygusu kazandırır (Kaplan, 2005). Erken çocukluğun kritik bir evre olduğu ve bu dönemde kazanılan davranışların bireyi ömür boyu takip ettiği düşünüldüğünde; bireylerin ilköğretime hazırlık için, sosyal bilgiler dersinin içeriğinde yer alan önemli konularla tanışmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Aynı gereklilik; çocukların olumlu karakterleri örnek alması gerektiği için de yaşanmaktadır. Bu dönemde tüm bu durumların alt yapısını kazanan çocuklar, geleceğe doğru önemli bir adım atmış olmaktadır.

Buradan yola çıkılarak bu araştırmada;

- Çocukların kritik evrelerde olumlu örneklerle özdeşim kurmaları,

- Milli benlik oluşturmaları,
- Sosyal sorunların çözümünde geçmişte yaşamış atalarını rol model olarak almaları,
- Erken çocukluk programlarda eksik olan sosyal bilgiler alanı ile ilişkili araştırma konusunu oluşturan Türk büyüklerinin nasıl öğretileceğine dair bir örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Erken çocukluk döneminde uygulanmak üzere Türk büyükleri ile ilgili hazırlanan etkinliklerle,
2. Bu etkinliklerin uygulanması sonucunda elde edilen verilerle yapılandırılmamış gözlem ve görüşme uygulamasıyla,
3. Ankara ili Yenimahalle ilçesinde orta sosyo-ekonomik düzeyde bir ilköğretim okulunun ana sınıfında öğrenim gören; 6 yaşındaki 7 kız, 10 erkek öğrenciyle,
4. Bir eğitim öğretim dönemi süresinde; 16. 02. 2010- 20. 05. 2010 tarihleriyle,
5. Öğrencilerin uygulanan etkinliklere katılımıyla sınırlıdır.

Bir sonraki bölümde, yukarıda ortaya koyulan problemler ve alt problemlerden hareketle; araştırmanın yapıldığı yöntem ele alınmış ve araştırmanın değerlendirme esasları ortaya konulmuştur.

Araştırmanın Deseni

Sosyal bilimler, doğası gereği nitel yöntem kullanımına daha fazla yatkınlık göstermektedir. Sosyal bilimler, insan davranışlarını bulunduğu çevrede anlamlandırıp yorumlamayı gerektiren disiplinlerden oluşmaktadır. Bu alandaki çalışmalar pek çok durumdan etkilenebilir; çünkü bir olayın birden çok nedeni ve sonucu olabilmektedir. Bu tip araştırmalar; araştırma öznesinin tasvirine, doğal ortamda incelenmesine dolayısıyla daha objektif bilgiye ulaşılmasına olanak tanımaktadır (Mayring, 2000). Judd ve diğerlerine (1991) göre; eğer insanlar her zamanki doğal ortamlarında gözlemlenirse, gerçek davranışlar gösterirler (Balcı, 2009, : 171). Bu durum bir araştırmadaki dış geçerliliğin de artmasına neden olur.

Nitel araştırmalar, araştırılan kişilere söz hakkı vermek, derinlemesine araştırmak amacıyla ortaya atılmış bir süreçtir. Nitel düşüncenin gelişiminde olayların özüne, özel anlamlara, görünenin ardında yatan nedenlere ulaşma çabası yer almaktadır. Nitel araştırmalar, araştırmacıyı ve katılanı merkeze alan bir yaklaşım içermektedir (Punch, 2005).

Bunun dışında, nitel araştırmalar, araştırılan konu ile ilgili geniş bakış açısı oluştırmaktadır. Bu durumun oluşması için ise verilerin doğal ortamda elde edilmesi gerekmektedir. Nitel araştırmalarda kimden veri toplanacağı önemli bir sorudur. Bu araştırmada ise veri toplanan araştırma grubu henüz okuma yazma öğrenmemiş, altı yaşındaki çocuklardan oluşmaktadır. Katılımcı grubun okul öncesi öğrencileri olması, yukarıda da belirtildiği gibi okuma, yazma bilmemeleri ve araştırılacak konunun doğasına uygun olması nedeni ile araştırmada nitel yaklaşım benimsenmiştir. Zira bu yaş grubu öğrencilerin doğal ortamda gözlenmesi, araştırma konusu bakımından en uygundur. Araştırılacak konunun Türk büyükleri ile ilgili olması ve öğrencilerin ifadelerinin, etkinliklere verilen tepkilerinin önemli olması da bu durumla ilişkilidir. Araştırma sürecinde araştırmacı ve sınıf ğretmeni araştırmayı birlikte yürütmüşlerdir. Araştırmacı, geliştirdiği etkinlikleri gözlemlemek ve uygulamak amacıyla ilgili sınıfta bulunmuştur. Bundan ötürü nitel araştırma desenlerinden eylem çalışmasının özellikleri dikkate alınarak araştırma srdrlmştir. Nitekim eylem araştırması; sosyal bağlam içinde yer alan faaliyetlerin niteliğini geliştirmeye çalışmadır (Altrichter, Posch ve Somekh, 1998). Bu süreç, eylemin gerçekleştiği ortamdaki, kişi ve faaliyetlerden oluşmaktadır (Dick, 2004). Eylem araştırmaları; öğretmenin rolünü araştırmacı öğretmene çevirmiş ve içinde bulunduğu alanın ihtiyaçlarını, boşluklarını en iyi hisseden kişiyi çözüm merkezi haline de getirmiştir. Program düzenlemek ya da var olan bir programda eksiklikleri gidermek için programı kullanacak olanların ihtiyaçlarının yadsınması mümkün değildir. Eylem araştırmaları, araştırmacının da sürecin içinde yer aldığı araştırma planlarıdır ve eksiklikleri daha iyi görmeyi sağlamaktadır. Özellikle mesleki sorunları çözmek ya da var olan eğitim ortamının kalitesini arttırmak için eylem araştırmalarına gerek duyulmuştur. Belirlenmiş bir durumun koşullarını değiştirme sağlayacak bilgiye ulaşmaya yönelik bir çalışma sürecidir (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Bu tür araştırmalarda, yalnızca resim değil resmin altında yatan anlamı da görmek

mümkündür. Araştırmacının, sürecin içinde aktif olduğu eylem araştırmalarında olayın özüne ulaşma çabası yer alır. Bu nedenle de bu araştırmada eylem araştırmasına başvurulmuştur.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN DESENİ VE YÜRÜTÜLMESİ

1.1. Katılımcıların Seçilmesi

Bu çalışma, konusu ve doğası gereği okul öncesi öğrencileriyle nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, araştırmacı öğretmenin, yaklaşık 2 ay boyunca sınıf içi etkinliklere katılması gerekmektedir. Araştırma sahasında geçirilecek zaman nedeni ile araştırma sürecinde resmi prosedürler süreçte engel oluşturmaya başladığından, araştırmada araştırmacının sınıf içinde rahatlıkla gözlem yapabilmesi için “*kolay ulaşılabılır durum örnekleme*” (Yıldırım ve Şimşek 2006: 107) kullanılmıştır. Bu duruma yol açan nedenlerden biri, her okul yönetiminin ve sınıf öğretmenin araştırma özelliklede sürecin kayıt altına alınmasına sıcak bakmaması olmaktadır. Örneklem seçilirken bu durum göz önüne alınmış, istenilen özellikleri taşıyan bir okul ve konunun içeriğinden dolayı da yeniliklere açık bir öğretmenin sınıfı tercih edilmiştir. Araştırmada yer alan 17 katılımcının 10’u erkek, 7’si kız öğrencilerden oluşmuştur. Bu öğrencilerin özelliklerine ekte (Ek 1) yer verilmiştir. Öğrencilerin ailelerinden araştırma için sözlü izin alınmıştır.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın doğası gereği; araştırma sürecinde, yapılandırılmamış ve katılımcı gözlem, görüşme ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Aşağıda, araştırmada kullanılan veri toplama araçları açıklanmıştır.

1.2.1. Gözlem

Gözlem, araştırma sürecinde ihtiyaç duyulan verilerin izlenmesidir. İnsanla ilişkili çalışmalar, doğrudan ya da dolaylı olarak gözlem içermektedir. Betimleyici araştırmalarda sıklıkla gözlemden yararlanılmaktadır. Gözlemde, katılımcı sürecin içine aktif yer alarak veri toplayabileceği gibi araştırma yapılan olay ya da olguyu dışarıdan da gözlemleyerek veri toplayabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Daha önce de vurgulandığı gibi araştırma okul öncesi öğrencileri ile yürütülmüştür. Bu yaş grubundaki çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde, araştırmada gözlem yoluyla veri toplamanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu

araştırmada, gözlemden iki şekilde yararlanılmıştır: katılımcı gözlem ve yapılandırılmamış gözlem.

Katılımcı Gözlem: Punch'a (2005, s: 179) göre, katılımcı gözlem "bir grubun, topluluğun ya da örgütün hayatını, insanların alışkanlıklarını ve düşüncelerini anlamak ve aynı zamanda onları bir arada tutan sosyal yapıyı çözmek amacıyla uzun süreli 'dâhil olma' sürecidir. Bu tür gözlemlerde gözlemci, gözlemlendiği grubun üyelerindedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Grup içinde bir rol üstlenmiş olan gözlemci, grubun sözsüz mesajlarının da tanıklığını etmektedir. Araştırmacının aynı zamanda öğretmen rolünü üstlendiği durumlar, iş yaparak yapılan araştırmalardır. Bu duruma uygun olan veri toplama aracı, katılımcı gözlem olduğu için bu araştırmada araştırmacı, katılımcı gözlem kullanarak veri toplamıştır. Veriler, video kamera ile kayıt altına almıştır. Araştırma sürecinde 23 saat gözlem yapılmıştır.

Yapılandırılmamış Gözlem: Nitel araştırmalar doğası gereği daha çok yapılandırılmamış gözlem uygulanmasına müsait olmakla birlikte, önceden belirlenmiş sınıflandırma ve ölçeklerin kullanılmadığı ya da süreç için geliştirilmeye gerek duyulmadığı gözlem çeşididir. Gözlemciye esneklik sağlayan bu yöntem; başlangıçta özel bir çalışma gerektirmemesine rağmen sonuçta elde edilen bilgilerin düzenlenmesini gerektirir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Yapılandırılmamış gözlemlerde; gözlem süreci doğal akışına bırakılmakta, araştırma sürecin içinde şekillenmektedir (Punch, 2005).

Aşağıda araştırmada kullanılan bu gözlem türlerinin daha kapsamlı açıklamasına yer verilmiştir.

1.2.2. Görüşme

Nitel araştırmaların temel veri toplama araçlarından olan görüşme; gerçekleri ve gerçeğe ait algılayışları ortaya çıkarmaktadır. Bu durumu aynı zamanda aranılan cevaba ulaşma çabası olarak da ifade etmek mümkündür. Esnekliğe sahip olan bu araçla, bir araştırmanın her aşamasında karşılaşmak mümkündür. Görüşme yalnız başına kullanılabilirdiği gibi başka yöntemlerle birlikte de sürece katılabilir. Genellikle soruların sorulduğu ve karşılığında yanıtlara ulaşıldığı bu yöntemde,

derinlemesine bilgiye de ulaşılabilinmektedir (Punch, 2005). Fontana ve Frey'e (1994) göre; görüşmenin birçok türü ve kullanımı vardır. En çok bilineni ise yüzyüze yapılanıdır. lm amaçlı kullanılabilindiği gibi, bir kişi ya da grubun bakış açısını anlamaya yönelik de kullanılabilmektedir. Kısa süreli olabilen görüşmeler niteliğine göre günlerce de sürebilmektedir (Punch, 2005). Görüşme öncesinde hazırlık yapılmasına ihtiyaç duyulurken; soruların içeriğinin belirlenmesi, sıralanması, görüşmeyi başlatacak ve bitirecek sunumların hazırlanması, kayıt altına alınması ve uygulanabilirliğinin sınanması bu süreçte yer almaktadır.

Bu araştırma da iki aşamalı olarak görüşmeden yararlanılmıştır; n bilgileri sınamak amacıyla, etkinliklerin başlangıcında ve tüm etkinlikler bittikten sonra değerlendirme amacıyla kullanılmıştır. İlk uygulanan görüşmeler; etkinlikler içinde sınıfa yapılmış (odak gruplu görüşme), değerlendirme aşamasında ise öğrencilerle tek tek uygulanmıştır. Bu bağlamda; etkinlikler içinde; 23 saatlik genel görüşme ile 1,5 saatlik değerlendirme görüşmesi kaydı elde edilmiştir.

1.2.3. Doküman incelemesi

Bir araştırmada güvenirliği artırmak amacıyla farklı veri toplama yöntemleri kullanılabilmektedir. Kullanılan bu yöntemlerden biri de belge incelemesidir. Belge; insanların duygu, düşünce ve eylemlerini açığa vuran, anlamaya yarayan her Şey olarak kabul edilmektedir. Bunlar; araştırma sürecinde elde edilen her türlü resim, fotoğraf, film, kaset, günlük, geçmişten kalan evraklar, olmakta ve analize tabi tutulmaktadır. Belge incelemesi ya da doküman analizi olarak ifade edilen bu yöntem, sosyal alanlardaki araştırmalarda sıklıkla kullanılmakta materyal zenginliğini de beraberinde getirmektedir (Mayring, 2000).

Bu noktadan hareketle, araştırma sürecinde kullanılan etkinliklerin içinde uygulamanın yapıldığı yaş grubunun okuma yazma bilmemesi de hesaba katılarak resim çalışmaları uygulanmıştır. Bazı etkinliklerin içinde çizgi roman boyama, resim yapma, maket ve kukla hazırlama yapılırken bazı etkinliklerin sonunda etkinlik ile ilgili resim yapmaları istenmiştir. Araştırma sürecinde; öğrenciler tarafından 55 adet resim yapılmıştır. Yapılan resimler ve boyama çalışmaları çocuklara anlattırılarak analiz edilmiştir.

1.3. Verilerin Analizi ve İşlenmesi

Nitel araştırma sürecinde en önemli sorun, verilerin analizinde yaşanmaktadır; çünkü nitel araştırmalarda elde edilen bulgular nicel araştırmadaki gibi yapılandırılmış bir analiz sürecine tabi tutulamamaktadır. Verilerin analizi sürecinde, elde edilen veriler incelenmekte, anlamları keşfedilmekte, veriler düzenlenmekte ve özetlenen veriler yorumlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel. 2009).

Verilerin yorumlanmasında, betimsel analiz ya da içerik analizi kullanılabilir. Araştırmada öğrenci söylemlerini derinlemesine inceleme ihtiyacından dolayı, kavram ve temalara ulaşmayı gerektiren içerik analizi kullanılmıştır

Verileri işleme süreci, ham verilerin analize uygun hale getirildiği aşamadır. Çünkü gözlem, görüşme ve dokümanlar aracılığıyla elde edilen veriler henüz ham verilerdir. Bu verileri analiz edebilmek için verilerin özelliklerine göre işleme tabi tutulması gerekmektedir. Örneğin; gözlem yoluyla elde edilen veriler araştırmacı tarafından izlenerek, aynı şekilde görüşmeler de dinlenerek yazıya geçirilmelidir. Ayrıca dokümanların tümü incelenerek araştırmayı ilgilendiren boyutları seçilmeli ve tasnife hazır hale getirilmelidir.

Bu araştırmada uygulanan etkinlikler süresince elde edilen veriler, süreç boyunca kamera ile kayıt altına alınmıştır. Aynı gün içinde izlenen bu görüntüler yazıya aktarılmıştır. Etkinlikler esnasında öğrencilerin etkinliklerle ilgili yaptığı resimler de, öğrencilere anlattırılarak kayıt altına alınmış ve yazıya aktarılmıştır.

1.3.1. Yazıya Dökme

Araştırma sürecinde konuşulanları yazıya aktarmaya, yazıya dökme denilmektedir. Mayring'e (2000) göre, yazıya dökme zahmetli ancak güçlü bir yorumlama için kaçınılmaz bir süreçtir. Bu süreç içinde notların alındığı, ifadeler arasındaki bağlantıya göre işaretlemeler yapıldığı görülmektedir. Bu durum yorumlamayı kolaylaştırmakta ve unutmayı engellemektedir. Genellikle bu çalışma yazılı dile çevrilerek yapılmakta böylece cümleler kullanan tarafından düzeltilmektedir.

Bu araştırmada, süreç kamera ile kayıt altına alınmış, kayıtlar yazıya aktarılmıştır. Aktarım sırasında, çocukların dili doğru kullanamamasından kaynaklanan sıkıntılar dikkate alınmış ve bozuk kullanımlar düzeltilmiştir.

Kayıtların yazıya aktarımı sırasında bazı kısaltmalar kullanılmıştır. Bu diyaloglara dair bir örneğe aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1: Etkinlik Diyalogunda Kullanılan Kısaltmalar

Etkinlik numarası ve adı	1: Etkinlik: Mustafa Kemal Atatürk (Hikâye anlatma ve Drama uygulaması)
Araştırmacı Öğretmen	AÖ: Atatürk'ün kim olduğunu biliyor
Tüm Öğrenciler	TÖ: Evet.
Öğrenci İsmi	KA: Evet ben biliyorum ülkemizi kurtardı.
Etkinlik tarih ve saati	16.02.2010 saat 10: 00- 11: 00

Kamera kayıtlarının yazıya dökülmüş halinde de görüldüğü gibi, öğretmen ve öğrenciler kodlanarak verilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet ve isimlerinin yer aldığı ifade; öğrencilerin gerçek isimleri verilmemiş yalnızca isimlerinin baş harflerine yer verilmiştir. Yukarıdaki tabloda da, etik sorunlara neden olmamak için öğrenci isimleri sembolik olarak yer almıştır. Örneğin; KA: Kız Arya, ER: Erkek Rüzgâr, olarak kodlanmıştır. Burada kullanılan isimler temsili olarak kullanılmıştır, örnekleme yer alan öğrencilere ait değildir. SÖ, sınıf öğretmenini ifade ederken, AÖ, araştırmacı öğretmeni ifade etmektedir. Öğrenciler zaman zaman sorulara hep bir ağızdan yanıt vermiştir, bu durumu ifade etmede ise TÖ, tüm öğrenciler ifadesi kullanılmıştır. Etkinlik planlarında Etkinlik numarası ve ilgili Türk büyüğü birlikte verilmiş, Türk büyüğünün isminin baş harfi kullanılmıştır. Örneğin; M1: Mevlana ile ilgili 1. Etkinlik olarak ifade edilmiştir.

Veri toplama süreci yaklaşık olarak iki aylık bir zaman dilimini kapsadığından, her etkinlik uygulamasının ardından kayıt altına alınmış ve verilerin daha sağlıklı değerlendirilmesi için anında yazıya dökülmüştür.

1.3.2. Yorumlama Teknikleri

Elde edilen verilerin, analiz edilmesi sonuca ulaşmayı sağlamaktadır. Bu durumun gerçekleşmesi yorumlama tekniklerine bağlı olarak meydana gelmektedir. Eylem araştırmalarında, birkaç analiz bir arada yapılabilmektedir.

Dokuz Türk büyüğünden faydalanılan bu araştırmada, nitel içerik çözümlemesi, söylem analizi ve yorumsal analiz tekniklerinden yararlanılarak yorumlama yapılmıştır.

*Nitel İçerik Çözümlemesi:*Çözümleme; sözlü ifadelerin sistemli bir şekilde analiz edilme sürecidir. Bu süreçte elde edilen materyaller kademeli olarak incelemeye tabi tutulmaktadır (Mayring, 2000, s.99). Nitel araştırma, doğası gereği çok geniş yorumlamalara ulaşabilecek bakış açısına sahiptir. Bu durum içeriğin çözümlenmesini oldukça karmaşık bir süreç haline getirmektedir. Nitel çözümleme tekniklerindeki çeşitlilik, çözümlemede tek bir doğrunun olmadığını göstergesidir (Punch, 2005, s.198). Ulaşılabilecek sonuçların gerçekçi olması için çözümleme yönteminin bilinmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın, içerik çözümleme aşamasında özetleme yöntemi kullanılmıştır. Özetlemeyle materyal belirli noktalara indirgenir ve çekirdek içeriğe ulaşmaya çalışılır. Özetlemeden, kategori oluşturmak için faydalanılır (Mayring 2000: 99).

Yorumsal Analiz: Hermeneutik yaklaşım olarak da bilinen yorumsal analiz, elde edilen verilerin detaylı incelenme, öngörülerin aşama aşama gözden geçirilme sürecidir. Bu yaklaşım, anlamlara ulaşma çabası olarak da görülmektedir (Mayring, 2000, s.96). Sosyal bilimler alanında yapılandırılmamış ya da yarı yapılandırılmış çalışmalara hermeneutik yaklaşım uygun düşmektedir. Araştırmacının verileri özümseme, parçalara ayırma, parçaları birleştirme aşamaları araştırmacıyı sonuca götürmektedir (Coşkun-Keskin, 2007, s.47).

Araştırma öncesinde etkinlik hazırlama ve uygulama aşamalarında uzman görüşlerine başvurularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Doğal ortamda elde edilip anlamlandırılmaya çalışılan ses ve görüntü kayıtları, resimler ve fotoğraflar, araştırmacı, sınıf öğretmeni ve aşağıda yer verilmiş olan değerlendirme esasları çerçevesinde yorumlamaya tabi tutulmuştur. Veriler hem parçalar halinde hem de bütün olarak ele alınmıştır. Etkinlik sonuçları sınıf öğretmeni ile paylaşılarak aynı sonuca

ulaşılıp ulaşılmadığı incelenmiş ve bu yolla araştırmanın güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır.

Fines (2002), düşünme becerilerinin temelini düş gücünün oluşturduğunu bu gücünde; süreğen ya da durağan olarak ayrıldığını ifade etmiştir. Durağan düş gücünde; geçmişteki olay ve nesnelere görülüp, resmedilmektedir. Olay olduğu gibidir, yorum yapılmamaktadır. Süreğen düş gücünde ise hayal edilen olayın açıklaması, yorumlanması, değerlendirilmesine yer verilmekte; neden, nasıl gibi sorular sorulmaktadır (Dilek, 2005: 3 - 4). Bu bağlamda; araştırmada uygulanan etkinlikler süreğen ve durağan düş gücüne göre değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin, etkinlik amacına hizmet edip etmediği, problem durumunun çözümüne yönelikliği incelenmiştir. Her etkinlik bir Türk büyüğünü öğretmeyi, yaş itibarı ile çocuğun fikir sahibi olmasını hedef alırken aynı zamanda, zaman kavramını oluşturma, milli duyguları ortaya çıkarma, model olma, empati yapabilme, iletişim kurma ve sürdürme, problem çözebilme becerilerine temel olmayı hedeflemiştir. Empati kurabilme, çocukların düş gücüne ve hayal edebilme becerisine sahip olduğunun göstergesidir. Bu beceri çocuğun geçmişi algılamasını sağlamaktadır. Bu nedenle, etkinlikler içinde ve sonucunda çocukların hangi düş gücüne sahip olduğu önem kazanmıştır. Veriler, her etkinlik için ayrı ayrı değerlendirilmekle birlikte genel olarak bir etkinliğin alt amaçlara ulaşılıp ulaşılmadığı, öğrencilerin etkilenme, etkinliğe ilgi gösterme durumları da dikkate alınmış ve aradan belli bir süre geçtikten sonra anlatılan olayların hangi Türk büyüğüne ait olduğunu hatırlama düzeyleri incelenmiştir. Ayrıca son bölümde yapılan bu uygulamayla, tüm etkinlikleri kapsayan genel bir değerlendirme oluşturulmuştur. Araştırma süresince öğrencilerin ön bilgileri ölçüldüğü gibi uygulama sonrasındaki bilgileri de ölçülmüştür.

Söylem Analizi: Worrall (1990); söylemin bir iletinin tüm boyutlarını sadece iletinin içeriğini değil, onu kimin, neye dayanarak, kime hangi amaçla söylediğini de kapsadığını ifade etmiştir (Punch, 2005. s:215).

Söylemlerde, anlamlar kişiye özgü ifadeler taşımaktadırlar. Bu ifadelere göre; söylemlerden sonuçlar çıkarılabilir. Gee ve meslektaşları (1992); söylemin iki aşamada kullanılabileceğine dikkat çekmiştir: söylemin yapısını incelemek ya da sonuçlara ulaşmak için kanıt göstermek (Punch, 2005).

Bu araştırma sürecinde, veri toplama aşamasında 6 yaş grubu öğrencilerinin etkinliklerle ilgili söylemleri video kamera aracılığıyla kaydedilmiş, yazıya geçirilmiş ve söylem analizine tabi tutulmuştur.

1.4. Araştırma Süreci

Araştırma; etkinlik hazırlama, literatüre ulaşma, veri toplama, veri işleme ve verilerin yorumlanması süreçlerini içermektedir.

Araştırılacak konu, araştırmaya danışmanlık eden öğretim üyesi ile araştırmacı tarafından belirlendikten sonra konu ile ilgili yayınlar taranmaya başlanmıştır. Konu ile ilgili yurtiçinde yapılan çalışmanın azlığı, literatür oluşturmada araştırmacıyı yabancı kaynaklara yöneltmiştir. Araştırma öncesi, etkinlik hazırlama ve uygulama aşamalarında uzman görüşlerine başvurularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Öğretilmesi hedeflenen Türk büyükleri seçildikten sonra, onlarla ilgili etkinlikler hazırlanmıştır. Bahsedilen bu etkinlik planlarına ekte (Ek 2) yer verilmiştir. Hazırlanan etkinliklerin uygulamasının, 2009-2010 öğretim yılının güz yarısında yapılması planlanmış; fakat etkinlikler beklenen sürede hazırlanamadığından uygulama safhası eğitim öğretim yılının ikinci döneminde (2009-2010 bahar yarılı) yapılmıştır.

Bunların yanı sıra, araştırma yapılacak gruba karar verilmiş ve bunun için ilgili girişimlerde bulunulmuştur. Bu bağlamda; araştırmanın yapılacağı okul yönetimi ve sınıf öğretmeni ile iletişim kurulmuş, çalışma hakkında bilgi verilerek destekleri sağlanmıştır. Çocukların yabancılık hissetmelerini engellemek için ilk yarıyılıda sınıf zaman zaman ziyaret edilerek, çocuklarla vakit geçirilmiştir. Sınıf öğretmeninden sınıfın durumu, öğrencilerin özellikleri hakkında bilgi alınmıştır.

2009 - 2010 bahar dönemi itibari ile veri toplama süreci başlamıştır. Her gün bir ya da iki etkinlik yapılmış, etkinlik yapma hızı öğrencilerin tepkilerine göre ayarlanmıştır. Sınıf öğretmenine önceden sıradaki etkinlik hakkında bilgi verilerek etkinlikteki seviye sorunu birlikte giderilmiştir. Sınıf öğretmenin etkinlikler sırasında desteği alınmış, gerekli durumlarda sınıf öğretmeni ya da araştırmacı etkinliği yönlendirmiştir.

Bu bağlamda; araştırma sürecinde, 8 ana etkinliğe bağlı, 37 çalışma gerçekleştirilmiştir. Her bir etkinlik bir Türk büyüğü ile ilgilidir. Bu Türk büyükleri;

- Atatürk,
- Fatih Sultan Mehmet,
- Mevlana,
- Yunus Emre,
- Piri Reis,
- Mimar Sinan,
- Ahi Evran,
- Bilge Kağan ve Kültiğin'dir.

Yukarıda yer alan Türk büyükleri, farklı dönemleri yansıttıkları, yaşadıkları zaman içinde önemli karakterler olmaları, farklı görev alanları olması ve tüm topluma mal olmuş kişiler olmalarından dolayı seçilmişlerdir. Seçim sırasında hepsinin aynı özelliklere sahip kişiler olmamasına özen gösterilmiştir. Bu bağlamda Türk büyükleri arasında; asker, yönetici, mimar, ticaret insanı, düşünür, coğrafyacı özellikleri olan kişiliklere yer verilmiştir.

Her etkinlik ile ilgili elde edilen veriler, her bir öğrenci için ayrı ayrı incelenmiştir. Tüm etkinliklerin sonunda öğrencilerle özel görüşmeler yapılarak, etkinlikler genel değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu aşamada çocuklara Türk büyüklerini hatırlatacak sorular sorularak anlatılan özelliklere sahip kişinin kim olduğunu bulmaları istenmiştir. Verilen yanıtların doğruluğu ya da yanlışlığına göre bu durum tablolaştırılarak bulgulara eklenmiştir. Aşağıdaki tabloda araştırma sürecinde kullanılan etkinliklerin dağılımı verilerek, bu etkinlikler açıklanmıştır:

Tablo 1: Etkinliklerde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Dağılımı

Etkinlik Adı	Hikâye Anlatımı	Hikâye Okuma ve Canlandırma	Belgesel İzleme	Drama	Oyun Oynama	Tekerleme ve Şarkı Söyleme	Harita Hazırlama	Çizgi Roman Seslendirme(Boyama)	Soru Cevap	Maket Hazırlama	Kukla yapma	Resim Yapma	Toplam
Mustafa Kemal Atatürk	+		+	+			+	+	+			+	7
Fatih Sultan Mehmet	+	+		+								+	4
Mimar Sinan	+			+	+					+		+	5
Mevlana	+	+		+	+				+		+		6

Tablo 1: Etkinliklerde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Dağılımı (Devamı)

Etkinlik Adı	Hikâye Anlatımı	Hikâye Okuma ve Canlandırma	Belgesel İzleme	Drama	Oyun Oynama	Tekerleme ve Şarkı Söyleme	Harita Hazırlama	Çizgi Roman Seslendirme(Boyama)	Soru Cevap	Maket Hazırlama	Kukla yapma	Resim Yapma	Toplam
Yunus Emre		+		+		+			+				4
Piri Reis	+			+	+		+					+	5
Bilge Kağan ve Kültiğin	+			+				+	+				4
Ahi Evran				+								+	2
Genel Toplam	6	3	1	8	3	1	2	2	4	1	1	5	37

Mustafa Kemal Atatürk etkinliğinde; öğrencilerin ön bilgileri soru- cevap yöntemi ile ortaya konmuş; daha sonra öğrencilere Atatürk ve İstiklal Savaşını içeren bir hikâye anlatılmıştır. Anlatılan bu hikâye, çocuklar tarafından drama yapılarak canlandırılmıştır. Her drama sonunda olduğu gibi öğrencilerle değerlendirme yapılmış, drama yaparken ne hissettikleri öğrenilmiştir. Mustafa Kemal'in hayatı ve İstiklal mücadelesini anlatan belgesel izlendikten sonra; Atatürk'ün yer aldığı İstiklal Savaşı çizgi romanı öğrenciler tarafından seslendirilip, renklendirilmiştir. Anadolu'nun işgal haritası üzerine resim yapan öğrenciler, Atatürk'ün cephede karlar üzerinde uyuduğu fotoğrafı kullanarak da serbest resim yapmışlar ve resimlerini anlatmışlardır.

Fatih Sultan Mehmet etkinliğinde; Fatih'in İstanbul'u fethini anlatan resimli bir hikâye kitabı okunmuş ve öğrenciler hikâyeyi drama yaparak canlandırmışlardır. Bu tip hikâye kitapları, boyutlu ve dokulu olduğundan öğrencilerin dikkatini çekmiştir. Canlandırma sırasında kılıç, kaftan kullanılmış ve bu durum öğrencilerin dikkatini etkinliğe toplamıştır. Öğrenciler, tekrar canlandırma yapmak istemişlerdir. Grup çalışması ile her gruba Fatih'in resmi verilip kendi resimlerini oluşturmaları istenmiştir. Son olarak öğrenciler, Fatih Sultan Mehmet'in resmini yapmışlardır.

Yunus Emre etkinliğinde; önceki haftanın etkinliği hatırlanarak yeni etkinliğe geçilmiş, sorularla çocukların barış hakkında fikirleri öğrenilip yeni bilgiye zemin oluşturmaya çalışılmıştır. Öğrenciler içinde barış geçen bir şarkıyı kendiliğinde söyledikten sonra, hayali durumlar yaratılarak hissettikleri öğrenilmiştir. *Küs*, barış adlı oyun oynanmıştır. Tekerleme ve dans etkinliği uygulandıktan sonra, Yunus Emre ile ilgili hikâye okunmuş ve öğrenciler tarafından hikâye, drama olarak canlandırılmıştır.

Mimar Sinan etkinliğinde; yarım daire şeklinde oturan çocuklarla “ne iş yapar” adlı oyun oynanmıştır. Etkinlikte “yanlış yanıtlayan daireden çıkar” yönergesi, yaş grubu nedeniyle uygulanamamış, öğrenciler yanlış yaptıklarında bir hak daha isteyerek oyuna devam etmişlerdir. Sınıfa mavi bir kumaş yerleştirilip, kumaş deniz olarak hayal edilmiş ve etrafında “suya battı” oyunu oynanmıştır. Bu oyunda, öğrenciler yaşanan hayali duruma çözüm üretmek zorunda bırakılmıştır. Denizin üstüne tahta parçalarla köprü yapımını gerçekleştirmişlerdir. Ertesi gün ise, hikâye anlatılıp drama yapılmıştır. *Mimar Sinan*’ın yaptığı camilerin resmi öğrencilere inceletilirken öğrenciler, kendileri canlı bina yapmak istemişler ve her biri binanın bir parçasını canlandırmıştır. Bittikten sonra her parçaya ne hissettiği sorulmuştur. Maket yapımı aşamasında, önceden temin edilen üç ahşap maket ev sınıfa getirilmiş ve öğrenciler üç gruba ayrılarak çalışmıştır. Her gruba dönüşümlü olarak araştırmacı ve sınıf öğretmeni destek vermiştir. Etkinlik sonunda çocuklar, *Mimar Sinan* ile ilgili resim yapmışlardır. Son etkinlikte özel harçlı maket ev yapımı uygulanmaya çalışılmış ancak çok küçük parçalardan oluşması, çocukların koordinasyonlarının yeterince gelişmemesi nedeni ile başarılı olamamıştır.

Mevlana etkinliğinde; barış ve dostluktan söz edilip Yunus Emre ile bağlantı kurulmuş, öğrencilere inatçı keçi masalı anlatılmıştır. Sınıfa tahtalardan köprü yapılıp şarkı eşliğinde inatçı keçi masalı canlandırılmıştır. Çocuklar çok eğlenip, hepsi keçi olmak isteyince bütün öğrenciler tek tek canlandırmaya katılmıştır. Ertesi gün çocuklar kendilerinin keçi olduğunu hayal edip, drama yapmışlardır. Öğrencilere, *Mevlana* ile ilgili hikâye kitabı okunup öğrenciler tarafından canlandırma yapılmıştır. Öğrencilere dağıtılan *Mevlana* çizimleri öğrenciler tarafından boyanıp kuklalar haline getirilmiş ve yine öğrenciler tarafından konuşturulmuştur.

Ahi Evran etkinliğinde; öğrencilere önce eski anlatılan Türk Büyükleri hatırlatılıp, *Ahi Evran* tanıtılmıştır. İsminin öğrencilere zor gelmesi nedeniyle birkaç kez sınıfça ismi

tekrar edilmiş ve daha çok “Ahi dede” denilmiştir. Daha sonra sınıfa pazar kurulup bir süre birbirleri ile alışveriş yapmışlar ve Ahi Evran canlandırılmıştır. Ahilik kuralları drama sırasında sınıf öğretmeni tarafından verilmiş özellikle “pabucu dama atma” olayı gerçekleştirilmiştir. Çocuklar bu etkinlikle çok ilgilendikleri için etkinlik bittikten sonra da devam etmek istemiş ve oyun planlanandan daha uzun süreli uygulanmıştır. Bu aşamada, planlanan oyundan serbest oyuna geçilse de çocuklar anlatılan hikâyeye uygun oynamaya devam etmişlerdir. Son olarak çocuklar Ahi Evran’ın resmini yapmışlardır. Resimler çocuklara anlatıldığında, daha çok pazar yeri ve pabucu dama atma hikâyesinin resmedildiği görülmüştür.

Bilge Kağan ve Kültiğin; farklı iki Türk büyüğü olmasına rağmen birlikte anıldıklarından aynı etkinlikler içinde tek Türk büyüğü gibi ele alınmıştır. Etkinliklerde; öncelikle çocuklara sorular sorulmuştur. Yanıtlara göre çocuklar, Orhun Abideleri’nin niçin yapıldığına yöneltilmeye çalışılmıştır. Kutluk devletini, Bilge Kağan ve Kültiğin’in Çin ile mücadelesini içeren kısa bir hikâyeye anlatımı yapıldıktan sonra öğrenciler anlatılanlardan yola çıkarak drama yapmışlardır. Bilge Kağan ve Kültiğin çizgi romanı öğrencilere verilip konuşurmaları istenmiştir. Öğrencilere verilen bu çizgi roman, öğrenciler tarafından boyanmıştır.

Piri Reis etkinliğinde; öğrencilere Piri Reis’in resmi gösterilerek, hakkında bilgi verilmiştir. Sınıfta bir öğrencinin Piri Reis’i bildiği fark edilince, önce ona bildikleri anlatılmıştır. Ardından Piri Reis ile ilgili hikâyeye öğrencilere okunmuş ve öğrenciler bu bilgilerden yola çıkarak drama yapmıştır. Model küre üzerinde denizler ve kıtalar tanıttıldıktan sonra hazine bulma oyunu oynanmış ve bu oyun öğrencilerin isteği üzerine birkaç kez daha tekrarlanmıştır. Son olarak resim yapmaları istenen çocuklardan bazıları buldukları şehri çizmeyi tercih ederken bazıları dünyayı haritası çizmeye çalışmıştır.

Planlanan tüm etkinliklerin uygulanmasının ardından; etkinlikler sırasında çekilen fotoğraflardan oluşan slâytlar öğrencilere gösterilmiştir. Bu slâytlara bakarak öğrenciler neler öğrendiklerini hatırlamaya çalışmışlardır. Genel bir değerlendirme yapabilmek için her öğrenciyle yalnız görüşülmüş, görüşme sırasında öğrenilen Türk büyüğüyle ilgili resimler ortamda bırakılmış ve her Türk büyüğünün belirgin özellikleri söylenip öğrenciden bahsedilen kişinin kim olduğunu hatırlaması istenmiştir. Öğrenci bu

aşamada; Türk büyüğünün adını söyleyebileceği gibi resmini de gösterebilmiş ya da hatırladığı bir özelliğini söyleyebilmiştir.

1.5. Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Bu araştırmada çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorluklardan ilkinin, araştırmannın konusu oluşturmuştur. Okul öncesi öğretmenliği alanında çalışan bazı öğretim elemanları ile konu hakkında görüşülmüştür. Ancak bu uzmanların genel kanısı, erken çocukluk döneminde zaman ve mekân algısı olmadığından çocukların tarihi algılayamayacakları ve bu nedenle Türk büyüklerini öğrenmelerinin olanaksız olduğu yönünde olmuştur. Bu durum ikinci bir sorunu da beraberinde getirmiştir. O da hazırlanan etkinlikleri inceleyip dönüt verecek uzmana ulaşma zorluğudur. Ulaşılan eğitimciler, konunun çalışmasını imkânsız bulduklarından etkinlikleri de incelememiştir. Bu durum dönüt alabilmeyi ve etkinlikleri düzenlemeyi zorlaştırmış, sürecin beklenenden daha uzun zaman almasını sağlamıştır. Etkinlik hazırlama sürecinin birkaç ayda sonlanması beklenirken bu sürecin yaklaşık altı aylık bir zaman almasına neden olmuştur.

Bu zorluklara rağmen çalışmaya devam edilmiştir; çünkü ülkemizde çalışılmamasına rağmen yurtdışında erken çocuklukta karakter eğitimi içinde rol model olarak kendi tarihlerinde yer alan tarihi şahsiyetlere yer verilmektedir. Sosyal bilgiler; yıllardır çalışılmakta, araştırma yapılmakta ve müfredatlarında da yer almaktadır. Etkinlikleri inceleme konusunda sınıf öğretmenin ve araştırmayı yönlendiren danışman ve öğretim üyesinin görüştüğü uzmanların desteği alınmıştır.

Veri toplama sürecinde karşılaşılan zorluklardan biri de etkinliklerin son aşamalarına doğru öğrencilerin 23 Nisan çalışmalarında görevli olmaları ve hazırlık sürecinin çakışması oluşturmuştur. Bu durum zaman sıkıntısı yaratmıştır.

Bir diğer zorluk ise, araştırmaya yönelik kaynaklara ulaşma olmuştur. Alan ile ilgili yurtiçinde araştırma bulunamayışı, Türkçe kaynak azlığını da beraberinde getirmiştir.

Bu araştırmannın veri işleme sürecinde kamera kayıtlarının yazıya aktarımının ve bu kayıtların fazla olması uzun zaman almasına, araştırmannın bulgular ve yazma arasındaki sürecin uzun olmasına neden olmuştur. Araştırmannın nitel yolla yapılması,

verilerin yorumlanmasında zorlukları da beraberinde getirmiş, sınırlı zamanın verimli kullanılmasını zorlaştırmıştır.

1.6. Araştırmacının Ön Yargıları ve İnançları

Bu araştırmanın başlangıç aşamasında araştırmacının bazı önyargıları mevcuttur. Bunlar; araştırma konusunun belirlenmesinden itibaren kendini ortaya koymuştur. Araştırmacı, ülkemizde yapılmamış bir araştırma yapmaya yönelik olumlu bir tutum geliştirmiş ve konunun da bu duruma yönelik seçimini yapmıştır.

Araştırmacı, etkinlik oluşturma sürecinde uzman görüşüne ulaşamamanın olumsuzluğuna kapılmış; ancak araştırmalarda yeniliklere açık eğitimcilerin desteği alındıkça bu olumsuz tutum azalmış veri toplama sürecinde çocukların tepkilerinin gözlemlenmesi ile bu durum tamamen ortadan kalkmıştır.

Bir diğer önyargı, araştırmanın yöntemi konusunda araştırmacının karşısına çıkmıştır. Nitel araştırma sürecinde tartışma yaratan geçerlilik ve güvenilirlik tartışmalarının önünü kapatmak için nicel araştırmaya da yer verilmesi gerektiği endişeleri taşıyan araştırmacı, erken çocukluk dönemi için nitel araştırma gerekliliğine tez danışmanı tarafından ikna edilmiştir.

BÖLÜM 2: ERKEN ÇOCUKLUK VE ÜNLÜ TÜRK BÜYÜKLERİ

2.1. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Aşağıda, yukarıda ortaya konulan problem doğrultusunda kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Bu kuramsal açıklamalar dört ana başlıkta ele alınmıştır. Bunlardan ilki; araştırmanın uygulama alanı olan erken çocukluk dönemi gelişimidir. İkinci başlıkta; kimlik oluşumu ve sosyal bilgiler dersinin özellikleri verilmiştir. Üçüncü başlıkta; tarih öğretimi hakkında bilgi verilirken, dördüncü bölümde; araştırmada adı geçen Türk büyükleriyle ilgili bilgilere kısaca yer verilmiştir.

2.1.1. Erken Çocukluk Döneminde Gelişim Süreçleri

Erken çocukluk dönemi, çocukluğun ilk 6 yılını kapsayan ve bireyin geleceğinde önemli rol oynayan kritik evreleri içeren bir süreçtir. Wenner ve Gray'e (2009) göre; erken çocukluk eğitimi sıklıkla çocukların oyunla öğrenmelerine odaklanmıştır (Wenner, 2009). Bu kavram, son yıllarda okul öncesi kavramı yerine kullanılmakla birlikte; temel beceri kazanımının yanı sıra kişiliğin de şekillendiği zaman dilimini içermektedir (Akman, 2009; Arı, 2003; Oktay, 2002; Oktay, 2005; Wood, Cowan, ve Baker, 2002; Yılmaz, 2003). Okul öncesi eğitimi ve anaokulu terimleri 3- 6 yaş arasındaki süreci kapsayan dönemdir. Erken çocukluk dönemi araştırmacıları ve eğitimcileri, aileyi bu sürecin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler. Erken çocukluk eğitimi, aile ve eğitimcinin değerlerine göre şekillenmektedir. Bu dönem eğitiminde çocuğun ilk yılları; kimlik gelişimi, çocuğun kendini tanıması, benlik duygusunu kazandırmaya yöneliktir (Gray, 2009).

Erken çocukluk dönemi içinde yer alan gelişim süreçlerinin özelliklerine kısaca aşağıda yer verilmiştir.

Psiko-Motor Gelişim: 6 yaş grubundaki çocukların gelişimine bakıldığında; erkek çocuklarının gelişiminin kız çocuklarından daha önde olduğu görülmektedir. Ancak bu durum gelecek yaşlarda değişiklik göstermektedir. Kaba motor becerileri gelişen bu dönem çocukları, ip atlama, zıplama, paten kayma gibi faaliyetlerde de bulunabilmektedirler (Siyez, 2007). Bu dönemde oldukça aktif olan çocuklar; etkinliklere katılmaktan zevk alırlarken sık sık ara verme ihtiyacı hissetseler de

yavaşlamak istemezler. Büyük kasları daha fazla gelişmesine rağmen; el, göz koordinasyonu yeterli değildir.

Yine bu dönem çocuklarında, psiko-motor sürecin bir parçası olan dil gelişimi duygu ve düşünce iletimi sağlamaktadır. Yetişkinlere benzer dil kullanan çocuklar birkaç fikri aynı cümlede anlatmayı başarabilmektedirler. Bu yaş dönemi çocukları, sözcüklerle oynamaktan ve yeni sözcükler üretmekten keyif almaktadırlar (Senemoğlu, 1997). Bu dönemde görülen diğer özelliklerde; basit şekilleri kâğıttan kesebilme, kendi etrafında dönebilme, oyun hamuru kullanma ve eksik parçalı resimleri tamamlamadır.

Bilişsel Gelişim: Çocukların çevreleriyle etkileşimi sonucunda, bilişsel açıdan gelişim kaydettiklerini savunan bu yaklaşımda; öğrenilenler arasında uyum sağlamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Piaget; olgunlaşma ve öğrenme arasındaki bağa dikkat çekmiştir. Ona göre çocuklar biyolojik olgunlaşma ve yaşantılar yoluyla olup bitenleri anlamlandırır (Erden ve Akman, 2001). Piaget'e göre 6 yaş grubundaki çocuklar, bilişsel gelişim basamaklarından işlem öncesi dönemde yer almaktadırlar (Özbay, 2004). Bu dönem kendi içinde alt basamaklara ayrılmaktadır. Sezgisel evrede birey; olayların nedenleri sezgilere dayanarak düşünmektedir ve bu dönem içinde duyu organları arasındaki eşgüdüm yüksektir. Konuşma ve simgesel düşünme başlamıştır. Zihinsel gelişim; olgunlaşma, yaşantı, toplumsal aktarım ve dengelenme sonucunda meydana gelmektedir. Bireyin öğrendiği bilgi önce dengesizlik yaratır sonra da denge meydana getirir. İşlem öncesi dönemde, çocuklar birlikte oynamaktan hoşlanmazlar ancak aynı ortamda oynayabilmektedirler. Bu dönemde, sözcük ve kavram dağarcığı arttırma hedeflenmeli, çocuklara bu şekilde anlamlı yaşantı sunulmalıdır. Deneyim sağlamak gelişimlerini hızlandırmaktadır (Erden ve Akman, 1997).

5-6 yaşlar arasındaki çocuklarda görülen başlıca bilişsel davranışlara aşağıda yer verilmiştir:

- Duyduğu hikâyeyi gerçeğe uygun anlatabilme
- Artık materyallerden yeni ürün tasarlama
- Dün, bu gün ve yarınla ilgili konuşma
- Yönleri söyleyip, gösterme
- Resimler arasındaki farkı bulma

Bu süreç için Vygotsky, çocuğun zihinsel gelişimini yalnızca biyolojik bir süreç olarak görmemekte başkalarının yardımına ihtiyaç duyulduğunu kabul etmektedir. Çocuklar tümevarım yöntemiyle kavramları öğrendiklerini ve zihinsel gelişimlerinin dışarıdan etkilendiğini savunmuştur (Senemoğlu, 1997).

Kişilik Gelişimi: Bireyi diğerlerinden ayıran özelliklere kişilik denilmekle birlikte; kişilik, her bireyde farklı hızda gelişmektedir. Freud'a göre, her döneme ait ihtiyaçları karşılanan bireyin kişilik gelişim süreci de sağlıklı gelişmektedir. Freud, 6 yaşındaki çocukların model alarak cinsiyet rollerini kazanırken, değerler sistemlerini de içselleştirdiklerini savunmuştur. Freud'a göre, çocuğun yeterliliklerine dayanarak varlığını kabul ettirmeye çalıştığı bu dönem hayatında belirleyici rol oynamaktadır. Bu yaşlar arasındaki çocuklar, özdeşim kurabilmekte, başkalarını örnek alabilmektedir. Toplumsal değerleri geliştirmekte olan çocuğun gerçeklik ilkesi ortaya çıkmıştır (Özbay, 2004).

Aynı dönemler için Erikson (Senemoğlu, 1997) ise; girişkenliğin arttığı bu süreçte çocuğa başarının da tattırılması gerektiğini, bu durumun öz güvenini geliştireceğini ifade etmektedir. Yeni deneyimler kazanma çabesindeki çocuklar, bir yandan bağımsız olmaya çalışırken bir yandan da öz kimlik oluşturmaya çalışmaktadır. Merak duygusu yoğun yaşanmaktadır. Kişilik gelişiminde, sosyal çevre ile biyolojik özelliklerin birlikte etkisine inanan Erikson; belirlediği sekiz kritik evrenin aşılması durumunda, sağlıklı bir kimlik gelişimi yaşanamayacağını da belirtmiştir (Senemoğlu, 1997).

5-6 yaşlarındaki çocuklarda duyuşsal açıdan görülen davranışlar ise:

- Başkalarını duygularını anlama
- Kurallı oyun oynayıp sorumluluk alma
- Kendine güven duyma ve duygularını kolaylıkla ifade etme.
- Zaman ve mekânla ilgili bilgi verildiğinde gerçeğe yakın dramatik oyun oynama,
- Küçük oyun grupları tercih etme,
- Arkadaşlarıyla işbirliğinde bulunma,
- Uzun süreli olmayan ve sıklıkla kavgalara rastlanan arkadaşlıklar kurma.
- Cinsiyet farklılığının farkındalığında olma.

Nörolojik yaklaşımlarda da çocukların sinir ağlarıyla örüntülü bir şekilde dünyaya geldiği ve sinirlerin yaşantılar aracılığıyla organize olduğu savunulurken; Hebb, yaşantıların nöron gruplarını uyardığı ve harekete geçirdiğini ifade etmiştir. İki tür öğrenme üzerinde duran Hebb'e göre; çocukluk çağında, hücre kümelerinin hareket ettirilmesiyle ya da yetişkinlikte yaratıcılıkla öğrenme gerçekleşmektedir. Ayrıca çocuklukta meydana gelen öğrenmeler, gelecek öğrenmelerin çerçevesini belirlemektedir. Uyarıcılarla zenginleştirilmiş çevrede bulunan çocukların, bilişsel ve kişilik gelişimi olumlu etkilenmektedir (Senemoğlu, 1997).

Yukarıda değinilen tüm bu süreçler, 9 yaşına kadar benzer şekillerde tamamlanarak, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimini oluşturmaktadır. Ancak her çocuk kendine has özellikler taşımaktadır. Çocuklara bir şey anlatmak için onun; mutlaka somut, gerçek ve hayatıyla bağlantılı olması gerekmektedir. Çocuklar bu dönemde ego-merkezcilerdir. Önce kendilerini algılamakta, sonra diğerleriyle bağlantı kurarak algısını genişletmektedirler. Öncelikle kendilerini düşünen çocuklar, sonra yakından uzağa doğru bağlantı kurmaktadır.

Okul öncesi dönemin sonlarındaki çocuklar; doğru, yanlış davranışı, acı çekenlerin hislerini anlama gibi davranışlar göstermeye başlamakta, bu yolla empati yapabilmektedirler. Hoşgörünün temelleri de bu dönemde atılmaktadır. Seçici dikkate sahip olan bu dönem çocukları, öğrenmeye açıktır. Detayların önem kazandığı dönem, kavram geliştirme sürecinin de ilk aşamasıdır. Model alma, öğrenmenin en önemli araçlarından ve çocuk iki yaşından itibaren oyunlar ile bunu yapabilmektedir. Yine 2- 3 yaşlarındaki çocuklar sorun çözmeye yönelik davranışlar göstermektedirler. Çocuklar, doğuştan itibaren duygulara sahiptir ve toplumun istediği yöndeki duygular, bireye yaşantılar aracılığıyla bu dönem itibarıyla kazandırılabilir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar; çocukların dünya hakkında bilgi edinmede dört aşamadan geçtiğini göstermektedir (Barth ve Demirtaş, 1997):

- Üç yaşa kadar olan ilk aşamada çocuklar dokunur, bakar, dinler ve böylece dünyayı somut duyumsal temas olarak algılar.
- Yedi yaşına kadar olan ikinci aşamada, çocuklar kendi ülkelerine karşı sevgi ve bağlılık duyguları geliştirirler. Bu aşamadaki çocuklar, benmerkezciler ve

somut olaylar yardımıyla anlaşılması güç soyut fikirleri öğrenmeye devam ederler.

- Sekiz ile on yaş arasındaki bu aşamada, çocuklar nesne ve olayları anlamak için mantıklarını kullanmaya başlarlar. Bu aşamada, çocukların milli duyguları daha olgun bir hal almaktadır. Soyut düşünebilen çocuklar, ideolojik de düşünebilirler. Beşinci sınıfın sonuna doğru, milli kimliklerini, bayrağını ve ülkesini kuranları benimseyip onlara sahip çıkarlar. Dünya görüşlerine yurtseverlik duygusu da katılır.
- On bir ile on dört yaş arasındaki aşamada, çocuklar soyut düşünmeye ve gerçeğe ilgili alternatifler üretmeye başlarlar. Çocuklar kendilerini ve ülkelerini ele alırlar, büyük bir sistemin parçası olduğunu algırlar.

2.1.2. Kimlik Oluşumu, Okul Öncesi Eğitim ve Sosyal Bilgiler

Kişilik; insanların kendine özgü davranışlarını içermektedir. Büyümenin en hızlı yaşandığı erken çocukluk döneminde, kişiliğin temeli şekillenmektedir (Çağdaş ve Şahin, 2002). Kişilik önce ailede daha sonra çevre ve eğitim kurumlarında şeklini almaktadır. Erikson'a göre, insan kimliği ekonomik, politik, sosyo- kültürel, manevi temellerden meydana gelmektedir. Bir bireyin, bir ulusun parçası olduğunu bilmesi ona güven sağlamaktadır. Gelişim aşamalarını sağlıklı aşabilmek için tüm bunlara ihtiyacı olan bireyin gelişimini gerçekleştirebilmesi için aidiyet duygusunun gelişmesi gerekmektedir. Kendini bir grubun üyesi olarak algılayan insan da kendini güvende hissetmektedir.

Hall (1999); 5 yaşlarındaki bir çocuğun kendi kültürel kimliği ile kültürel geçmişini anlamaya başladığını savunmuş ve bu dönemde çocukların kültürler arasında farklılıklar ya da benzerlikler olduğunu da farkına vardığını ifade etmiştir. Bu bağlamda Stern'e (2000) göre ise, çocuk kendi kültürüne saygı duymayı ve yüceltmeyi öğrenirken, diğer kültürlerle de hak ettikleri saygıyı göstermeyi öğrenebilir. 6 yaşından itibaren çocuklar; tarihi, yerel olayları anlamaya başlarlar. Çevrelerinde ne gördüklerinden etkilenen çocukların kültürel öz saygısı bu dönemde başlamıştır (Ekmişoğlu, 2007).

KEDV (2006), tarafından yapılan çalışmalara göre yukarıda sözü geçen durumları sağlayabilmek için; eğitim ortamlarında, çocukların kültürel kökenlerini yansıtan

eşyalar bulundurulmalı, çocuğun aile içindeki yaşamına ait fotoğraflar ile Dünyadaki bütün ırk, milliyet, cins ve sosyal sınıflardan insanların fotoğrafları yer almalıdır.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de belirtildiği gibi her bireyin kimlik geliştirmeye gereksinimi olmaktadır. Kimlik arayışı, bireylerin gelişimlerinin bir parçası olduğundan; "kim olduğumuz" sorusuna verdiğimiz yanıt, aslında kimliğimizin çerçevesini belirlemektedir. Bu sorunun yanıtı fiziksel özelliklerimiz kadar, duygusal özelliklerimizi, ait olduğumuz kültürü ve toplumu işaret etmektedir. Çocuklarda kimlik gelişimi, onların sosyal ve psikolojik açıdan sağlıklı olabilmesini sağlamaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Maslow_teorisi).

Egan, çocukların ilk 6 yaşında kahramanlara ilgi duyduklarını ortaya koymuştur. Bu dönemdeki çocuğa hayali kahramanlar yerine, toplumuna önemli katkılar yapmış gerçek kahramanları öğretmek, özdeşim kurmaları ve model almalarını sağlamak kimlik oluşumu için yarar sağlayacaktır (Keskin, 2007).

TDK'na göre, karakter eğitimi; öğrencilerde belli ahlaki anlayış geliştirme amacındaki eğitim, iyi davranış geliştirmedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ahi_Evren). Karakter; bireye özgü davranış ve kişilik özellikleridir ve çevre tarafından şekillendirilmektedir. İlk 6 yaşta karakter şekillenmeye başlamaktadır ve değerlere karşı duyarlıdır. Karakter eğitimi, bireyin kendisi ve topluma yararlı olacak temel değerleri kazanmayı sağlayan eğitimidir. Çocukların doğru, iyi örnekleri görmeleri ve özdeşim kurmalarını sağlamaktadır. Evrensel değerler kazandırarak kültürel yozlaşmayı ortadan kaldırmakta ve ortak değerler sistemi oluşturmaktadır. Bunun tersi durumlar da ise kimlik oluşturamayan bireylerin özgüven eksikliği yaşaması ve farklı arayışlar içine girmesi kaçınılmaz olmaktadır. İnsanlarda toplumsal kültür oluşturmak için, tarihi geçmiş ve manevi değerlere ihtiyaç vardır; tüm bunlar etrafındaki insanları birleştirici bir role sahip olmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Kül_Tigin).

Karakter eğitimi, müfredatta açıkça yer almamakla birlikte, iyi vatandaş yetiştirme koşulu olması sebebiyle örtük bir şekilde eğitim-öğretim de yer almaktadır. Bu bağlamda; Türk milli eğitim sisteminin genel amaçları arasında da bireylere yurtseverlik duygusu kazandırmak yer almaktadır. Benzer durumlar pek çok ülke için de geçerlidir. Vatanseverliğin bireylere kazandırılması için öncelikle ulusunun ve

değerlerinin tanınması gerekmektedir. Bu da ulusal kahramanların ve kahramanlık hikâyelerinin bilinmesiyle başlamaktadır. Bireylere milli kimlik ve benlik kazandırma, tarih ve sosyal bilgiler dersinin amaç ve içeriğinde yer almaktadır. Sosyo- kültürel olayların yer aldığı sosyal bilgiler, 1968 yılından itibaren eğitimde varlığını sürdürmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri sosyal bilgiler konseyine (NCSS) göre ise sosyal bilgiler; sosyal bilimlerin bir arada, disiplinler arası olarak bireye vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmayı amaçlayan bir çalışma alanı olan, değişen dünya düzeni ile birlikte önemi artan bir disiplin olmaktadır. Sosyal Bilgiler, demokratik değerlere sahip etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamakta; bu amaçların gerçekleşmesi için de bireyin üretken, problem çözme becerisine sahip, hak ve sorumluluklarının bilincinde olması gerekmektedir (Demircioğlu, 2007).

Bu disiplinde, Yazıcı ve Yazıcı'ya (2009) göre, sosyal bilgiler programının amaçları; (a)“milletine vatanına bağlı, iyi vatandaş olarak yetişmesini;” (b)“Türk milletinin ülküsünü gerçekleştirmek için her fedakârlığı göze alabilecek bir karakter kazanmasını” ve (c)“millet ve yurt işlerini her şeyin üstünde tutarak milleti ve yurdu için canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve ilke haline getirmesini sağlamaktır”. Bu ifadeler vatan sevgisine milli eğitim politikasında verilen yeri bağlantısı kadar sosyal bilgilerle ilişkisine de ortaya koymaktadır. Erken çocukluk eğitimi amaçları arasında doğrudan yer almayan ancak; örtük amaç olarak da sosyal bilgiler dersinin konuları arasında yer alan; “mekânda konum ile ilgili yönergeleri uygulayabilme”, “farklılıklara saygı gösterebilme”, “toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü kavrayabilme” gibi ifadeler içeren program, sosyal bilgiler dersinin içeriğinden bağımsız değildir. Sosyo- kültürel içerikli kazanımlar sosyal bilgiler dersinin içeriğinde yer almaktadır. Bu programlarda yer alan “vatan sevgisi kazanmak” aslında kimlik kazanmak ve bir topluma ait olmak, onun bir parçası olmaktır. Bu durum bireye ruhsal bir güven duygusu sağlamaktadır. Aidiyet hissi oluşturmaktadır. Böyle bir durum olmasına rağmen toplumda yaygın kabul gören bir nokta da okul öncesi eğitim ile sosyal bilgilerin bağlantılı olmadığıdır (Tuğrul ve Güler,2007). Tamamen gerçeklikten uzak olan bu inanç aslında kendisiyle çelişmektedir. Çünkü çocuklar bebeklikten itibaren masallar hikâyeler aracılığıyla zaman, mekân ve kahramanlarla karşılaşmaktadırlar. Aslında bu karşılaşmalar sosyal

bilgilerin içinde yer alır. Her gün geldiği anaokulu ya da kreşin yolu; yön kavramının oluşmasına yardım ederken, hikâyelerindeki kahramanlar da karakter eğitime yön verir. Dün, bu gün, yarın gibi sözcükler, evvel zamanda geçen masallar tarihi işaret eder. Çocuğun bu ihtiyaçlarının karşılaşılmasına yönelik olan erken çocukluk eğitimi yedi yaşına kadar, masal ve oyunlarla desteklenmektedir.

Dönemsel özelliklerde de görüldüğü üzere; çocuklar erken yaşlardan itibaren milli kimlik gelişimine açıktır ve bu durum sosyal bilgiler içeriğini almaya müsait olduğunu göstermektedir. Gerçekte toplumsallaşma çocuğun toplumun bir üyesi haline gelme süreci olduğuna göre çocuk basamak basamak kendine has düşünce ve muhakeme yapısı oluşturmaktadır (Çakır, 2003). Bu bağlamda; kimliğin geliştiği erken çocukluk döneminde, çocuklara uygun etkinliklerle sosyal bilgiler öğretebilmek oldukça önemlidir. Bu durumun örneklerine dünyada rastlanmaktadır.

2.1.3. Tarih Öğretimi

Sosyal bilimler içinde yer alan disiplinlerden biri olan tarih için de durum farklı olmamaktadır. Çeşitli tanımları yapılan tarih biliminin Elton'a (1970) göre, üç ana özelliği bulunmaktadır (Demircioğlu, 2007).

Bunlardan ilki, insan deneyimlerini bireylere öğretmek, bireylerde deneyim zenginliği sağlamak; ikincisi, bu günü anlamamıza yardım ederken geleceğe ışık tutmak; üçüncüsü ise zihinsel bir etkinlik sağlamaktır.

Bilindiği üzere Türkiye'de uygulanan okul öncesi programlarda tarihi konuların temeli dikkate alınmasa da, erken çocukluk dönemi vatanseverlik duygusunun oluşması için kritik zaman dilimidir. Bu bağlamda, bu dönemde yapılabilecek tarihsel konularla ilgili etkinlikler önem taşımaktadır.

Erken çocukluk döneminde kullanılmayan sosyal bilgiler ve tarih dersleri, içeriği bakımından erken çocukluk düzeyine ülkemizde uygun bulunmamaktadır; ancak bu konuda yapılan bazı uluslararası araştırmalar ve araştırmacılar aksini göstermektedir.

Bunlardan biri olan Egan; yaptığı bir araştırmayla çocukların tarihsel düşünebildiklerini; ancak tarihsel olay ve kavramların mantığını çözemedikleri gibi ilişkilendirme becerilerinin de zayıf olduğu ortaya koymuştur. Egan, tarihsel düşünme

becerilerini mitsel, romantik, felsefi ve ironik düzeyler olarak sınıflandırmıştır. Mitsel düzey; çocuğun yedi yaşına kadar olan tarihsel düşünme becerisidir. Çocuğun bu dönemde masallar ve hikâyelerden hoşlandığı, kahramanlarla özdeşleştiği görülür. Çocuğun hayalci düşünmesi, Egan'a göre eğitimin ilk aşamasını oluşturur. Efsane ve masallar aslında çocuğa güvenlik sağlarlar, var olan zıtlıklar, ahlaki öğretiler çocuğa güven ortamı yaratır (Kaplan, 2005).

Bu düzeyin dört önemli özelliği vardır:

- Mitler kullanana entelektüel güvenlik sağlar.
- Mitlerde ve çocukların düşüncesinde ötekilik algısı yoktur.
- Dünya nesnel ve özerk algılanmaz.
- Mitler ikili zıtlıklara göre kurgulanır.

Genel olarak bakıldığında mitsel düzey bireyin yaşamında kritik bir süreçtir. Çocuk bu dönemde mental algısını gerçek dünya ile birleştirmeye çalışmaktadır. Bu dönem hayal gücünün de geliştiği süreçtir. Efsaneler, kahramanlık hikâyeleri çocuklar tarafından algılanmakta ve onların dünyasında önemli bir yere sahip olmaktadır.

Tarih öğretimi, bireyin kişisel gelişimine katkı sağlar, kültürel miras aktarımına sebep olur ve vatandaş eğitimi yapar. Fines'a göre ise; tarihin bilişsel düzeyde katkı sağlaması için bireylere tarihsel duyarlılık, tarihsel düşünce ve bakış açısı kazandırılmalıdır; ancak bunlar sağlanırsa öğretilen tarih başarıya ulaşır. Çocuğa, tarih öğretmek için tarihçi bakış açısı kazandırmak gerekmektedir (Keskin, 2007).

Bu alandaki bir başka durum ise; Türkiye'de erken çocukluk döneminde tarih dersine ait bir müfredat olmamasına rağmen, Amerika tarih müfredatı, erken çocukluk dönemine ait içeriğe yer vermektedir. Araştırmanın giriş bölümünde ayrıntılı olarak yer verildiği gibi; Parker ve Joralimek'e (1997) göre A.B.D'nde erken çocukluk dönemi tarih müfredatında; toplumun geçmişi, yerel tarih, kültürlerinde yer almış önemli kişiler gibi sosyo-kültürel konulara yer verilmektedir. Programda yer alan bu konular, erken çocukluk döneminde geçmişi ve kültürünü algılamaya yönelik hedefler içermektedir. Bu durum müfredat içinde, sosyal bilgiler ve tarih derslerinin konularına yer verildiğini göstermektedir.

Bir başka çalışmada Farris'e (2001) göre; Amerikan erken çocukluk eğitimi müfredatında; dil, bilim, matematik, güzel sanatlar gibi alanlara yer verilmesinin yanı sıra sosyal bilgiler dersi içeriğine de yer verilmektedir. Sosyal bilgiler insan topluluklarının nasıl davrandığına yönelik içerik barındırmaktadır. Bireysel değil toplumsal olayları kapsamaktadır. İçeriğinde; güncel olaylar (savaş, barış, haberler), ekonomi, coğrafya (dünya, yön, konum, harita), tarih (zaman, değişim, geçmiş, önemli günler), uluslar arası eğitim (farklı milletler, farklı, ortak yönler) alt başlıkları yer almaktadır.

2.1.4. Tarihimizdeki Önemli Türk Büyükleri

Bu bölümde; araştırma sürecinde yer alan Türk büyüklerinin kimliği, özellikleri ve etkinliklerin içeriği hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Etkinlik hazırlanan Türk büyüklerinin farklı dönemlerin temsilcisi olması, farklı alanlarda görevler üstlenmiş ve tüm topluma mal olmuş ve saygınlık kazanmış kişiler olmasına dikkat edilmiştir. Türk büyükleri kültürümüzün önemli bir parçasını oluşturmakta bu nedenle araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

2.1.4.1. Mustafa Kemal Atatürk (1881- 1938)

1881 yılında Selanik'te dünyaya gelmiştir. Askeri bir eğitim alan Atatürk, I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale cephesinde başarı göstererek milli mücadelenin lideri haline gelmiştir. Mustafa Kemal, savaş sonunda Anadolu'nun işgaline tepki göstererek halkı örgütlemiş ve direniş başlatmıştır. İstiklal mücadelesinin öncüsü olan Mustafa Kemal'in örgütleme gücü, kararlılığı ve askeri kimliği sayesinde mücadelesi başarıya ulaşmış Anadolu bağımsızlığını elde etmiştir. Bağımsızlık mücadelesi sonunda; ülkenin çağdaş, modern bir görünüme kavuşmasına öncülük eden Mustafa Kemal, bağımsız bir devlet kurmuştur (Bircan, 1997).

2.1.4.2. Fatih Sultan Mehmet (1432-1481)

Osmanlı Devleti'nin padişahlarından olan Fatih, İstanbul'u Bizans İmparatorluğu'ndan alarak devleti imparatorluk seviyesine yükseltmiştir. Anadolu'da Türk birliği sağlayan Fatih, güçlü bir yönetici olmanın yanında adaletli ve hoşgörülü bir askerdir. Çevreye karşı duyarlı bir padişah olan Fatih, denizde ve karada önemli başarılarla imza atmıştır (Armağan, 2010).

2.1.4.3. Yunus Emre (1240- 1320)

Türk Tasavvuf edebiyatının önemli isimlerindendir. Yunus Emre'nin eserlerinde Mevlana'dan da bahsettiği görülmektedir. Kişiliğinde ve eserlerinde sonsuz sevgi ve hoşgörü yer alan evrensel bir şairimizdir (Telci, 2006).

2.1.4.4. Mimar Sinan (1489-1588)

Osmanlı Devleti'nde ordu bünyesinde görevlerde bulunan Mimar Sinan, aynı zamanda mimarlığa da meraklı ve yetenekli bir kişiydi. Van gölü üzerine yaptığı kadirgalar ve başka bir sefer sırasında Prut nehrine kurduğu köprü ile baş mimar olmaya hak kazanmıştır. Mimar Sinan'ın en önemli eserleri arasında Süleymaniye Camii ve Selimiye Camii yer almakla beraber hayatı boyunca 300'ün üzerinde eser meydana getirmiştir (Aslanapa, 1988).

2.1.4.5. Mevlana (1207-1273)

Horasan'ın Belh şehrinde dünyaya gelen Mevlana, daha sonra Anadolu'ya gelerek Konya'ya yerleşmiştir. Mevlana tüm kâinatı kucaklayan hoşgörüyü ve insan sevgisine sahip bir şahsiyet ve edebiyatçı olmuştur. 2007, UNESCO tarafından Mevlana yılı olarak kabul edilmiştir. Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol diyen Mevlana, huzurlu kişiliği, alçak gönüllülüğü ve merhameti ile insanlığa örnek olmuştur (Araz, 2004).

2.1.4.6. Ahi Evran (1171-1261)

13. yy.da Anadolu'ya gelerek Selçuklu Devleti'nde yaşamını devam ettiren Ahi Evran, Kayseri'ye yerleşerek Ahi teşkilatını kurmuştur. Ahi teşkilatı, üreticiyi ve tüketiciyi korumaya yönelik meslek örgütlenmesidir. Mesleki eğitim de veren Ahiler, üretilen malların kalitesini ve fiyatını belirlerken; kusurlu ürün satıldığında ise, malı satana yaptırım uygulamaktadırlar. Bu yaptırımlar; pabucu dama atma ya da esnafa ve müşterilere ikramda bulunma şeklinde olmuştur (<http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Keli me=karakter>).

2.1.4.7. Bilge Kağan ve Kültiğin (683-734)

Orta Asya Türk devletlerinden Kutluk Devleti'nin hükümdarı olan Bilge Kağan ve ordu komutanı Kültiğin'dir. Bilge Kağan ve Kültiğin, ülkenin sınırları genişleterek Çin ile başarılı mücadeleler yapmışlardır. Kültiğin'e askeri başarılarından dolayı 'yenilmez savaşçı' ünvanı verilmiştir. Bilge Kağan, Türklerin önemli yazılı belgesi olan Göktürk abidelerini diktirerek geleceğe ışık tutmak istemiştir (http://ooegm.meb.gov.tr/mevzuat_bank/icerik.asp?id=49).

2.1.4.8. Piri Reis (1465/1470--1554)

Osmanlı denizcisi olan Piri Reis, Dünya haritası çizmiş ve denizcilik kitabı yazmıştır. 15. yy.dan itibaren Osmanlı donanmasında görev yapmıştır. Pek çok deniz seferine katılan Piri Reis, haritalarının içerisinde fırtına çeşitlerinden, pusulalara kadar pek çok durumdan bahsetmiştir (Afetinan, 1983).

Yukarıda haklarında kısaca bilgi verilen, farklı zamanlarda farklı alanlarda yetişmiş bu Türk büyükleri; kültürümüzün bir parçasıdır. Çalışmada dokuz Türk büyüğüne değinilmiştir. Bu Türk büyüklerinden Bilge Kağan ve Kültiğin birlikte anılmalarından dolayı aynı etkinliklerin içinde yer almıştır. Kültürümüzde yer alan pek çok Türk büyüğüne ise yer verilememiştir. Bu Türk büyükleri, tarihimizde gerek siyasi, gerek kültürel açıdan yön vermiş karakterlerdir. Kahramanlıkları ve yaşamları ile topluma örnek teşkil etmiş olan bu kişiler, aynı zamanda toplumun örnek aldığı kıvanç duyduğu kimlikler olma özelliklerine sahiptir.

Türk büyükleri, milli kültürümüzün önemli bir bölümünü teşkil etmektedirler. Milli kültür, toplumları bir arada tutan değerleri oluşturmakta, toplumda duygu birliği sağlamakta ve vatanseverlik duygusunu geliştirmektedir. Millet olabilmek ortak bir kültürel birikim ile meydana gelmektedir. Türk büyükleri bu ortak yaşanmışlığın bir parçası olarak toplumun her kesimine mal olmuş kişiliklerdir. Erken çocukluk dönemi eğitimi içinde sosyo- kültürel eğitime dolayısıyla sözü edilen Türk büyüklerine yer verilmemesi, çocukların kendi kültürlerinin önemli temsilcilerini tanımamalarına neden olmaktadır. Oysa bu eğitim, çocukların kimlik gelişimine önemli katkı sağlamaktadır.

BÖLÜM 3: ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, yukarıda tanıtılan ünlü Türk büyükleri ile ilgili yapılan etkinlik süreci araştırma konusunun doğasına uygun bir şekilde bulgulanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle, her Türk büyüğü ve onları öğretmek için yapılan etkinlikler aşağıda analiz edilerek verilmiştir. Bu aşamadan sonra ise, elde edilen bulgular alt problemler boyutunda ele alınmıştır.

3.1. Erken Çocukluk Döneminde Öğretilebilecek Türk Büyükleri ve Bunlarla İlgili Etkinliklere Dair Bulgular

Yukarıda da belirtildiği gibi bu çalışmada; Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Mimar Sinan, Mevlana, Piri Reis, Yunus Emre, Ahi Evran, Bilge Kağan ve Kültiğin hakkında hazırlanan etkinliklere yer verilmiş ve bu etkinlikler sınıf öğretmeni ile birlikte uygulanmıştır. Bu bölümde, çalışmada kullanılan etkinliklere ve etkinliklerle öğrenilmesi hedeflenen Türk büyüklerine yer verilmiştir. Aşağıda belirtilen her Türk büyüğü ayrı ayrı ele alınmıştır.

3.1.1. Mustafa Kemal Atatürk

Daha öncede açıklandığı gibi Mustafa Kemal Atatürk; okul öncesi programında yer aldığı halde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olması ve diğer alt problemleri de karşılaması nedeniyle etkinlikler içine dâhil edilmiştir. Okul öncesi müfredatında; Mustafa Kemal Atatürk, özellikle resmi bayramlar sırasında sınıf içi etkinliklerde yer almaktadır. Genel olarak Atatürk ile ilgili tüm etkinlik uygulamaları değerlendirildiğinde aşağıda yer verilen bulgulara rastlanmıştır:

- Tüm öğrencilerin Atatürk'ü daha önce tanıdığı görülmüştür.
- On bir öğrencinin Atatürk hakkında olumlu duygularını bildirdiği diğer öğrencilerin ise herhangi bir görüş bildirmediği fark edilmiştir.
- Öğrencilerin, hikâye anlatımı sırasında durağan düş gücüne sahip olduğu tespit edilmiş; ancak drama esnasında hikâyede yer almayan durumları ve duyguları eklemeleri ile süregelen düş gücüne geçtikleri fark edilmiştir.
- On bir öğrenci empati kurabilmiş bu durumu “ben olsaydım”, şeklinde ifade etmişlerdir. Aynı doğrultuda, ‘eskiden’, ‘bizden önce’ gibi sözcüklerle “geçmiş”e yönelik algılarını sergilemişlerdir.

- Bir öğrenci kendiliğinden Atatürk ile ilgili masal hazırlayıp getirmiştir. Bu nedenle, öğrencinin dramadaki rolünü içselleştirmiş olabileceği sonucuna varılmıştır.
- Hiçbir etkinliğe katılmayan bir öğrenci ise belgesel izleme etkinliğine kendiliğinden katılmıştır.
- İki kız öğrenci, belgesel izleme sırasında İstiklal Marşı'nı kendiliğinden söyleyerek öğrenmeler arasında bağlantı kurabildiklerini göstermişlerdir.

Çalışmada Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili olan 5 etkinlik, 4 saatlik bir uygulama ile gerçekleştirilmiştir. Aşağıda yer alan etkinliklerin ayrıntılarına, araştırma sürecinde, etkinlik planlarında ve EK 2'de yer verilmiştir.

3.1.1.1. Resim İnceleme Etkinliği

Bu etkinlik iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Başlangıç aşamasında öğrencilere Mustafa Kemal'in kim olduğu sorulmuş, böylece öğrencilerin ön bilgileri hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Aynı etkinliğin ikinci aşamasında; çocukların, önce fiziksel özelliklerine daha sonra duygusal özelliklerine yönelmeleri dikkate alınmıştır. Bu bağlamda öğrencilere Atatürk'ün yer aldığı fotoğraflar gösterilerek onlardan resimleri incelemeleri ve O'nu tarif etmeleri istenmiştir. On beş dakikalık bu çalışmada, öğrencilerin Atatürk hakkında sahip oldukları ön bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Atatürk Hakkında Sahip Olunan Ön Bilgi Tablosu

Atatürk'ün kim olduğunu biliyor musunuz?				
No	Söylemler	No	Çıkarım	Toplam
1	Evet, ben biliyorum ülkemizi kurtardı.	1	Kurtarıcı olarak algılama	3
2	Atatürk bizi kurtardı.			
3	Atatürk bizi kurtardı.			
4	Atatürk, kötülerle savaştı ve bize bu güzel dünyayı verdi.	2	Dünya çapında bir karakter olarak kabul etme	3
5	Dünyayı bize verdi.			
6	Atatürk bize dünyayı verdi.			
7	Bizi düşmanlardan kurtardı.	3	Kahraman olarak kabul etme	1
8	Atatürk bizi kurtardı, sonra da öldü.	4	Geçmişte yaşamış biri algısı	1
9	Atatürk hasta oldu, öldü.			

Yukarıda yer alan (s-1): “*ülkemizi kurtardı*” söyleminde görüldüğü gibi, öğrencilerin Atatürk hakkında genel fikirleri bulunmaktadır. Bu durumun nedeninin, Atatürk’ün müfredat programında yer alması ve bu doğrultuda sınıf içi etkinlikler ile gezilerin yapılmasının olduğu söylenebilir. Atatürk’ü tanıyan bu öğrencilerin diğer söylemlerinde, zaman algısına da rastlanmıştır. Sözü edilen kişinin geçmişte yaşadığı öğrenciler tarafından algılanmış ve döneminin son bulduğunun farkına varılmıştır. Atatürk’ün “*kötülerle savaştığı*” ile ilgili söylem dikkate alındığında; bu durum Egan’ın bahsettiği iyilik- kötülük kavramlarının öğrencide olduğu ve öğrencilerin altı yaşında olmasına rağmen soyut düşünebildiğini göstermektedir. Bu etkinlik yardımıyla programda kasım ayında yer alan “Atatürk’ü tanıyabilme” kazanımı gerçekleştirilebilmektedir. Yukarıdaki tabloda verilen öğrenci ifadelerinden yola çıkıldığında “Atatürk’ün Türk toplumu için önemini açıklayabilme” kazanımının da gerçekleştiği görülmektedir.

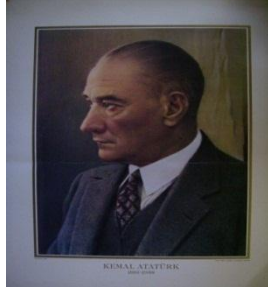
3.1.1.2. Resim Anlatma ve Yapma Etkinliği:

Resim yapma etkinliği öncesinde öğrencilere; Atatürk’ün hayatını anlatan bir kitap okunmuştur. Bu hikâyenin okunması yaklaşık 10 dakika sürmüştür ve sınıf öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. Hikâyede; Atatürk’ün ailesi, okul hayatı ve millet sevgisi vurgulanmıştır. Hikâyenin okunması sırasında zaman zaman öğrencilere sorular sorulmuştur. Bu bölümün ardından; resim etkinliğine geçilip öğrencilere önce Atatürk’ün cephede karlar üzerinde yatan resmi, sonra da boya, kâğıt, yapıştırıcı, pamuk gibi materyaller verilerek istediklerini yapabilecekleri söylenmiştir. Bu çalışma ise yaklaşık 50 dakikalık bir zamanda tamamlanmıştır.

Diyalog 1: Resim Anlatma

Uygulama Tarihi: 18.02.2010

Resim 1: Atatürk-1

- (1) SÖ: Bu kim? (Atatürk resmini göstererek)
- (2) TÖ: Atatürk
- (3) SÖ: Atatürk nasıldı?
- (4) KB: Yaşıyordu, ama sonra öldü.
- (5) EB: Çanakkale’de gemilerle savaşılmış. Düşmanlar geldi, gemiyle bütün askerlerimiz şehit olmuştu, Seyit onbaşı kalktı en büyük mermiyi aldı, çevirdi bi tane vurdu, gemi suya indi. Sonra da kurtulmuş olduk.¹

¹ Bu öğrenci ailesiyle katıldığı Çanakkale gezisi sırasında bu bilgileri elde etmiştir

- (6) SÖ: Çocuklar, Atatürk önce Çanakkale savaşı yapmış o Osmanlı dönemindeydi, sonra bir savaş daha yapmış Türkiye Cumhuriyeti zamanında onun adı neymiş?
(7) KD: Kurtulma savaşı.

Diyalog da yer alan; (s-4): “yaşıyordu, ama sonra öldü,” söyleminde KB isimli öğrencide zaman kavramının varlığı ve geçmiş algısının olduğu görülmüştür. Bu öğrencinin dipnotta da belirtildiği gibi bahsedilen alana gezi yapmış olmasının bu algıyı etkilemiş olduğu söylenebilir. Atatürk’ün resmi üzerine yapılan konuşmanın ardından; O’nun diğer resmi öğrencilere gösterilerek, öğrencilerin söylemleri dinlenmiş ve aşağıda bu söylemlere yer verilmiştir.

Diyalog 2: Resim Anlatma *Uygulama Tarihi: 18.02.2010*

Resim 2: Atatürk – 2

- (1) AÖ: Bu resme bakar mısınız? Kim var burada?
(2) TÖ: Atatürk. Uyumuş.
(3) AÖ: Neden burada uyumuş?
(4) EG: Çok uykusu varmış. O kadar çok savaşmış ki yorulmuş, uyumuş.
(5) SÖ: Neden sıcak yatağında yatmıyor da karlar üstünde uyuyor sizce?
(6) KD: Bizi beklemek için.
(7) SÖ: Karlar üstünde mi uyumak daha rahat yatakta mı?
(8) TÖ: Yatakta.

Yukarıdaki diyalogda; öğrencilerin resimle ilgili ilk yorumları yer almıştır. Bu ifadelerde de görüldüğü gibi öğrenciler; Atatürk’ü etkinlik öncesinde tanımaktadırlar. Özellikle KD (s-6): “*bizi beklemek için*” ifadesinde Atatürk ile ilgili olumlu bir düşüncesini ifade edebilmektedir. Bu yaşta sınırlı bir çevreye sahip olan çocuklarda bu durumun nedenlerinin ise; aile ve okul çevresi olduğu söylenebilir. Diğer bir diyalogda da Atatürk’ün cephedeki fotoğrafı ile yapılan çalışma ve öğrencilerin çalışma sırasındaki ifadeleri yer almaktadır.

Diyalog 3: Resim Yapalım

Resim 3: Atatürk Resmi Çalışması

(Çocuklara fotoğraf ve diğer malzemeler verildikten sonra)

- (1) EV: Pamuklar ne için? (çocuklara fotoğraf ve diğer malzemeler verildikten sonra)
- (2) AÖ: İsterseniz kullanın diye verdim.
- (3) KD: Ben Atatürk'e yatak yapcam.
- (4) Kİ: Ben de yumuşak yatak yapcam.

- (5) SÖ: Atatürk'ün düşmanla savaştığı yerlerden biri de burası, burasının adı Kocatepe.
- (6) EV: Bu adam kim? (resimdeki askerlerin başındaki komutan)
- (7) AÖ: Arkadaşymış, komutanmış.
- (8) EB: Ben şurayı boyayabilir miyim?
- (9) AÖ: Tabi.
- (10) ET: Güneş yaptım (resmini anlatıyor).
- (11) AÖ: Neden?
- (12) ET: Burada güneş olmadığı için.
- (13) Kİ: Atatürk üşümesin diye yorgan yaptım. Çünkü üşüyor. Yastık yaptım.
- (14) KS: Güneş yaptım, sıcak sıcak yatsın diye Atatürk.
- (15) KB: Bak öğretmenim güneş yapıyorum.
- (16) EB: Bulut yaptım, bunlar da kar.
- (17) KB: Şimdi güneş yapıyorum, bu Atatürk'ün yastığı, yorganı, yatak yaptım, üşümesin diye.
- (18) KD: Pamuklar Atatürk'ü ısıtıyo, yorgan yaptım. Ev yaptım, evlerine gidip yemek yesinler diye.
- (19) EM: Kar yağıyor, güneş çıkıyor.
- (20) EG: Atatürk'ün şekerleri, toplar, füze (Atatürk'ün ağzına pamuk şeker olarak pamuk yapıştırmış).
- (21) EV: Bu ateş ediyo, bu da terörist, kan akıyo, terörist ölmüş.
- (22) EEE: Kötü yapcam.
- (23) AÖ: Kötü kim?
- (24) EEE: Terörist.

Yukarıdaki diyalog ve resimde görüldüğü üzere; çocuklar verilen fotoğrafa ilavelerde bulunmuşlardır. Bu ilaveleri hiçbir destek almadan, tamamen kendi istedikleri yönde yapmışlardır. Tüm bunlar; süreğen düş gücünün varlığının yanı sıra, çocukların kahramanlık hikâyelerinden hoşlandıklarını, etkinlik yapılan Türk büyüğü hakkında olumlu tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Diyalogda yer alan KD (s-18): ve Kİ'nin (s-13): *Atatürk'e yatak yapmak istemeleri*, yine Kİ'nin "*Atatürk üşümesin diye*" yorgan resmi yapması bu durumun göstergesidir.

EV'nin (s-21): “*Bu ateş ediyo, bu da terörist, kan akıyo, terörist ölmüş*” söylemi ile yaptığı resmi ifade edebilmiştir. Bu ifade; terör, terörist gibi kavramlar etkinlik içinde kullanılmamasına rağmen çocuğun bunları önceden bildiğinin kanıtı niteliğindedir. Bu öğrenci olumsuz imaj derinliğine sahiptir. Çocukların bu tip kavramları öğrenmesinde enformatik araçların; yaş itibari ile de özellikle televizyon programlarının bağlamsal çevrede etkili olduğu söylenebilir. Televizyonda bu doğrultudaki haberlere tanık olan çocuklar; olumsuz kavramları kullanabilmektedir. EEE (s-22/ 24): *kötünün terörist* olduğunu ifade ederken hem terörist kavramını bildiğini hem de soyut olan kötülüğü somutlaştırarak algıladığını göstermektedir.

Etkinlik sürecinde, programda yer alan “Atatürk ile ilgili etkinliklere katılma” kazanımının gerçekleştiği görülmektedir.

3.1.1.3. Hikâye Anlatma Etkinliği:

Atatürk ile ilgili bir hikâye anlatımının yapıldığı bu etkinlikte, hikâye Anadolu'nun işgali ve sonrasında yaşanan kurtuluş mücadelesini içermektedir. Hikâye iki bölüm halinde öğrencilere anlatılmıştır. Aşağıda bu hikâyenin anlatımına dair diyaloglara yer verilmiştir. Hikâye anlatımı sırasında öğrencilere “Siz ne hissettiniz? , Siz olsaydınız ne yapardınız?” sorusu yöneltilerek hem duyguları öğrenilmeye çalışılmış hem de öğrencilerin empati kurlmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin hikâye üzerine yoğunlaşmalarını sağlamak amacıyla, 20 dakika süren bu çalışmada hikâye ile ilgili drama çalışması yapılacağı önceden sınıfa duyurulmuştur.

Atatürk Hikâyesi - Birinci Kısım

Buralarda biz yokken, eskiden, başkaları yaşıyormuş. Onlar, dedelerimiz ninelerimizmiş. Sonra buraya başka adamlar gelmiş ve dedelerimizin ninelerimizin evlerini almışlar. Dedeleri, nineleri zorla evlerinden atmışlar. Sonra bizim dedeler, ninelerevlerinden atıldığı için çok üzülmüşler. Peki siz olsanız, size böyle davransalar ne hissedersiniz?

Diyalog 4: (Hikâye Anlatma) Siz Olsaydınız?

Uygulama Tarihi: 16.02.2010

- (1) EB: Şey, içimden vurmak gelir ona.
- (2) AÖ: Çok kızılıyorsun demek ki.
- (3) EV: Onun tepesine, benim köyde ayağıma düşmüştü, büyük olsaydım onu alır kafasına çalardım.

- ...
- (4) SÖ: Neden onlara zarar vermek istediniz?
(5) KB: Çünkü o kötü.
(6) SÖ: Nereden anladınız?
(7) KB: Çünkü onlar insanları alıp alıp evlerinden dışarı atıyorlar.

Diyalog 4'te; çocukların, olayı anlatım sırasında resmettiği ve zihninde canlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, çocukların Fines'in (2002) düşünme süreçleri içinde süregelen düş gücünde yer aldıkları söylenebilir. Aynı zamanda çocuklar, soyut kavramları da ifade edebilmektedirler. Etkinlikler içinde şiddet içeren kelimelerin kullanılmamasına özen gösterilmesine rağmen; çocukların 'vurmak, dövmek' gibi ifadeler kullanarak kitle iletişim araçlarının bağlamsal çevreye etkisini ortaya koyduğu görülmektedir.

Bu diyalogun ardından, aşağıda yer verilen hikâyenin ikinci bölümü öğrencilere anlatılmıştır.

Atatürk Hikâyesi – İkinci Kısım

Dedelerimiz, ninelerimiz evlerinden, ülkelerinden atıldığı için çok üzülmüş, ne yapacaklarını bilememişler. Mustafa Kemal Atatürk, askermiş. Gelmiş ve "ülkemizi düşmandan kurtaracağım, bana yardım edin kötü adamları kovalım" demiş. İnsanlar Atatürk'e yardım etmiş, Atatürk, askerleriyle birlikte kötü adamları kovmuş. Ülkesini kurtarmış.

3.1.1.4. Drama Etkinliği:

Drama Etkinliği; öğrencilerin drama çalışmalarını ilgiyle karşılamalarından yola çıkılarak planlanmıştır. Öğrenciler bu tip çalışmalarda rol almaktan hoşlanmakta ve her gün serbest drama için okul saatleri dışında da okulda kalmaktadırlar. Drama, bir önceki etkinlikte yer alan hikâyeden yola çıkılarak uygulanmış ve yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Öğrencilere hikâye anlatımı sırasında, anlatılan hikâyeden drama hazırlayacakları söylenmiştir. Drama çalışması doğaçlama şeklinde uygulanmış, öncesinde bir hazırlık yapılmamıştır. Dramada, Atatürk rolünü üstlenen öğrenciye asker şapkası verilmiş, diğer öğrenciler rollerine göre uygun malzemeleri sınıf içinde yer alan oyuncaklardan kendileri seçmişlerdir. Planlanan etkinliğe katılım ve öğrencilerin

yaklaşımı tahmin edilenden fazla olmuştur. Drama, öğrencilerin sevdiği çalışmalardan biri olduğu için öğrencilerin hepsi rol almak istenmişler özellikle; Mustafa Kemal'in rolünü üstlenmek çocuklar arasında rekabet olmuştur. Bu nedenle Mustafa Kemal rolü için sınıfın oylamasına başvurulmuştur. Aşağıda drama ile ilgili diyaloga yer verilmiştir.

Diyalog 5: Drama

Uygulama Tarihi: 16.02.2010

Drama Roller:

Atatürk : EG

Atatürk'ün Askerleri : KD, EEE, EV, KİS

Halk : KS, KD, Kİ, EM, EB (Köyde, evlerinde yaşamaktadırlar.)

İşgal Askerleri : KB, KB, EU, EB ("İngiliz, Fransız, İtalyansınız. Bu güzel ülkeyi almak istiyorsunuz" denmiştir).

- (1) AÖ: Drama yapalım mı?
- (2) SÖ: Atatürk'ün askeri (Yerdeki halıyı göstererek, "burası bizim ülkemiz" der).
- (3) Halk 1, 2, 3, 4; halının üzerine geçip ellerine bebeklerini, alıp, yemek takımlarıyla kendi aralarında oynamaya başladılar; işgal askerleri, halkı kollarından tutup halının dışına atmıştır.
- (4) Atatürk (EG): (devreye girerek halka seslenir). Yardım ederseniz sizi kesin kurtarcam.
- (5) AÖ: Atatürk, ne istiyorsun söyle bakalım, askerlerinin neye ihtiyacı var?
- (6) Atatürk (EG): Çorap falan.
- (7) Halk (EB): (Atatürk'e) Biz ne yapalım? Biz de sizinle dövüşelim mi?
- (8) Atatürk (EG): Hayır, yardım edin. Hadi siz gidin, mermi bulun.
- (9) AÖ: Kızlar sizde yemek yapıyorsunuz çorap örüyorsunuz askerlere tamam mı?
- (10) KD: Ya, tamam ben daha bitirmedim örüyorum zaten (çorap örüyor).
- (11) SÖ: (Atatürk askerlerini sıraya dizmiş), Askerler dön!
- (12) Halk 3 (Kİ): (halk 2 KD'ye seslenerek) Bitmedi ki daha.
SÖ, Atatürk'e EG, asker şapkası verir ve Atatürk'ün askerleri Atatürk önderliğinde yürümeye başlarlar).
- (13) Halk 4 (EB): Ben silah buldum (der ve silahı Atatürk'e verir).
- (14) Atatürk (EG): (İşgal askerine yönelerek KB' ye) Gidin buradan!
- (15) Düşman 1 (KB): Biz de hayır diyoruz.
- (16) Atatürk (EG): Biz savaşmak istemiyoruz!
- (17) Düşman 1 (KB): Hayır! (der ve Atatürk ve askerlere silahını doğrultur)
(Askerler karşılıklı ateş etmeye başlarlar, işgal askerleri daha çabuk vurulup kendilerini yere atarlar).
Türk askerleri ve Atatürk: (halkın yanına arada gider ve onlardan silah alır. Kendiliğinden gelişmiştir, önceden söylenmemiştir.)
- (18) Asker 1 (KD): KİS Yaa, ölüyosun.
- (19) SÖ: Çocuklar, işgalciler korkup kaçıyor ülkemizden!
Halk1, 2, 3, 4: (Türk halkı zıplamaya başladı, seviniyorlar).

- (20) Halk KS (1): Size yemek yok! (Türk nine, işgalciye sesleniyor).
Halk 3 (Kİ) ve halk 2 (KD): (koşarak doktor takımlarıyla gelip hastayı muayene ederler).
- (21) Asker (SÖ): Getirin o yaralıyı da.
- (22) Halk 3 (Kİ): Haydi toplanın(askerleri ve diğer halka sesleniyor)!
- (23) Halk 3 (Kİ): Hadi gelin geri, gelin yemek saati! (köylü nineler yemek yapmaya başlarlar, erkekler de yanlarına gelir).
- (24) AÖ: Köylüler, mutlu musunuz artık?
- (25) Halk 3 (Kİ), 2 (KD), 1 (KS): Evet (yemek yiyorlar).
- (26) AÖ: Ne yaptınız?
- (27) Halk 1 (KS): Çorba.
- (28) Halk 3 (EM): Tekrar oynayabilir miyiz?

Dramada yer alan konuşmalarda da görüleceği gibi öğrenciler, kendi ifadelerini kullanmışlar, (s-4/6/8/17/20/27): hatta kendilerine verilmeyen yönergeleri de tasarlayarak drama içinde bu ifadelere yer vermişlerdir. Başroldeki öğrenci halktan yardım isterken aynı zamanda halka görev dağıtmış, halk ise Türk askerlerine yemek hazırladığını ancak bu yemeği işgal güçlerine vermeyeceğini ifade etmiştir. Bu etkinliğe katılım diğer etkinliklere göre daha fazla olmuştur. Bu durum, etkinliğin ve etkinlikte yer alan Türk büyüğünün öğrencilerin dikkatini çekmesinden ya da etkinliğin drama olmasından kaynaklanmış olabilir. 8 no’lu ifadesinde “*yardım edin, hadi siz gidin mermi bulun*” diyen EG’nin, kendisine söylenmeyen ancak öğrencinin kendi ilave ettiği sahneler ve söylemler göze çarpmaktadır. Tüm drama incelendiğinde çocukların zaman zaman kurgunun dışına çıkıp ilaveler yaptıkları yukarıdaki diyalogun tümünde açık bir şekilde görülmektedir. Bu tür sınıf etkinlikleri öğrencilerin süreğen düş gücünü harekete geçirmektedir (Fines, 2002). Zira süreğen düş gücü; “hayal edilen olayın açıklaması, yorumlanması, değerlendirilmesidir. Neden, nasıl gibi sorular” sorularak ortaya çıkan süreğen düş gücü, çocukların hayal dünyasını da ortaya koymaktadır (Dilek, 2005:3-4). Bu bağlamda; drama etkinliğinde öğrencilerin süreğen düş gücünde yer aldıkları ve etkinliğe katılmaktan EM’nin (s-28): *tekrar oynamak istemesinden* de anlaşılacağı gibi etkinlikten keyif aldıkları görülmektedir. Bu etkinlik, nisan ayı kazanımı olan “Atatürk ile ilgili etkinliklerde aldığı sorumlulukları yerine getirmenin” gerçekleştiği görülmektedir.

Drama etkinliği sonunda öğrencilerle, yapılan etkinlik değerlendirilmiştir. Bu aşamada öğrencilere, drama sırasındaki hisleri sorularak yanıtlar alınmıştır. Bu yanıtlara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 6: Drama Değerlendirme Üzerine *Uygulama Tarihi: 16.02.2010*

- (1) AÖ: KS ve Kİ; sizi evden ve ülkeden attıklarında ne hissettiniz? (dramada halk karakterini canlandırmışlardır)
- (2) KS: Kötü, çok üşümüştük zaten, hava soğuktu,
- (3) Kİ: Haksızlık oluyodu; çünkü orası bizim ülkemizdi.
- (4) KS: Bide, daha küçük bebeklerimiz üşümüştü, biz onlara sarılmıştık yani bizde üşümüştük, elimiz ayağımız buz gibi olmuştu, ayaklarımızda çorap da yoktu.
- (5) SÖ: Peki, neden gittiniz gitmeseydiniz evinizden?
- (6) KS: Hayır onlar bizi ittiler yoksa biz gitmiycektik.
- (7) KD: Benim bebeğim çok üşümüştü, yorganlarımız yoktu, çoraplarımız da yoktu, hiçbir şeyimiz yoktu.

Yukarıdaki diyalogda; drama sonunda halk rolünü üstlenen öğrencilerin ifadeleri yer almıştır. Bu öğrencilere; ülkelerinden atılmaları durumunda neler hissettikleri sorulmuştur. Daha önce kendilerine herhangi bir söylem ya da telkinde bulunulmayan bu öğrencilerin söylemleri, yaşanan durumu tamamen kendi hayal güçlerini katarak betimlediklerini göstermektedir. KS'nin (s-4): "*bebeklerimiz üşümüştü, ayaklarımızda çoraplarımız yoktu*", söyleminde de bu yönde bulgulara rastlanmaktadır. Öğrencinin rolünü içselleştirdiği ve ona yönelik duygular geliştirdiği söylenebilmektedir. Bu durum, öğrencilerde süreğen düş gücünün de göstergesidir. Bu bağlamda; önemli bir karakteri canlandıran öğrencinin bununla gurur duyduğu ve buna yönelik davranışlar gösterdiği, işgal askerlerini canlandıran öğrencilerde ise bu yönde davranışlar olmadığı söylenebilir. Yapılan diğer dramalarda bu durum dikkate alınarak öğrencilerin hoşlandıkları karakterleri canlandırmalarının onları konu üzerine motive edeceği düşünülmektedir.

Aynı günün sonunda sınıf öğretmeni çocuklardan, okullar arası yapılacak bir yarışma için masal düşünmelerini ve ailelerine yazdırmalarını istemiştir. Drama etkinliğinde Atatürk'ü canlandıran EG adlı öğrenci; araştırmacı öğretmene masalda Atatürk'ü anlatmak istediğini söylemiş ve ertesi gün EG; Atatürk masalını hazırlayıp ailesine yazdırmış ve bu masal ile yarışmaya katılmıştır. Bu masala da aşağıda yer verilmiştir.

Resim 4: Yarışma Masalı

Bir varmış bir yetmiş evvel zaman içinde selamette
estü küçük bir evde bir çocuk doğmuş. Mavis göz-
leri varmış. Adını annesi Mustafa koymuş. Mustafa
büyüdüğünde asker olmak istemiş. Dileği baba yerine
gelmiş. Asker okulu girmiş sonra asker olmuş. Öğret-
menleri onu çok sevmiş. Asker olduktan sonra savaşta
ülkemi kurtarma savaşına girmiş. Taneli ve banyo-
ları çok azmış. Başta askerler çokmuş. Ama Mustafa
ve askerleri çok güzel savaşmış. Düşmanları öldürmüş.
Çarıkale savaşında yenilerek savaşmış. Her yerde mağn
varmış. Kalelere sığınmış ve düşmanı öldürmüşler. Savaşı
kazanmışlar. Sonra Mustafa Atatürk olmuş. Ülkesini kurtarmış.
Herkes onu çok sevmiş. Sonra baba Mustafa Kemal
Atatürk hastalanmış ve baba olmuş. Buna herkes çok
üzülmüş. Çünkü o çocukları çok sevmiş ve onlara
bayan vermiş. Okuma yuma öğretmiş. güzel bir
ülke bırakmış. Herkes onu görmek istedi ama o çok
yol. Bende onu görmek istedim ve onlarla savaşıp
düşmanı öldürmek istedin. Ben Atatürk'ü çok sevdim.

GÖRHAN
7

Bu masalda da görüldüğü gibi; öğrenci geçmiş zamanlı ifadeler kullanmıştır. Anlatımında Atatürk ile ilgili etkinliklerin izlerine de rastlanan EG; aynı zamanda O'na karşı iyi duygularını da ifade edebilmiştir. Bu durum, drama etkinliklerinde başrol oynayan öğrencinin bunu diğer öğrencilerden daha fazla içselleştirilmiş olabileceği söylenebilir.

3.1.1.5. Çizgi Roman Boyama ve Belgesel İzleme Etkinliği

Bir saat sürecek bu etkinlik öncesinde; Kurtuluş Savaşı sırasında Atatürk'ü anlatan bir çizgi romana ulaşılmış ve bu romanın bazı bölümleri alınarak hazırlık yapılmıştır. Aynı zamanda; Atatürk'ün çocukluğu ve İstiklal mücadelesini anlatan kısa bir belgesel sınıfa izlettirilmiştir.

Belgesel izleme ile başlayan çalışmada; sınıfın uyumsuz ve hiçbir etkinliğe katılmayan öğrencisinin kendiliğinden belgesel izleme etkinliğine katıldığı ve etkinlik sonuna kadar bu davranışını sürdürdüğü gözlemlenmiştir.

Belgesel izleme etkinliği sırasında öğrencilerin kendi aralarında konuştukları fark edilmiş ve bu konuşmaların bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 7 Belgesel İzleme
Uygulama Tarihi: 19.02.2010

Öğrencilere, sınıf öğretmeni tarafından film izleneceği söylenerek etkinliğe başlanmıştır. EB, belgeselde duyduklarından yola çıkarak; “Atatürk’ün önceki adı *Mustafaymış*” ifadesini kullanmış bu şekilde geçmiş zaman algısına sahip olduğunu göstermiştir. KS, ise Atatürk’ün çocukluğu anlatıldığı sırada “*öyle öyle büyüdü*” ifadesiyle zamanın ilerleyişini ortaya koymuştur. Öğrencilerin söylemleri, “Atatürk’ün kişisel özelliklerini söyleme” kazanımının bu etkinlikte gerçekleşebileceğini göstermektedir. Belgeselde Atatürk’ün okulunu gören EB, “*yıkıldı mı?*” sorusunu yöneltmiş, EEE ise arkadaşına Atatürk’ün öldüğü yeri hatırlatmıştır. KB, arkadaşına “*korkmaz sönmezi unuttun mu?*” diyerek İstiklal Marşını söylemeye başlamıştır. Öğretmenlerinden, zaman zaman katıldıkları törenlerde İstiklal Marşını duydukları öğrenilmiştir. KB’nin, aynı zamanda bu öğrenme ile Atatürk arasında bağlantı kurabildiği de söylenebilmektedir.

Belgesel izleme etkinliğinde, 8.dk’dan sonra çocukların dikkatinde azalma meydana gelirken kendi aralarındaki konuşmalar da artmıştır. Belgesel izleme etkinliği bırakılıp, diğer etkinliğe geçilmiştir. Bu durum, böyle etkinliklerin kısa ve ilgi çekici olması gerektiğini göstermektedir.

Etkinliğin diğer bir bölümünde öğrencilere çizgi roman ve boyalar verilerek bunlarla istedikleri gibi çalışabilecekleri söylenmiştir. Çalışma, bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Çizgi roman etkinliğinde kullanılan görsellerden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Resim 5: Atatürk Çizgi Romanı

Aşağıdaki diyalogda çocuklara sadece çizgi roman bölümleri gösterilerek, neler olduğu sorulmuş ve yanıtlar elde edilmiştir. Bu yanıtlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 8: Çizgi Roman İnceleme

Uygulama Tarihi: 19.02.2010

- (1) AÖ: Şimdi size bir şey soracağım. Burada kim var?
- (2) TÖ: Atatürk (çizgi romanın ilk resmi).
- (3) AÖ: Bu resimde yanında biri var sizce kim?
- (4) KB: Eski arkadaşı.
- (5) KS: Askeri.
- (6) AÖ: Peki Atatürk nereye bakıyor?
- (7) EB: Düşmana.
- (8) AÖ: Peki ne düşünüyor?
- (9) KB: Ne düşündüğünü anlamadım yani.
- (10) EG: Yağmur yağmış.
- (11) EB: Bomba atmışlar.
- (12) EB: Atatürk'ün askerinin yüzü yaralanmış.
- (13) EV: Top atmışlar.
- (14) AÖ: Yanındakine ne diyor?
- (15) KS: Nasıl dövücem diye düşünüyor.
- (16) EB: Nasıl malzeme bulucam diye düşünüyor.
- (17) KD: Arkasında silah var.
- (18) AÖ: Burada ne olmuş?
- (19) EB: İngiliz askerleri saldırmış.
- (20) KD: Top atıyor.
- (21) EG: Plan yapıyorlar.
- (22) AÖ: Atatürk mü?
- (23) EG: Evet.
- (24) EG: Top arabası var.
- (25) EV: Teröristler nerde?
- (26) AÖ: Burada onlarda.

- (27) AÖ: Burada ne olmuş?
(28) KD: Atatürk, düşmanlara saldırın demiş.
(29) AÖ: Bu gemi nereye gidiyor?
(30) EM: Selanik'e.
(31) EG: Denize batıyo, mayın varmış altında.

Yukarıdaki diyalogda; çocuklara sadece çizgi roman bölümleri gösterilerek, neler olduğu sorulmuş ve yanıtlar elde edilmiştir. Yanıtlardan da anlaşılacağı gibi ifadelerin tamamı çocukların yorumlarıdır. Bu yorumlar; süreğen düş gücünün göstergesidir. Çünkü çocuklar eksik parçaları kendileri tamamlamakta kendi hayal dünyalarını ve yorumlarını katmaktadırlar. EB'nin (s-16/ 19): ifadelerinde *Atatürk'ün malzeme bulmayı düşünüyor olması ve İngiliz askerlerinin saldırması*; EM'nin (s-30): *geminin Selanik'e gittiğini söylemesi*, çocukların geçmiş etkinlikleri unutmadıklarını, edindikleri bilgileri hatırlayıp kullandıklarını göstermektedir. EV, (s-25): "*teröristler nerede?*" diyerek aslında işgal güçlerini kastetmekte ve bu ifadesinde kitle iletişim araçlarının etkili olduğu düşünülmektedir. Burada çocukların olumsuz durumları aile öğretmene dahi enformatik araçlarla öğrenebileceği ve bu durumun engellenmesinin zor olacağı görülmektedir.

Diyalog 9: Çizgi Roman Konuşturma

Uygulama Tarihi: 19.02.2011

Resim 6: Atatürk çizgi roman çalışması

- (1) AÖ: Ne yapıyorlar orada?
(2) KD: Savaşıyor.
(3) AÖ: Peki kimin ülkesiymiş orası?
(4) KD: Bizim.
(5) AÖ: Bizim ülkemizi mi almaya gelmişler?
(6) KD: Evet.
(7) AÖ: Neden?
(8) KD: Evlerimizi almaya gelmişler.
(9) AÖ: Neden?
(10) KD: Çünkü onların evleri yok

Yukarıdaki diyalogda, öğrencilere çizgi romandan bölümler gösterilerek yorum yapmaları istenmiştir. Söylem 8'de "*evlerimizi almaya gelmişler*", diyen KD'nin ülkemizi kastettiği düşünülmüştür. KD'nin ifadelerinden yola çıkıldığında öğrencinin İstiklal savaşını genel olarak anladığı söylenebilir.

Resim 7: Çizgi Roman Resmi

Yukarıda yer alan resimlerde (Resim 6/ 7): çizgi roman etkinliğinde öğrencilerle birlikte yapılan çizgi romanı sıralama ve çizgi roman boyamadan örneklere yer verilmiştir. Bu örneklerden biri olan KD'nin resminde kalp olduğu görülmektedir ve öğrenci bunu “sevdiği için” yaptığını ifade etmiştir. Bu durumda öğrencilerin yapılan etkinliklerle duygularını açıklama ve ortaya koyma fırsatı buldukları söylenebilir.

3.1.1.6. Harita Hazırlama Etkinliği

Bu etkinlik için Anadolu'nun işgal haritası genel hatlarıyla çizilmiş ve haritaların yanı sıra boya, kalem, yapıştırıcı gibi malzemeler öğrencilerin masalarına bırakılmıştır. Çocukların Türkiye haritası ile ilgili bilgilerinin olmayışından dolayı, öncelikle haritaların ülkemiz olduğu, üzerinde yer alan askerlerinde ülkemizi almak isteyen işgal askerleri olduğu söylenmiştir. Çocuklar, haritalar üzerine kendi yaptıkları resimleri aşağıda verildiği gibi anlatmışlardır.

Diyalog 10: Harita Çalışması

Uygulama Tarihi: 19.02.2010

Resim 8: Öğrenci Harita Çizimi

- (1) EU: Atatürk'ün bu gemisi.
- (2) AÖ: Yanındakiler kim?
- (3) EU: Atatürk'ün askerleri, hazineyi aldılar kaçıyorlar.
- (4) EEE: Öğretmenin, bak Atatürk'ün askerleri burada!
- (5) AÖ: Hangileri düşman? (doğru gösterdi)
- (6) AÖ: Ne yapıyorlar orada?
- (7) KD: Savaşıyor.

- (8) AÖ: Peki kimin ülkesiymiş orası?
(9) KD: Bizim.
(10) AÖ: Bizim ülkemizi mi almaya gelmişler?
(11) KD: Evet.
(12) AÖ: Neden?
(13) KD: Evlerimizi almaya gelmişler.
(14) AÖ: Neden?
(15) ET: Askerler var böyle, sonra savaşıyorlar, bu Atatürk, bu da askerleri onlara mermi atıyor.
(16) AÖ: Bu kim?
(17) ET: Atatürk.
(18) AÖ: Sonunda ne olacak, gidecekler mi?
(19) ET: Evet.

Resim 9: Öğrenci Harita Çizimi – 2

- (20) KS: Burası hırsızların, Atatürk'ün herhalde; açamadığı bir kulübe varmış. Burası da Atatürk'ün bölgesi (Öğrenci, ırak toprakları haricini gösterdi, Ermeni askerinin bayrağını boyamış yabancıların bayrağı dedi).

Diyalog 10'da yer alan tüm ifadeler, öğrencilerin hayal gücünün ürünü sergilemektedir. Süreğen düş gücünün görüldüğü ifadelerde, çocukların kötü, güçlü gibi soyut ifadeleri resimlerinde somutlaştırdığı görülmektedir. Yukarıda yer alan öğrenci çalışmasında da EU'nun, çizgi roman ve belgesel izleme sırasında gördüğü Bandırma vapurunu çizmeye çalıştığı gözlenmektedir. Öğrencinin (s-1): "*Atatürk'ün gemisini*" çizdiğini ifade etmesi önceki çalışmaları hatırladığını göstermeye yönelik olabilmektedir. KD'nin (s-13): "*evlerimizi almaya gelmişler*", söylemine ise daha önceki diyaloglarda da rastlanmış ve bu söylemde mücadelenin sebebini açıklama çabası hissedilmiştir.

3.1.2. Fatih Sultan Mehmet

Osmanlı padişahlarından olan Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u Bizans İmparatorluğu'ndan alarak yeni bir çağı başlatmış, Osmanlı Devleti'ni yeni başkentine taşırken bir imparatorluğa dönüştürmüş, güçlü, adaletli, bir yönetici ve askerdir.

Etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- İki öğrenci Fatih Sultan Mehmet'e karşı iyi düşüncelerini ifade etmiştir.
- Dört öğrenci Fatih ile Atatürk arasında benzerlikler bulmuştur.
- Dört öğrenci geçmiş kavramını kullanarak söylemlerde bulunmuşlardır.
- On altı öğrenciden on dördü Fatih ile ilgili resim yaparken ikisi alakasız resimler yapmışlardır.

Fatih Sultan Mehmet ile ilgili üç saat süren dört etkinlikte de benzer amaçlar yer almaktadır. Kendi kültürünü tanıma, zaman kavramını öğrenme, milli bilinç uyandırma, toplumda yer alan farklı rolleri tanıma gibi kazanımların hedeflendiği etkinliklerde; Fatih'in karakterinde yer alan aynı kişinin farklı rollere sahip olması, doğa ve insan sevgisi de çalışmaya dâhil edilmiştir.

3.1.2.1. Hikâye Etkinliği:

Yirmi dakika süren bu etkinliğin giriş bölümünde; öğrenciler yarım daire şeklinde sandalyelerine oturtulmuştur. Bu sınıf düzeni aynı zamanda kitap okuma ve hikâye anlatımında da kullanılmıştır. Sınıf öğretmeni, gerçek bir hikâye dinleyeceklerini, çok güzel olduğunu söyleyerek çocukları etkinliğe hazırlamıştır. Öğrenciler, Fatih Sultan Mehmet'in adını sınıfta ilk kez duymuşlardır. Padişah kelimesine de yabancı olan çocuklar; masallardan duydukları 'kral' kelimesine alışkınlardır. Aşağıda verilen hikaye ile "çevre sorunları ile ilgili kendi yapabileceklerine örnek verme" kazanımı gerçekleştirilebilmektedir.

Fatih Sultan Mehmet'in Hikâyesi

Bizim bir dedemiz varmış. Küçükmiş, sizin kadarmış. Adı Fatih'miş. Bu çocuğun babası ülkenin padişahıymış. Kralmış yani. Babası bir gün bu çocuğa, beyaz bir at almış. Çocuk ata binmeyi bilmiyormuş, babası "sana bir öğretmen bulayım, öğretmen sana ata binmeyi, kılıç kullanmayı, düşmanlarla mücadele etmeyi, okuma yazmayı öğretsin, bahçıvanlık öğretsin" demiş. Resmine bakın!

Aradan zaman geçmiş. Babası "artık sen büyüdün, padişah bundan sonra sen olacaksın" demiş. Başına bu gördüğünüz sarığı geçirmiş, bakın kürkünü de giymiş. Bu padişah askerlerine; ülkemizde yerlere tüküren görürseniz hemen ona ceza verin, kimse etrafı pisletmesin" demiş. "Evleri gezin hasta insanlar görürseniz, onlara ilaç götürün" demiş. Bir gün "halkımın canını çok sıkı bir kötü adam var, bizim yan komşu bu" demiş. Ülkemizin yanında Bizans adında bir ülkeymiş, bu ülkenin kralı bizim padişahımızı üzümü. Bu yüzden Fatih onların ülkesini almaya karar vermiş. Onların ülkesi de İstanbul'muş. Fatih, öğretmeniyle birlikte askerlerini eğitmiş, mücadeleye hazırlamış. Kocaman toplar, gemiler hazırlamışlar, denizden de Bizans'a saldırmaya karar vermişler. Fatih ve öğretmeni, beyaz atıyla bakın bu da Fatih' in kılıcı, atının resmini de göstereceğim size, gitmiş İstanbul'u almış ama İstanbul'da yaşayan insanlar çok korkmuş, "bu yeni padişah bize bir kötülük eder mi, bizi öldürür mü" demişler. Fatih, herkese haber göndermiş "sakın korkmayın, ben İstanbul'u aldım ama hiç kimseye zarar vermeyeceğim, istediğiniz gibi yaşamaya devam edin" demiş; çünkü insanları severmiş.

Diyalog 11: Fatih'i Tanıma

Uygulama Tarihi: 23.02.2010

Resim 10: Fatih Sultan Mehmet

- (1) EB: Peki öldü mü?
- (2) AÖ: Evet şu anda ölmüş olan dedemiz bu, bizden önce yaşamış.
- (3) EB: Peki mezarları nerde?
- (4) AÖ: İstanbul'da.
- (5) KB: Atatürk de Dolmabahçe sarayında öldü.

Fatih'i tanıma diyalogunda; EB'nin (s-1): "*öldü mü*", söylemi öğrencinin geçmiş kavradığını ve zamanı algıladığını göstermektedir. KB'nin (s-5): "*Atatürk de Dolmabahçe sarayında öldü*" ifadesi ise öğrencinin geçmiş öğrenmeler arasında bağlantı kurduğunu göstermekte daha önceki Atatürk etkinliğini hatırladığını göstermektedir. Öğrenci sadece o anda anlatılanlara tepki vermemekte daha sonra da anlatılanları hatırlamakta ve kullanmaktadır. Bu durumda öğrencilerin anlık öğrenmediği düşünülmektedir.

Diyalog 12: Yardımlaşma

Uygulama Tarihi: 23.02.2010

- (1) AÖ: Askerlerine, "sokaklarda gezin, bulduğunuz her kapıyı çalın, insanların evlerine gidin ve bakın içerde hasta bir insan var mı? Varsa hemen doktor getirin, ilaç getirin o hastayı hemen iyileştirin" demiş. Neden böyle bir şey yapmış bu padişah Fatih dedemiz?
- (2) EG: İyi, iyi ya.
- (3) KB: İyi insan o.
- (4) KD: Ölmesinler istemiş.

Yukarıdaki diyalog da, öğrencilerden EG'nin (s-2): "*iyi ya*" ve KB'nin (s-3): "*iyi insan o*" söylemlerinde soyut olan iyilik kavramını somutlaştırarak kullandıkları görülmektedir. Piaget'e göre; somut öğrenmelerden önce soyut kavramları öğrenemeyen çocukların, soyut kavramları kullanmaları Piaget'in geçici prensipleri ile çelişmektedir. KD'nin (s-4): "*ölmesinler istemiş*" söyleminde yer alan ölüm sözcüğü çocuklara ölümden bahsedilmemesine rağmen kullanmaları nedeni ile dikkat çekmiştir. Özellikle 6 yaşında çocukların ölümü bilmedikleri düşünülmektedir. Öğrencilerin

söylemlerinde de görüleceği üzere, Fatih'i "iyi bir insan" olarak kabul etmeleri, davranışlarını "iyiliği" ile açıklamaları "başkalarının farklı özelliklerini kabul etme", "başkalarının duygularını ifade etme" ve "bir olayın olası nedenlerini ve sonuçlarını söyleme" kazanımlarının bu etkinlik ile gerçekleştirilebileceğini göstermektedir.

3.1.2.2. Hikâye ve Drama Etkinliği:

Aralıklarla bir saat kırk dakika süren bu etkinlikte önceki gün anlatılan hikâye ile ilgili drama yapılıp daha sonra Fatih ile ilgili kitap okunması planlanmasına rağmen; öğrencilerin hikâye kitabını görmesi ve kitabın okunması konusundaki ısrarlarıyla önce kitap okunup daha sonra drama yapılmıştır. Sınıfa kaftan ve oyuncak kılıç getirilerek drama için hazırlık yapılmıştır. Drama öncesi Fatih Sultan Mehmet'in resimleri öğrencilere verilerek fiziksel özellikleri ve kıyafetleri öğrenciler tarafından incelenmiştir.

Fatih'le Bir Gün

Ben Murat; öğretmenim Fatih adındaki padişahın yaptıklarını öğrenmemi söyledi, eve geldim, düşündüm ama bulamadım, keşke geçmişe dönsem, Fatih'i görsem kimmiş, ne yapıyormuş. Birden, bir askerle karşılaştım. Bakın bu askermiş (hikâye gösterilir).

Fatih'le Bir Gün (Devamı)

Gördünüz mü kıyafeti ne kadar değişik. Asker “ben padişahın askeriyim, onu bekleyip koruyorum” dedi. Bir çadırın önüne geldim, galiba padişahın eviydi, çadırdan içeri girdim. Padişah “hoş geldin, söyle bakalım ben günlerdir İstanbul’u almaya çalışıyorum, o şehrin padişahı benim halkıma kötülük ediyor onun için ülkesini almak istiyorum, ben İstanbul’u alabilir miyim?” dedi. Ben, “Padişahım İstanbul’u alırsın” dedim. İçeri yaşlın bir adam girdi, Padişah bu adamın elini öptü. Çok şaşırdım, bir padişah kimin elini öper acaba? Öğretmeniymiş, adı da Akşemseddinmiş. Bu öğretmen, Fatih’e okuma-yazmayı, kılıç kullanmayı, ata binmeyi öğretmiş, bu yüzden Fatih öğretmenini çok severmiş. Bakın bir kale var, Fatih ve askerleri bu kaleyi almak istiyorlarmış. Kalenin yanında deniz var. Öğretmeni, “kaleyi alacağız” dedi. Fatih çok sevindi, “İstanbul’u almanın kötülerden kurtulmanın zamanı geldi” dedi. Gemiler hazırladı. Bu gemilere askerleri bindirmeye kalenin etrafını çevirmeye karar verdiler. Fatih gidip askerlerini gördü. Bakın bunlarda toplarmış, kötü adamların kalesine bombalar atacaklarmış. Askerler “padişahım çok yaşa” dediler. Bakın kılıcını almış, kalenin duvarlarına turmanmışlar. Kaleyi aldılar. Fatih ve halkı çok sevindi, atına binip kaleye geldi. Halk padişahım çok yaşa diyerek bağırırdı.

Diyalog 13: Kitap Okuma

Uygulama Tarihi: 24.02.2010

- (1) KB: Ama o, onun dedesi (Akşemseddin’i kastediyor).
- (2) AÖ: Değilmiş, öğretmeniymiş, bu adamın adı da Akşemseddin’miş.
- (3) KB: Ama erkek.
- (4) AÖ: Bu öğretmen, Fatih’e okuma- yazmayı, kılıç kullanmayı ata binmeyi öğretmiş, bu yüzden Fatih öğretmenini çok severmiş.
- (5) KB: Yani o da dedesinden öğrendi, öğrendiklerini Fatih’e öğretti.

Diyalog da KB’nin (s-3): “ama erkek” söyleminde; okul öncesinde genellikle bayan öğretmenler olmasından dolayı erkek öğretmen olmasına şaşırdığı görülmektedir. “dedesinden öğrendi, öğrendiklerini Fatih’e öğretti” (s-5): ifadesinde ise zaman ve geçmiş kavramlarına rastlanmaktadır. Bu ifadede süreklilik görülmektedir. Öğrenci zamansal bir geçişten söz etmektedir. Sosyal Bilgiler programlarında da olaylar

arasında süreklilik yer almaktadır. Bu bağlamda; öğrencinin ifadesi ile program benzer özellikler taşımaktadır. Programdaki “oyunları oluş sırasına göre sıralar” kazanımının bu söylemde gerçekleştiği görülürken öğrenciler söz konusu Türk büyüğünün padişah, çocuk, öğrenci gibi rolleri olduğunu görerek “aynı kişinin farklı rolleri olduğunu söyleme” kazanımına da ulaştığı görülmektedir.

3.1.2.3. Drama Etkinliği

Resim 11: Fatih Sultan Mehmet Draması

Drama Roller:

Padişah: EEE
Akşemseddin: EU
Bizans Askeri 1: EA
Bizans Askeri 2: EG
Bizans Askeri 3: SÖ
Bizans Askeri 4: KB
Bizans Askeri 5: KD
Türk Askerleri: Diğer tüm öğrenciler

Diyalog 14: Drama

Uygulama Tarihi: 24.02.2010

- (1) Padişah: Halkım! Kötüleri yenicez.
- (2) AÖ: Sen padişahım neler istiyorsun, ne yapmamızı istiyorsun?
- (3) Padişah: Birisi benim yardımcım olması.
- (4) AÖ: Neden asker istiyorsun?
- (5) Padişah: Kötü adamlar var!
- (6) AÖ: Nereyi almaya gidiyorsunuz?
- (7) Bizans Askeri 2: İstanbul!
- (8) Padişah: İstanbul'a.
- (9) Bizans Askeri 2: Bi daha ki sefer çok yap (kılıçları kastederek).

- (10) AÖ: Halk yardım edecek mi padişahına?
- (11) Türk Askerleri: Evet.
- (12) Türk Askeri (EM): Öğretmenim yarın da oynasak. Padişahla böyle yapın (kılıçları kaldırıp padişaha doğru havaya kaldırıyorlar).
- (13) AÖ: Padişah efendimiz, İstanbul şimdi kimin elinde?
- (14) Padişah: Bizim.
- (15) Padişah: Hayır, ben öndeyim (mücadele canlandırması sırasında).
- (16) AÖ: Padişah, kazandı!
- (17) Türk Askerleri: Padişahım çok yaşa!
- (18) Bizans Askeri 3: Padişah, bize bir şey yapma!
- (19) Padişah: Yapmayın! (Türk askerlerine seslenir).
- (20) Bizans Askeri 3: Fatih ve askerlerine bize zarar vermediği için teşekkür ederiz, bizde bu toprakları size bırakıyoruz. rap rap rap...
- (21) Türk Askerleri: Hey!

Diyalogda padişah rolündeki öğrencinin (s-1/5): “*kötüleri yeneceğiz*” şeklindeki söylemlerinde, öğrencinin soyut kavramları kullandığı görülmektedir. Bu etkinliğin, öğrenciler tarafından beğenildiğini EM (s-12): “*öğretmenim, yarın da oynasak*” söylemi ile ifade edebilmiştir. Bir öğrenci “*bir daha ki sefer çok yap*” (s-9): diyerek etkinlikte kullanılan kılıç, kaftan gibi materyallerden hoşlandıklarını ifade etmiştir. Bu söylem etkinliklerde kullanılan malzemelerin, öğrencilerin etkinliğe olan ilgisini etkilediğini göstermektedir. Öğrencilerin çoğunun katıldığı bir etkinlik olmasının yanı sıra (s-7): “*İstanbul’u almaya gidiyoruz*” ifadesinde de görüldüğü gibi öğrenciler önceki anlatılanlarla bağlantı kurabilmektedir. Padişah rolündeki öğrencinin (s-1): “*Halkım! Kötüleri yenicez*” söylemi ile “gerektiğinde liderliği üstlenme” kazanımının gerçekleştiği görülmektedir.

Drama çalışması sonucunda öğrencilerle yapılan görüşmede; etkinlik değerlendirilmiş ve öğrencilere drama sırasındaki hisleri sorulmuştur. Alınan yanıtlara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 15: Drama Değerlendirmesi:

Uygulama Tarihi: 24.02.2010

- (1) EEE: Çok mutlu oldum, askerlerimi kurtardığım için. (Dramada Fatih rolünü oynamıştı).
- (2) SÖ: Ülkenin padişahı, komutanı olmak nasıl bir şey?
- (3) EEE: İyi.
- (4) SÖ: Fatih’in askerleri, siz bu oyunu oynarken ne hissettiniz?
- (5) Kİ: Çok güzel bir oyun oynadık çok mutlu oldum.
- (6) EM: Çok mutlu oldum.
- (7) SÖ: Bizans askerleri ne hissetti, yenilince?

- (8) KB: Çok kötü!
- (9) AÖ: Fatih dedeyi sevdiniz mi?
- (10) TÖ: Evet.
- (11) AÖ: İyi bir adam mıymış, bu Fatih dede.
- (12) TÖ: Evet.
- (13) SÖ: İstanbul'u kim almış?
- (14) TÖ: Biz.
- (15) SÖ: Kim?
- (16) TÖ: Fatih!

Dramanın değerlendirme aşamasında (s-5): “*çok güzel bir oyun oynadık, çok mutlu oldum*” söylemine bakıldığında; öğrencilerin drama ile ilgili olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Tüm öğrencilerin söylemlerinden yola çıkılarak (s-14/16): öğrencilerin İstanbul'un fethini ve Fatih'i hatırladığı düşünülmektedir.

3.1.2.4. Resim Yapma Etkinliği:

Bir saati aşkın bir sürede yapılan bu etkinlikte; öğrencilere kâğıtlar dağıtılarak Fatih Sultan Mehmet'in resmini yapmaları ve Fatih ile ilgili anlatılan masalı hatırlamaları istenmiştir. Etkinliğin ikinci kısmında; önceden üç ayrı kâğıda çizilen Fatih Sultan Mehmet resmi, üç gruba ayrılan öğrencilere verilmiştir. Farklı renk ve dokuda kesilmiş küçük kâğıtlar, yapıştırıcılarla bu resim üzerinde istedikleri gibi çalışmalarını söylemişlerdir. Ardından öğrencilere yaptıkları resim anlatılmıştır. Etkinlikle ilgili bazı örnekler ve diyaloglar aşağıda sunulmuştur.

Diyalog 16: Resim Anlatma

Uygulama Tarihi: 25.02. 2010

- (1) EM: Fatih askerleriyle.
- (2) KB: Bu Fatih dede, bu tükürüyo yere, bu da ağaçları kesiyo, Fatih dede çok kızıyo onlara.
- (3) EB: Fatih dede düşmüş hihihi!
- (4) KB: Fatih dedeyle alay etme, bizim için çalışmış.
- (5) EEE: Ben bu Türkiye'yi sizin için aldım (drama da Fatih'i canlandırdı).

Resim 12: Denizden Kuşatma

Yukarıda yer alan resimde öğrenci, İstanbul'un denizden kuşatmasını çizmiştir. Öğrenci, bu durumu daha önce Fatih Sultan Mehmet ile ilgili hikaye kitabında görmüş ve resmine aktarmıştır. Bu durum, öğrencinin öğrenmeleri arasında bağlantı kurabildiğini göstermektedir. Öğrencilerin resimleri incelendiğinde "kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklama" kazanımının bu etkinlik içinde yer alabileceği görülmektedir.

Resim 13: Fatih Sultan Mehmet – 1

- (1) EU: Çadırı bura, çadırın kapısı bu da o, (çadırın içinde çizmiş).
- (2) KS: Şimdi ben Fatih Sultan Mehmet'i yaptım, bu çadırı, çadırından çıkmış, süs süs, kafalarına taşlar yağıyo.

Bu resimde öğrenci Fatih'i ve sarayını çizmeye çalışmıştır. KS, resminde süsler çizmiş ve bunu "çünkü çok önemli" (s-4), söylemi ile ifade etmiştir. KS'nin söyleminde hikâye kitabında gördüğü resimlerin etkileri de görülürken, önemli olduğu için süslemeler yaptığını ifade etmesi, anlatılan kişinin önemine yönelik fikir oluşturduğunu göstermektedir.

Resim 14: Fatih Sultan Mehmet – 2

(3) AÖ: Ne demek o?

(4) KS: Çünkü çok önemli, askerleri başından aşağı renkli taşları süslemiş (hikâyede tahtındaki süsleme taşları kastediyor).

(5) EB: Bu Fatih, bu öğretmeni, bu da atı.

Resim 14’de öğrenci, Fatih’i ve Akşemseddin’i çizmiştir. Bu durumu “*bu Fatih, bu öğretmeni, bu da atı*” söylemi ile ifade etmiştir. Öğrenci, çizdiklerini hikaye anlatımında ve hikaye kitabında görmüş, resim etkinliğinde hatırlamıştır.

Yukarıdaki anlatımlarda; EM (s-1): “*Fatih, askerleriyle*”, söyleminde önceki günlerde üzerinde durulan Türk büyüğünün adını hatırladığı gibi görevi hakkında bilgisi olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır.

KB’nin (s-2): Fatih ile ilgili sınıfa önceden anlatılan diyalogu resmettiği görülmüştür. Anlatılan bu diyalogun aradan yaklaşık bir haftalık zaman geçmesine rağmen hatırlandığı görülmüştür.

EEE’nin “*ben bu Türkiye’yi sizin için aldım*” (s-5): söyleminde dramadaki rolünü devam ettirdiği ve içselleştirdiği görülmüştür.

Diyalogun geneli ve öğrencilerin yaptıkları resimler incelendiğinde tüm öğrencilerin hikâyeye kitabından etkilendikleri ve oradaki resimlerin benzerini yapmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu resimlerde öğrencilerin etkinlikleri zihinlerinde canlandırabildikleri görülmektedir.

Etkinliğin ikinci aşamasında öğrenciler gruplar halinde ana hatları çizilen Fatih resmi üzerinde çalışmışlardır. Resmi atık materyallerle süslemişlerdir; ancak bu çalışma öğrencilerin bireysel resimleri kadar başarılı olamamıştır.

Bu durumun en önemli nedenleri, aralarında yaşadıkları rekabet ve ortak kullanmaları gereken malzemeleri paylaşamamalarıdır. Çalışmanın ilerleyen dakikalarında başlarda yaşadıkları sorunları unutup çalışmaya yoğunlaşmışlardır.

3.1.3. Yunus Emre

Yunus Emre, XIII- XIV. yy.lar arasında yaşamış Türk Tasavvuf edebiyatının önemli isimlerindedir. Kişiliğinde ve eserlerinde sonsuz bir sevgi ve hoşgörü yer alan Yunus Emre, evrensel bir şairdir (Telci, 2006).

Etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

- Yedi öğrenci barış kavramını somutlaştırarak etkinliklerin başlangıcında cümle içinde kullanmışlardır.
- Dokuz öğrenci etkinlikler sırasında empati kurmak için çaba göstermişlerdir.
- Bir öğrenci Yunus Emre'nin geçmişte yaşadığını ifade etmiştir.
- İki öğrenci daha önce öğrendikleri Türk büyüklerini hatırlamış ve onların özellikleri ile ilgili bağlantı kurmuşlardır.

Yunus Emre ile ilgili 5 etkinlik 2 saatlik bir süre içinde sınıf içinde uygulanmıştır. Bu etkinliklere aşağıda yer verilmiştir.

3.1.3.1. Soru Cevap Etkinliği: Küs mü Barış mı?

Bu etkinlik, asıl etkinliğe geçiş aşaması olarak planlanıp yirmi dakikalık sürede uygulanmıştır. Etkinlikle, öğrencilerin barış hakkındaki fikirleri de öğrenilmek istenmiştir. Öncelikle öğrencilere barışın ne olduğu sorulmuştur. Daha sonra sınıfta yer alan herkesin isimleri söylenerek çocuklardan bu kişinin küs mü barışık mı olduğu sorulmuştur. Bu çalışmada Yunus Emre ile uygulama arasında eylemsel örtüştürme yapılmıştır. Öğrenciler bahsedilen Türk büyüğünü, olayı, bir eylemle örtüştürmüş ve bu şekilde hatırlamışlardır. Konuyla ilgili diyalog aşağıda yer almıştır.

Diyalog 17: Barış Nedir?

Uygulama Tarihi: 02. 03. 2010

- (1) AÖ: Ben bir şeyi merak ediyorum, barış ne demek?
- (2) EM: Barışmak!
- (3) AÖ: O zaman barışmak ne demek?
- (4) EB: Barışık, küs. Barış, mutluluk demek. Sevgi demek.
- (5) KD: Barışmak demek.
- (6) KD: Bizim bir şarkımız vardı, Atatürk'ün şarkısıydı, onda da o isim geçiyordu.
- (7) SÖ: Hangisiydi? Söyleyelim mi?

- (8) TÖ: Evet. Samsun'dan güneş gibi doğdun sen Atatürk, Yurdumdan düşmanı kovdun sen Atatürk, aydınlık yurt için coştun sen Atatürk, aydınlık barış için koştun sen Atatürk .
- (9) AÖ: Bir arkadaşımızla küstüğümüzde ne hissedersiniz?
- (10) Kİ: Çok üzgün.
- (11) KS: Çok üzgün, ağlamak.
- (12) KD: Barışmak isterim tekrar.
- (13) SÖ: Siz çevrenizdeki insanlarla küs olmayı mı tercih edersiniz, barışık olmayı mı?
- (14) TÖ: Barışık.

Diyalogda görüldüğü gibi; öğrenciler barış kelimesinin tam karşılığını ifade edemeseler de anlamını bilmekte ve somutlaştırmaya çalışmaktadırlar. KD isimli öğrenci (s-6): “Bizim bir şarkımız vardı, Atatürk’ün şarkısıydı, onda da o isim geçiyordu” diyerek önceden öğrendiği Atatürk ile ilgili bir şarkıda barış kelimesinin geçtiğini hatırlayarak eski bilgileri arasında bağlantı kurmuştur. Aynı öğrencinin bu söylemi ile Atatürk’ü hatırladığı, farklı öğrenmeler arasında bağlantı kurabildiği de görülmektedir. Barış gibi soyut bir kavramın Piaget’in görüşlerinin aksine altı yaşındaki öğrenciler tarafından bilindiği, olumlu bir durum olarak algılandığı söylenebilmektedir. Ayrıca EB (s-4): “Barışık, küs, barış, mutluluk demek, sevgi demek” söylemi ile barışı net bir şekilde ifade edebilmeye çalışmaktadır. Bu etkinlikte “yeni sözcüklerin anlamlarını sorma” ve “dikkat edilmesi gereken nesneyi/ durumu/ olayı fark etme” kazanımları gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Diyalog 18: Barış Hayvanı

Uygulama Tarihi: 02. 03. 2010

- (1) AÖ: Barış bir hayvan olsa hangi hayvan olur?
- (2) ES: Bir kuş.
- (3) AÖ: Neden?
- (4) ES: Çünkü çok güzel.
- (5) AÖ: Barış da mı güzel?
- (6) ES: Evet.
- (7) KB: Maymun.
- (8) EEE: Yılan.
- (9) AÖ: Neden?
- (10) EEE: Yılanları çok seviyorum da.

Yukarıda yer aldığı gibi; çocuklar barışı bir hayvana benzetmeleri istendiği zaman sevdikleri ve kendileri için güzel hayvanı tercih ettikleri görülmüştür. O halde

öğrencilerin barış kavramına karşı olumlu bir tutum içinde oldukları söylenebilir. Benzer biçimde öğrencilerden barışı bir oyuncaklarına benzetmeleri istenmiş benzer yorumlar elde edilmiştir. Kİ, “*barbim*” derken, KS, “*en sevdiğim uyku ayıcığım*” diyerek barış ismini sevdikleri oyuncaklara vermişlerdir.

3.1.3.2. Tekerleme Etkinliği

Etkinlik planlarında da verilen “Benim adım Yunus imiş, içim dışım sevgi imiş, herkes dostum herkes arkadaşım imiş” sözleri, on beş dakikalık süre içinde öğrencilere öğretilmiş ve bir öğrenci ile örnek olmak için eller çırpılarak birkaç kez tekrarlanmıştır. Öğrencilere kendilerine bir eş seçmeleri ve eşleriyle tekerlemeyi söyleyerek bu oyunu oynamaları söylenmiştir.

Bu oyuna kız öğrencilerin katılımı, erkek öğrencilerden daha fazla olmuştur. Öğrenciler, birbirleriyle oynamışlardır. Öğretmenleri ile bu oyunu oynamak için birbirleri ile rekabet ettikleri görülmüştür.

3.1.3.3. Şarkı Söyleme Etkinliği

Tekerleme etkinliğinin devamında uygulanan bu bölümde; öğrenciler iki gruba ayrılıp karşılıklı sıra olmuşlardır. “Benim adım Yunus imiş, içim dışım sevgi, imiş, herkes dostum herkes arkadaşım imiş” sözleri eşliğinde öğrenciler karşılarında duran eşleriyle kol kola girip dans etmişlerdir. Önce kendi eşleri ile oynayan öğrenciler, daha sonra eşlerini değiştirerek oyunu tekrarlamışlardır. Bu etkinliğe de tekerleme etkinliğindeki olduğu gibi kız öğrencilerin katılımı daha fazla olmuştur. Tekerleme ve şarkı söyleme etkinliği “ritim oluşturma” kazanımı ile bağlantılı olduğu için bu etkinliklere programda yer verilebileceği düşünülmektedir.

3.1.3.4. Rol Oynama Etkinliği

Yarım saat süren bu çalışma, ilk iki etkinlik ile aynı gün gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere Yunus Emre’nin tanıtıldığı ve barışa vurgu yapıldığı etkinliklere ilave bir etkinlik olarak tasarlanmıştır. Öğretmen tarafından öğrencilere Yunus Emre’nin çocuk olduğu, arkadaşının oyuncağını aldığı söylenmiş ve bu durumda Yunus Emre’nin tepkisi sorulmuştur. Daha sonra öğrencilerden bu durumu canlandırmaları istenmiştir.

Diyalog 19: Ben Yunus Emre Olsam

Uygulama Tarihi: 02. 03. 2010

- (1) AÖ: Yunus Emre çocuk olsa arkadaşı da oyuncağını elinden alsa ne yapardı?
- (2) EB: Bi daha benden izinsiz alma diye uyarır onu kibarca.
- (3) EG: Birisinin eşyasını çalarsan çok kızar polisi arar.
- (4) KB: Yunus dede çok üzülür, arkadaşı özür diler alır.

Söylemlerde Yunus Emre adına öğrencilerin gösterdiği tepkiler yer almıştır. Öğrencilerin, Yunus Emre'nin özelliklerine uygun tepkiler seçtikleri görülmektedir. Bu etkinliği "hoşgörü gösterebilme" ve "kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklama" kazanımları için kullanmanın mümkün olacağı düşünülmektedir.

Öğrenciler, yukarıdaki diyalogu canlandırmak için aşağıdaki rolleri almışlardır.

Roller:

Yunus Emre: EA

Çocuk: EB

- (1) Çocuk: O, elindeki çok güzelmiş (elindeki oyuncağı alıp kaçar).
- (2) Yunus Emre: Doğrumu? (yaptığımı soruyor).
- (3) Çocuk: Hayır, ne yapmalıydım?
- (4) Yunus Emre: İzin almalısın.
- (5) Çocuk: Evet, bir daha hiç bir şeyi izinsiz almayacağım (oyuncağı geri verir).

Yunus Emre rolündeki öğrencilerin canlandırma sırasında, arkadaşını izin alması yönünde uyardığı görülmektedir. Bu durum birbirine saygılı davranmaya dikkat edildiğini ve bunun Yunus Emre ile bağdaştığını göstermektedir.

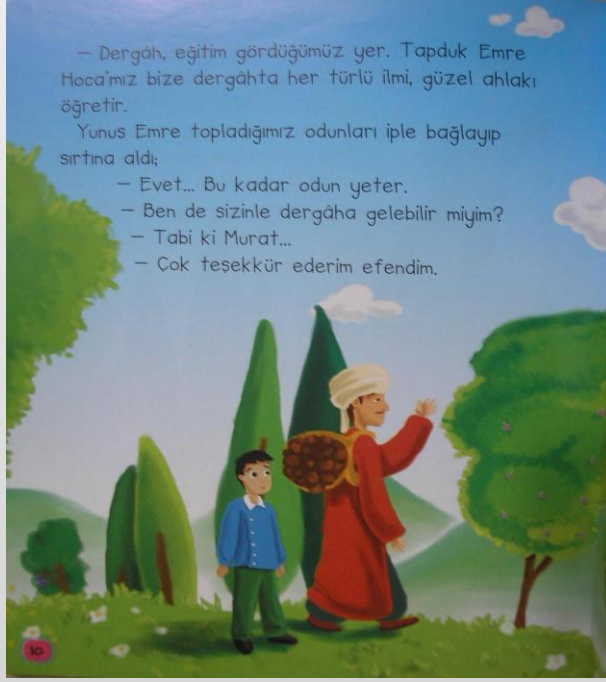
3.1.3.5. Masal Okuma ve Canlandırma Etkinliği

Bir saat süren etkinliğin başlangıcında, sınıfa getirilen hikâye kitabı öğrencilere okunmuştur. Kitapta anlatılan durum öğrenciler tarafından canlandırılmıştır.

Yunus Emre Masalı

Murat, Yunus Emre'nin kim olduğunu bulmaya karar vermiş. Gözlerini kapamış, kendini bir ormanda bulmuş. Ormanda odun toplayan Yunus Emreyle karşılaşmış. Yanına gitmiş bakmış; Yunus Emre hep düzgün odunlar topluyormuş. Yunus Emre: "çocuk ormanda ne yapıyorsun" diye sorunca, Murat: "ben sizi çok merak ettim, görmeye geldim" demiş. "Benim işim var, ama sende benim yanımda durabilirsin" demiş.

Yunus Emre Masalı (Devamı)

Murat: “bu odunları ne yapacaksınız” diye sorunca, Yunus Emre, “benim arkadaşlarımla kaldığım bir ev var orası hem bizim okulumuz oraya götüreceğim” demiş. Murat merak etmiş “bu evde ailenizle mi yaşıyorsunuz” demiş. Yunus dede “hayır, orası okul gibi, arkadaşlarımızla birlikte orada iyiliği, doğruluğu öğreniyoruz” deyip odunlarını almış. Arkasına bağlamış, Muratla okula doğru ilerlemişler. Yunus Emre ormandaki tüm hayvanlara ve çiçeklere iyi davranırmış. Yunus Emre, Murat’ı da yanına alıp yakındaki bir köye doğru yola çıkmış. Köyün girişince çeşmede su içerlerken iki tane kavga eden çocuk görmüşler. Çocuklar bizim gibi giyinmemişler. Yunus Emre, “çocuklar niye kavga ediyorsunuz, kavga etmeye değer mi? birbirinizi sevin, kalbinizden kötülüğü atın” demiş. Çocuklar çok utanmış, Yunus Emre, “birbirinize sarılın” deyince çocuklar sarılıp barışmışlar.

Yukarıda verilen hikâyenin okunmasının ardından öğrencilere roller verilmiş ve okunan hikâyeyi canlandırmaları istenmiştir.

Roller:

Yunus Emre : Kİ
Yunus Emre'nin öğretmeni : ES
Kavga eden çocuk 1 : EM
Kavga eden çocuk 2 : EB

Yunus Emre ve öğretmeni sınıfın içinde birlikte gezerler. Kavga eden çocukları görünce yanlarına yaklaşıp, aralarına girerler. Kavga edenlere “*sarılın*” diyerek barışmalarını sağlarlar. Bu drama çalışmasının kısa sürdüğü gözlemlenmiştir. Bu duruma hikâyenin detaylı olmamasının neden olduğu düşünülmektedir.

Etkinliğin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda; “başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade etme” ve “başkalarının hata yapabileceğini kabul etme” kazanımlarına uygun olacağı ve erken çocukluk dönemi eğitiminde kullanılabileceği düşünülmektedir.

3.1.4. Mimar Sinan

Mimar Sinan, Osmanlı Devleti zamanında yaşamış önemli bir mimardır. Günümüze yüzlerce eser bırakmış olan Mimar Sinan, aynı zamanda kültürümüzün önemli bir parçasıdır.

Yukarıda verilen program amaçlarıyla bağlantılı olarak; geçmişi ve kültürünü öğrenmek, kültürüyle gurur duymak, problem çözme becerisi kazanmanın yanı sıra meslekleri öğrenme amacı da taşıyan etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinlikler içinde Mimar Sinan’a ait sanat eserlerinin eserleri incelenirken, bu eserlerin oluşum sürecine dair çözümler üretilmiş, hayali durumlar canlandırılmıştır. Bu bağlamdaki tüm etkinlikler değerlendirildiğinde aşağıda yer alan bulgulara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin tümünün mimarlık mesleği hakkında etkinlikler öncesinde hiçbir fikirleri olmadığı fark edilmiştir.
- On altı öğrenciden on üçünün ortaya atılan bir problem durumunda çözüm ürettiği gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin, hikâye anlatımı sırasında, daha önce etkinlik yapılan Türk büyüğünü hatırladıkları görülmüştür.
- Bir öğrenci kendiliğinden konu ile ilgili etkinlik önerisi yapmış ve öğrenciler kendi istekleriyle bu etkinliği sınıfta uygulamışlardır.
- Tüm öğrencilerin drama çalışmasına istekle katıldığı ancak; küçük gruplar halinde yapılan çalışmalarda zorlandıkları gözlemlenmiştir.
- Sınıfta bulunan on dört öğrenciden on üçü resim çalışmasında Mimar Sinan ve eserleri ile ilgili resim yaptığı görülürken, maket çalışmasında tüm öğrencilerin ilgi gösterdiği görülmüştür.

3 saatlik sürede uygulanan 5 etkinliğe aşağıda ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Ayrıca bahsedilen bu etkinlikler, etkinlik planlarında da yer almaktadır.

3.1.4.1. Oyun Oynama (Ne İş Yapar?)

“Ne iş yapar” adlı oyun, ilk etkinlik olduğu için çocukların ön bilgileri hakkında bilgi edinilerek etkinliklere başlanmıştır. Yarım saatlik bu etkinlikte; çocuklara mimarlık mesleğini bilip bilmedikleri sorulmuş daha sonra çeşitli mesleklerin özellikleri söylenerek, çocuklardan özelliği belirtilen mesleğin ne olduğunu bilmeleri istenmiştir.

Diyalog 20: Mimar Kime Denir?

Uygulama Tarihi: 16. 03. 2010

AÖ: Çocuklar size sorular soracağım, bilemeyen dairenin dışına çıkacak ama önce size başka bir soru sormak istiyorum. Ama bu soruyu parmak kaldırarak cevaplıyoruz. Mimar kimdir? Kime denir ne iş yapar mimarlar?

KD: Resim yapar.

EB: Cam yapar, ayna yapar.

Kİ: Tahta yapar.

SÖ: O tahtayı ne yapar?

Kİ: Ev yapar.

KS: Polistir.

EEE: Araba lastiği satar.

Diyalogda da görüldüğü gibi; etkinlik öncesi çocukların mimarlık mesleği hakkında hiçbir fikirleri yoktur. Bu durumda; çocukların yaş itibari ile sınırlı bir çevre ve geçmişe sahip olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu durum Vygotsy'nin yakınsak gelişimini desteklemektedir. Çünkü çevre, bireylerin öğrenmeleri üzerinde etkiye sahiptir. Bilgi çevrenin ya da öğreticinin etkisiyle şekillenmektedir. Bu etkinlik, “toplumda farklı rollere sahip kişilikler olduğunu söyleme” kazanımı için kullanımı uygundur.

3.1.4.2. Masal Anlatma (Suya Battı)

Yarım saatlik bu etkinlik öncesinde; mavi bir kumaş getirilip zemine göl olduğu söylenerek konmuştur. Önceden ırmak olarak planlanmasına rağmen Ankara'da çocukların gölü daha iyi bildiği için ırmak kelimesi yerine göl kullanılmıştır. Çocuklara gölün bir kenarına oturması söylenip araştırmacı öğretmen karşı kıyıya geçmiştir. Bu gölün çok derin olduğunu, öğretmenin korktuğunu ve karşıya çocukların yanına geçmek için yardım istediğini söylemiştir. Yardım edenlerin suya düşmemesi gerektiği,

düşenin suya batacağı söylendikten sonra öğrenciler çözüm üretmeye başlamıştır. Çözüm önerilerine yönelik diyalog, aşağıda verilmiştir.

Diyalog 21: Karşıya nasıl geçeceğim?

Uygulama Tarihi:16. 03. 2010

- (1) KS: Dikkatli dikkatli, kenardan!
- (2) KS: Uçan balonlarımı alayım.
- (3) EA: Uçakla geldim,
- (4) EB: Balık atalım, (hep birlikte oyuncak balık, timsah ve köpek balığını suya attılar).
- (5) KB: Uçan balonla geçerim, sepetli balon.
- (6) KB: Ben sepetle gelirim.
- (7) EB: Gemi.
- (8) AÖ: Gemi yoksa yapabilir misin?
- (9) EB: Hı hı.
- (10) EV: Ben köpekbalığına tutunurum, gelirim.
- (11) EEE: Kayık yapar gelirim, sörf.
- (12) EM: Kayık yaparım.

Yukarıda da görüldüğü gibi öğrencilerden farklı çözüm önerileri gelmiştir. Bu önerilerde EB (s-7): “*gemi*” ve EM’nin (s-12): “*kayık*” söyleminin mimarlık mesleğine yönelik olduğu görülürken; tüm öğrencilerin yaratıcılıklarını kullandığı, bu yönde öneriler getirdikleri görülmektedir. Verilen diyalogun ardından; sınıf öğretmeni tarafından öğrencilere sorular yöneltilerek alınan yanıtlarla mimar kimliğine ulaşılmıştır. Konuşulanlar, öğrenciler tarafından canlandırılmış ve diyalog 23’de yer almıştır. Bu etkinlik incelendiğinde, “problemi söyler, çözüm yolları önerir, seçilen çözüm yollarını dener, en uygun çözüm yoluna karar verir” kazanımı için uygun olduğu görülmektedir.

Diyalog 22: Mimar

Uygulama Tarihi:16. 03. 2010

- (1) AÖ: Köprü yapsaydık karşıya rahatça geçerdik, çok eskiden bir adam, gölün kıyısına geçmek istemiş çünkü orada savaş varmış.
- (2) KB: Dalga yapalım (hepsi kumaşın kenarlarından tutup dalga yapmaya başlarlar ve ara verilir).
- (3) EB: Dalgalı denizler var.
- (4) SÖ: Önce bir su sesi çıkartalım,
- (5) TÖ: Şiş...
- (6) SÖ: Akdeniz, Karadeniz gibi bizim ülkemizde denizler var, burası Marmara Denizi orası da İstanbul burası da (bu söylenenler halının üzerinde öğrencilere gösterilir. Mavi renkteki halı, deniz kabul edilir. Halının bir yanına öğrenciler

yerleştirilir, diğer tarafında öğretmen yer alır). Buradaki insanların birbirinden haberi yokmuş karşıdaki insanlar neler yapıyor, saçları nasıl, oyuncakları nasıl diyerek merak ederlermiş. Önce nasıl geçirim diye düşünelim.

- (7) EU: Tekne.
- (8) SÖ: Tekneyi neyden yapmalıyım?
- (9) KB: Tahta.
- (10) SÖ: Tahtayı neyle birleştiririm?
- (11) TÖ: Çiviyle.
- (12) SÖ: Çiviye neyle çakarım?
- (13) TÖ: Çekiçle.
- (14) SÖ: Tahtayı nerden bulurum?
- (15) TÖ: Ağaçla.
- (16) SÖ: Uzun uzun tahtalar bulmuş, bir tane gemi yapmış (büyük tahta parçaları sıralayıp kullandı), şimdikiler gibi modern bir gemi olmamış, rüzgâr beni götürsün demiş bir yelken yapmış, rüzgâr estikçe püff, hareket etmiş, rüzgâr estirin... Hey yaşasın buradaki çocukları gördüm demiş, geri dönmüş, bu çok yorucu daha kolay bir şey bulmalıyım, gemi tek başına yeterli değil demiş. Öyle bir şey yapmalıyım ki buradakiler oraya geçebilsin, oradakiler buraya gelebilsin demiş, ne yapmalıyım?
- (17) Kİ: Köprü!
- (18) SÖ: Evet köprü ama köprüyü neyle yapayım?
- (19) TÖ: Tahtayla.
- (20) SÖ: Başka neyle olur, ben mimar olduğum için, yanımda çalışanlara önerilerde bulunurum. Sonra düşünmüş, düşünmüş demiş ki benim inşaatta çalışacak inşaat işçilerine ihtiyacım var, bir de inşaat mühendisine ihtiyacım var demiş. KB, EM, KD, günlerce yürümüş, yürümüş gelmişler, mimar; inşaat mühendisine bir köprü yapmak istiyorum demiş, inşaat mühendisine şeklini söylemiş, o da işçilerle çalışmaya başlamış (tahta ve plastik legolar kullanılmaya başlanır).
- (21) SÖ: Tahtaları öyle bir kullanın ki bizi oraya kadar götürsün, sivri olmasın nasıl yapabilirim böyle düzgün olsun, evet aferin, öyle bir şey yapalım ki geçerken tutunalım düşmeyelim demiş (ip verip karşılıklı yanlarda tutturdu). İşçiler çok çalıştı ama fikirleri kim verdi?
- (22) TÖ: Mimar!
- (23) SÖ: Yolcular arkama sıra olsun köprümüzden geçebiliriz, suya düşer miyiz?
- (24) TÖ: Düşmeyiz (Hep beraber köprüden karşıya geçerler).

Yukarıdaki etkinlik sınıf öğretmeni tarafından oluşturulmuştur. Diyalogda, öğrencilerin etkinlikle üst düzeyde ilgilendikleri ve etkinliğe katılım sağladıkları görülmüştür. EU (s-7): “*tekne*” ve Kİ (s-17): “*köprü*” söyleminde bir problem durumunun çözümüne yönelik bakış açılarına rastlanmaktadır. Öğrenciler, bu çalışma ile Mimar Sinan ve bina yapımı kavramını örtüştürmüşlerdir. Öğrencilerin, etkinlik öncesinde mimarlık mesleğiyle ilgili bilgisi olmamasına rağmen etkinlik sürecinde, mimarlıkla ilgili fikir sahibi oldukları görülmüştür.

3.1.4.3. Drama Etkinliği

40 dakikalık bu etkinlikte; bir önceki çalışmadan yola çıkılarak mimarın ne iş yaptığı hatırlanmaya çalışılmış; daha sonra Mimar Sinan'ın hayatıyla ilgili hikâye anlatımı yapılarak çocuklardan bu hikâyeyi canlandırmaları istenmiştir. Aşağıda detayları verilen hikâye anlatımı sırasında Mimar Sinan'ın ve eserlerinden bazılarının resmi sınıf panosuna asılmıştır.

Diyalog 23: Hikâye Anlatımı

Uygulama Tarihi: 17. 03. 2010

Resim 15: Sınıf panosuna asılan ve konuyla ilgili resimlerden birkaçı

- (1) AÖ: Dün mimarın kim olduğunu öğrendik mi?
- (2) EG: Şöyle şey yapmıştı (yerde köprü gösteriyor).
- (3) AÖ: Köprüydü.
- (4) TÖ: Yine yapalım.
- (5) AÖ: Daha çok yapacağız, mimarlar yollar yapar, camiler, saraylar, binalar yapar. Ama bunları yaparken yalnız değildir, yanında yardım eden işçiler, ustalar vardır. Hani dün de öğretmenimize yardım edenler vardı ya. Tek başına o kadar iş yapamaz, o anlatır nereye nasıl binalar yapılacağını söyler, işçileriyle birlikte binalar yapar. İşte çok eskiden Mimar Sinan adında bir dede varmış. Bu çok ünlü bir mimarmış, Hani geçen hafta size Fatih'i anlatmıştım ya.
- (6) EEE: Bendim Fatih!

Verilen diyalogda çocukların mimarlık mesleğini (s-2): “şöyle şey yapmıştı”, diyerek yerde köprü göstermesiyle öğrendiği ve (s-4): “yine yapalım” söylemiyle de yapılan etkinlikten hoşlandıkları düşünölmektedir. Burada öğrenci eylemsel örtüştürme yapmış, Mimar Sinan'ın ismini hatırlayamamış ancak yaptığı işi hatırlamıştır. EEE'nin (s-6): “bendim Fatih” demesi, ise önceki etkinliklerde canlandırdığı rolü hatırladığı ve öğrenmeler arasında bağlantı kurduğu görölmüştür.

Mimar Sinan Hikâyesi

Fatih'in bir torunu olmuş, onunla Mimar Sinan arkadaşmış. Birlikte çalışmışlar. Askermiş ve Fatih'in torunuyla bir savaşa gitmişler, bir bakmışlar kocaman bir göl, padişah çok sinirlenmiş, "gölü geçmeliyim, karşıda düşmanlar var, o kaleleri almalıyım" demiş. "Mimar Sinandan yardım istemiş. Mimar Sinan düşünmüş ve bir çözüm bulmuş. Mimar Sinan hazırlıklara başlamışpadişaha "karşıya geçmenin yolunu buldum" demiş. Kocaman bir gemi yapmış, "tahtalardan yaptığı bu geminin içine askerleri, silahları, atları koyup karşıya geçmişler. Düşmanın kalelerini almışlar. Padişah O'na; "mimar seni çok sevdim, aferin" demiş. Aradan zaman geçmiş, askerler başka bir ülkeye gidiyorlarmış. O ülkenin hazineleri, altınları, elmasları varmış ve padişah ülkeyi almaya gidecekmış; ama yolda bir dere varmış, Padişah "Mimar Sinan çok akıllı adamdır onu çağırın bana yardım" etsin demiş. Mimar Sinan gelmiş, "bu kez işimiz daha kolay bu kıyıda karşı kıyıya kadar kocaman bir köprü yaparım, üstünden atlar, askerler geçer" demiş. Mimar işçileriyle çalışmaya başlamış, bir köprü yapmış ve askerler gece karanlıkta kimse görmeden köprüden geçip hazineyi almışlar. Padişah, "mimar, sen bu kadar güzel işler yapıyorsun, İstanbul'da bana bir tane saray, bir tane de cami yapar mısın" demiş. Mimar Sinan kabul etmiş bakın bunu yapmış. (Resim 16 gösterilir)

Diyalog 24: Mimar Sinan ile ilgili drama

Uygulama Tarihi: 17. 03. 2010

Resim 16: Süleymaniye Camii

Öğretmen Süleymaniye cami resmini gösterir. Öğrenciler bu resmi görünce:

- (1) TÖ: Vauv...
- (2) AÖ: Bakın bu da içi, nasıl yüksek bir bina(diğer resim gösterilir). Siz şimdi bunları canlandırabilir misiniz, drama yapabilir misiniz?
- (3) TÖ: Evet!
- (4) EB: Ben cami olurum.
- (5) EG: Bak cami oldum.

- (6) SÖ: EG, harika bir fikir verdi, ben cami olurum dedi, planlama yapalım. Önce bir Mimar Sinan seçmek lazım, bu etkinliği en iyi dinleyen olsun. EA, dikkatle dinledi bu yüzden Mimar Sinan oldu. EA, şuna karar verelim. Sen kimsin?

- (7) EA: (Sessiz kalır).
- (8) SÖ: Mimar Sinan, ne yapacaksın şimdi, camimi saray mı, bina mı?
- (9) Mimar Sinan (EA): Cami.
- (10) SÖ: Bu tahta blokları, arkadaşlarını kullanabilirsin sen hangi malzemeleri kullanacağına ve işçilerine karar ver. (EA, tahtaları çıkardı. Yanına iki arkadaşını çağırdı tahtalarla şekiller yapmaya başladılar).
- (11) Mimar Sinan (EA): Dört tane minaresi var (cami resmine bakar, 3 arkadaşını çağırır).

Resim 17: Canlı Cami Yapımı

- (12) Mimar Sinan (EA): işçi (KB), gel!
- (13) SÖ: Bir kişi kapı olabilir, üç kişi merdiven olsun, çiçek figürleri kullan, duvar süslemeleri olsun, bu iki arkadaş da caminin temizlik görevlisi olsun. Demek ki mimarlar tek başına mı çalışıyormuş, hayır, çalışanlar bir dışarı çıksın camiyi görelim. Bakın merdivenler taşlarla süslenmiş, kapıya ışıklar konmuş, bakın caminin içine havuz konmuş, ne için?
- (14) İşçi (KD): Süs için,
- (15) SÖ: Kendimizi alkışlayalım.

Verilen diyalogda da görüldüğü gibi; hikâye anlatımının ardından öğrencilerin teklifi üzerine cami canlandırması yapılmıştır. Mimar Sinan'ın eserlerini gören öğrenciler (s-1): “*vauv*” diyerek eserlerden etkilendiklerini belli etmişlerdir. EA'nın (s-9): “*camii*” diyerek Mimar Sinan rolünü canlandırırken cami yapma önerisi dikkate alındığında Mimar Sinan ile ilgili anlatılardan ve incelenen görsellerden etkilendiği düşünülmektedir. Bu istek doğrultusunda öğrenciler “*canlı cami*” çalışması yapmışlardır. Her bir öğrenci caminin bir parçası olmuştur. Bu durum Seligmann'e (2007) göre; sinektik teknik içinde kişisel analogi kullanımındır. Sinektik teknik içinde yer alan bu durumda, kişi problemle bütünleşir, problemin tüm yönlerini hissederek

böylece yaratıcılığın önündeki engeller kalkar. Özden (2005), okul öncesi dönemde sıklıkla kullanılabilinecek bu yaklaşımın çocukların yaratıcılığını ortaya çıkaracağını savunmuştur. Öğrencilerin, mimarlık mesleğini uygulama ile öğrendikleri düşünülmektedir. Sınıfın etkinliklere katılmayan öğrencisi ES, kendiliğinden canlı caminin önüne gelerek dua etmiştir.

Bu etkinlik ile “kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklama”, “sanat eserlerinin özelliklerini söyleme”, “sanat eserleri hakkındaki duygularını açıklama”, “görsel materyalleri inceleme” kazanımları gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle bu kazanımların gerçekleştirilmesinde etkinlikten yararlanılabilmektedir.

Drama sonunda çocuklarla toplu görüşme yapılmış ve aşağıda bu görüşmeye yer verilmiştir.

Diyalog 25: Drama Üzerine Değerlendirme

Uygulama Tarihi: 17. 03. 2010

- (1) SÖ: Cami için çok uğraştık mı?
- (2) TÖ: Evet.
- (3) SÖ: EA; sen kimdin?
- (4) TÖ: Mimar Sinan.
- (5) SÖ: Asıl adı Sinan’mış, mesleği mimar olduğu için ona Mimar Sinan denmiş. EA, camiyi yaparken ne düşündün?
- (6) EA: Güzel,
- (7) SÖ: Güzel olan neydi?
- (8) EA: Camiyi yapmak.
- (9) SÖ: Başkalarıyla çalışmak zor muydu, kolay mı?
- (10) EA: Zor.
- (11) Kİ (merdiven): Üstüme basıldığında biraz canım acıyordu.
- (12) EG(minare): Elim yoruldu.
- (13) SÖ: EG, sen ne hissettin?
- (14) EG: Kötü, çünkü çok yorulmuştum.
- (15) KS; Camiyi süslemek çiçek olarak güzeldi.
- (16) SÖ: Siz camiyi bitirince bir ziyaretçi geldi dua etti ona soralım bakalım ne düşündü?
- (17) ES: Çok iyi düşündüm. İyi ki yapılmış dedim.
- (18) SÖ: Kim yapmış biliyor musun?
- (19) ES: Mimar Sinan.
- (20) TÖ: Mimar Sinan...
- (21) SÖ: Mimar Sinan’ı seviyor muyuz?
- (22) TÖ: Evet.
- (23) SÖ: Neden?
- (24) KB: Çünkü o her şeyi yapıyor.

Diyalogda; (s-20): öğrencilerin “*Mimar Sinan*” diyerek tempo tutması, (s-22): Mimar Sinan’ı sevdiklerini söylemeleri tüm öğrencilerin Mimar Sinan ile ilgili olumlu duygulara sahip olduğunu görülmektedir. Bu durum etkinliğin; okul öncesi programında “kendi kültürünü tanıma ve olumlu bakış açısı geliştirme” kazanımlarına yönelik bir etkinlik olduğunun göstergesidir. ES’nin hikâye anlatımı sırasında sınıfta olmamasına rağmen camiye dua etmeye gitmesi, kendisi tarafından ilave edilmiş bir durumdur ve bu davranış çocuğun süregelen düş gücünü göstergesidir². Bu öğrenci altı yaşına kadar babanesi ile anne ve babasından uzakta yaşamıştır. Buradaki davranışı babanneden gördüğü davranışların etkisinin sürdüğünü göstermektedir. Öğrencinin Vygotsky’in de savunduğu gibi çevresiyle etkileşimi ile bu davranışı geliştirdiği düşünülmektedir. Aynı öğrencinin (s-17): “*iyi ki yapılmış*” söylemi ve (s-19): Mimar Sinan ismini bilmesi, etkinlikle ilgilenmez görünmesine rağmen etkinliği yapılan Türk büyüğünün ismini öğrendiğini ve olumlu düşünceye sahip olduğunu göstermiştir. Bu öğrencinin davranışına kendi yaşamının; özellikle de aile büyükleri ile yaşamasının etkili olduğu düşünülmektedir. Kİ’nin (s-11): canlandırmayı içselleştirdiği “*Üstüme basıldığında biraz canım acıyordu*” söyleminde empati yapabilmesi ve süregelen düş gücünde olduğu görülmektedir. KB’nin (s-24): “*çünkü o her şeyi yapıyor*” söyleminde ise Mimar Sinan’ı önemli ve güçlü bulduğu tespit edilmiştir.

Etkinlik içinde yer alan bir diğer bölümde ise; çocuklar, müzik eşliğinde gözleri kapalı dans etmiş ve öğretmen dokunduğunda caminin hangi parçası olduğunu söylemiştir. Her öğrenci caminin hangi parçası olduğunu söyledikten sonra el ele tutuşup yerde canlı köprü oluşturmuşlardır. Öğrencilerin bu davranışında kişisel analogi görülürken olayın bir parçası oldukları ve problemi daha iyi hissettiği düşünülmektedir.

3.1.4.4. Maket Hazırlama (Mimar Kim?)

Bir saat süren etkinliğe, öğrenciler üç gruba ayrılarak başlanmıştır. Önceden temin edilen üç ahşap maket ve yapımını gösteren kâğıtlar öğrencilere dağıtılırken sınıf öğretmeni ve araştırmacı öğretmen, öğrencilere yardım edeceğini etkinlik öncesinde açıklamıştır. Maketlerden ikisi benzer olmasına rağmen üçüncü maket diğerlerinden daha fazla parça sayısına sahiptir. Her grup içinde, bir Mimar Sinan seçilmiş ve yönlendirmeleri onların (mimarların) yapmaları istenmiştir.

² Bu öğrenci beş yaşına kadar ananesi ile başka bir ülkede yaşamış daha sonra ailesinin yanına yerleşmiştir.

Etkinlik başlamadan maketleri açmaları, kılavuzu bulmaları söylenip her parçanın bir numarası olduğu aynı numarayı bulduklarında parçanın eşini bulmuş olacakları açıklanarak süreç başlatılmıştır. Öğrenciler maketleri ilk gördüklerinde, oyuncak olarak algıladıkları için sevinmişler ve etkinliğe heves içinde başlamışlardır. İki grup rahat çalışıp kısa sürede evin ana hatlarını oluşturmasına rağmen bazı başlangıç parçalarını yerleştirmedikleri için ikinci kez tekrarlayarak sonuca ulaşmışlardır; ancak fazla parçası olan maket, tüm denemelere rağmen bitirilememiştir. Öğrencilerin bu durumdan etkilenmesini önlemek için maketin bozuk olabileceği söylenmiştir. Maketler bittikten sonra değerlendirme yapılmak üzere daire şeklinde oturulmuş, maketlerden biri ortaya konmuştur. Aşağıda bu değerlendirmeye ait diyaloga ve resimlere yer verilmiştir.

Resim 18: Maket Çalışması -1

Yukarıda bir grubun çalışmasına ait bir fotoğraf verilmiştir. Bu grup çalışmasını kendi içinde liderlik mücadelesi yaşamasına rağmen tamamlamıştır. Çalışmaları sırasında, öğrencilerin keyif aldığı ve istekli oldukları gözlenmiştir. Aşağıda bir başka grubun çalışması da görülmektedir.

Resim 19: Maket Çalışması - 2

Diyalog 26: Maket Değerlendirmesi

Uygulama Tarihi: 18. 03. 2010

- (1) SÖ: Az önce bu maketi yaparken nasıl yaptık kolay mıydı, mimar olmak?
- (2) TÖ: Hayır!
- (3) SÖ: Bakın orada sayılar var, mimar olmak için matematiği çok iyi bilmek gerekiyor. Sayıları karşılıklı takmaya çalışmak gerekiyor, ellerimizin çok becerikli olması gerekiyor bir de hassas davranmak gerekiyor yoksa tahtalar kırılır. Tahtalar birbirine kelepçe gibi girdi, mesela erkeklerin masasında yaptığımız makette, onun mimarı iyi değilmiş, yerlerini iyi yapmamış ne oldu, birbirine takılmadı, dağıldı, dikkatli olmazsak kırılır. Mimar olmak ev yapmak kolay mıymış?
- (4) TÖ: Hayır!
- (5) SÖ: Hemen çok kısa sürede yapmış mıdır?
- (6) TÖ: Hayır!

Diyalogda da görüleceği gibi öğrenciler mimarlığın zorluğu hakkında fikir sahibi olurken Mimar Sinan'ın nasıl zorluklarla eserler meydana getirdiğini de yaşamışlardır. Bu etkinliğin “görsel sanat etkinliklerinde özgün ürün yapma”, “sunularında hayali/gerçek nesnelere kullanma” kazanımları için uygun olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni tarafından öğrencilere Mimar Sinan ve eserleri hayal ettirilmiştir. Bu çalışmaya yönelik ifadeler de aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 27: Hayal Et

Uygulama Tarihi: 18. 03. 2010

- (1) SÖ: Evet, uzun zaman çalışmış, emek vermiş, onun için biz Mimar Sinan'ı çok önemsiyoruz, çok zor eserler yapmış. Mimar Sinan'ın eserleri neden önemli biliyor musunuz? Bundan yıllar önce camiler, saraylar yaptığı halde hala kullanıyoruz bakın biz bir maket yaptık hemen yıkıldı, Mimar Sinan bir de süslemelere önem vermiş. Laleler desenler kullanmış, süslemiş göze güzel

görünmesini de istemiş. Şimdi gözlerinizi kapatıp benim dediklerimi hayal edin, önümüzde kocaman bir kapı, kapının önündeyiz şimdi ben yavaşça kapıyı açıyorum herkes arkamda sıra olmuş, kapıyı açtım tavana bakıyoruz tavanda, mavi yeşil, kırmızı işlemler var. Gördünüz mü?

- (2) TÖ: Evet!
- (3) EB: Ben araba görüyorum.
- (4) SÖ: Çocuklar sizce Mimar Sinan tavana araba resmi çizmiş olabilir mi?
- (5) TÖ: Hayır!
- (6) SÖ: İşlemler, çiniler, tekrar tavana bakıyoruz, tavan çok mu yüksek?
- (7) TÖ: Evet!
- (8) SÖ: Hiç bizim evin tavanlarına benzemiyor, lambalara bakın nasıl?
- (9) TÖ: Taşlı.
- (10) SÖ: Şimdi uyuyanlar Mimar Sinan'la karşılaşacak, önümüze merdiven çıktı tam karşımızda pencerenin önünde bize arkası dönük biri var uzun bir kaftanı var aynı Fatih Sultan Mehmet gibi hadi bakalım o mu?
- (11) TÖ: Fatih Sultan Mehmet!
- (12) SÖ: Dönmedi demek ki o değil.
- (13) EB: Mimar Sinan.
- (14) SÖ: Gözlerinizi iyi kapatın yüzünü göreceğiz, yavaşça dönüp elini uzattı, hoş geldin çocuklar dedi, parmaklarına bakın ne kadar uzun.
- (15) KB: Gerçekten gördüm.
- (16) SÖ: Ne, söylemek istersiniz?
- (17) KD: Merhaba,
- (18) EB: Siz çok iyi şeyler yapmışsınız, size teşekkür ederim.
- (19) Kİ: Çok güzel binalar yapmışsın.

Diyalog da; öğrencilerin Mimar Sinan ile yaptıkları hayali konuşmada süreğen düş gücü yer alırken EB (s-18): “*Siz çok iyi şeyler yapmışsınız, size teşekkür ederim*”, Kİ (s-19): “*çok güzel binalar yapmışsın*” söylemleri, tarihi kahramanın yaptıklarına duyulan ilgi ve hayranlığı göstermektedir. Bu bağlamda yapılan etkinliklerin çocukları etkilediği düşünülmektedir. KB'nin (s-15): “*gerçekten gördüm*”, ifadesi çocukların hayallerinin gerçekliğini ve olayların içinde yaşayabildiklerini göstermektedir. Çocukların, anlatılanları hayal edebildiği ve içselleştirdiği düşünülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin gördükleri resimlerin ve yaptıkları canlandırmaların etkisinde kaldığı ve bunu daha sonra da sürdürebildikleri sanılmaktadır. Mimar Sinan'ın yaptığı eserleri hayal ederlerken “*lambaların taşlı*” (s-9): olduğunu söylemeleri de bu durumu desteklemektedir.

Resim 20: Maket ev yapımı

Maket yapımından sonraki gün, öğretmenin denetiminde daha detaylı, özel harç ve tuğlalı bir başka maket yapımına başlanmıştır. Her öğrencinin tuğla ve harç koyarak maketi tamamlaması planlanmıştır. Fakat bu çalışma beklenenden uzun sürmesi ve parçalarının çok küçük olması maketin tamamlanmasını zorlaştırmıştır. Bu maketin küçük kas gelişimine uygun olmadığı düşünülmüştür. Etkinliğin sonunda öğrenciler mimarlığın zor olduğunu fark etmişlerdir.

3.1.4.5. Resim Yapma:

Mimar Sinan ile ilgili son etkinlik yarım saat sürmüştür. Öğrencilerden Mimar Sinan'la ilgili akıllarına ne geliyorsa onun resmini yapmaları istenmiş ve yapılan resimler öğrencilere anlatılmıştır. Aşağıda bu etkinliği gösteren bazı görsellere yer verilmiştir.

Resim 21: Mimar Sinan'la İlgili Öğrenci Resimleri

Bu resimde öğrenci, Mimar Sinan'ın evini çizmiştir. Aynı zamanda yanına çizdiği kişinin Mimar Sinan olduğunu ve kendi yaptığı eve gittiğini ifade etmiştir. Öğrencinin yaptığı evin yüksekliği göz önünde bulundurulduğunda, Mimar Sinan'ı yücelttiği anlaşılmaktadır.

Diyalog 28: Mimar Sinan Resimleri

- (1) ES: Cami, ev.
- (2) AÖ: Bunları Mimar Sinan mı yaptı?
- (3) ES: Evet.
- (4) EA: Camiye gidiyor.
- (5) KD: Saray.
- (6) Kİ: Bu cami, şeyin yaptığı, bu da süsleri.
- (7) KS: Renkli taşlar yapıyorum.
- (8) AÖ: Nerede kullanılacak?
- (9) KS: Süsleme.
- (10) EA: Mimar Sinan kendi yaptığı camiye gidiyo.
- (11) EEE: Mimar Sinan'ın dedesi, Mimar Sinan camiyi yaptı ödüllendirildi bu da atı bağlı.
- (12) EM: Evi.
- (13) ET: Araba.
- (14) AÖ: Kimin?
- (15) ET: Mimar Sinan yaptı.
- (16) KB: Bu Mimar Sinan cami yapmış, dedesi de görmek için gidiyor.
- (17) KB: Mimar Sinan'ın evi.

Çocukların söylemlerinde de; Mimar Sinan'ın mesleğinin anlaşıldığı görülmektedir. Etkinlikler öncesinde çocukların mimarlık mesleği hakkında fikirleri olmadığı ancak yapılan etkinliklerle zihinlerinde mesleğin genel hatlarının oluştuğu düşünülmektedir. ES, Mimar Sinan'ı anlattığı resimde (s-1): cami çizdiğini ifade ederek Mimar Sinan'ı yaptığı işleri ön plana çıkarmış ve camiyi Mimar Sinan'ın yaptığını belirtmiştir. ES, canlandırmada camiye kendiliğinden dua etmeye gitmiş, yaptığı resimde aynı doğrultuda olmuştur. Öğrencinin bu davranışında ailesinin ve ailesinde yer alan bireylerin davranışlarının etkili olduğu, onları örnek aldığı düşünülmektedir. KD'nin (s-5): “saray” çizmesi; Kİ'nin (s-6): “cami ve süsler” çizmesi; EA'nın (s-10): “Mimar Sinan kendi yaptığı camiye gidiyor” ifadesi de öğrencilerin Mimar Sinan hakkındaki düşüncelerini göstermektedir. Kİ (s-6): KS'nin (s-7): söylemlerinde yer alan caminin iç “süslemelerine” ilişkin ifadelerde öğrencilerin daha önce Mimar Sinan'a ait eserlerin resimlerden etkilendiğini göstermektedir. EEE'nin ifadesinde (s-11): Mimar Sinan'ın yaptığı işlerin ödüllendirildiğinden söz ettiği ve bu duruma, çocuğun Mimar Sinan'ı ve yaptıklarını önemli bulmasının etkisi olduğu görülmektedir. Aynı öğrencinin resminde Mimar Sinan'a ait bir at çizdiği görülmüştür. Öğrenci, daha önceki etkinliklerde Fatih Sultan Mehmet'i canlandırmış ve rolü gereği O'nun atı olmuştur. Mimar Sinan'a ait bir

at çizmesi, öğrencinin öğrenmeleri arasında bağlantı kurduğu ve önceki etkinlikleri hatırladığını düşündürmektedir.

3.1.5. Mevlana

Türk düşünürü Mevlana, evrensel bir şahsiyet ve hoşgörünün temsilcisidir. Barış, dostluk, yardımseverlik gibi duygular temsil eden Mevlana için hazırlanan etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde;

- Tüm öğrenciler drama etkinliğine katılmıştır.
- Dört öğrenci empati kurarak kendilerine anlatılan hikayeyi yeniden şekillendirdiği görülmüştür.
- Bir öğrencinin, Fatih Sultan Mehmet etkinliği ile Mevlana etkinliği arasında zamansal olarak bağ kurduğu görülmüştür.
- Tüm öğrenciler, Mevlana ile ilgili olumlu ifadeler kullanmışlardır.
- İki öğrenci Mevlana'nın “geçmişte yaşadığını” ifade ederek zaman algısını göstermiştir.
- Araştırmayla ilgili tüm etkinlikler uygulandıktan sonra, on dört öğrenci Mevlana ile ilgili geçmiş etkinliklerin özelliklerini ve Mevlana'nın yaptıklarını hatırlamıştır.
- İki öğrencinin, süreğen düş gücünü kullandığı görülmüştür.

Mevlana ile ilgili hazırlanan yaklaşık 5 saatlik etkinliklerle hoşgörü, barış, empati kurma sağlanarak yukarıdaki kazanımlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu etkinlikler; masal okuma, drama, hayal et, Mevlana ile bir gün (masal ve drama), semazen ve sınıf öğretmenin eklediği kâğıt kukla yapımıdır. Uygulanan bu etkinliklere aşağıda yer verilmiştir.

3.1.5.1. Masal Okuma Etkinliği

İki inatçı keçi masalının anlatılıp öğrenciler tarafından canlandırıldığı bu etkinlik yaklaşık bir saat sürmüştür. Bu etkinlik programında yer alan “olumlu / olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar”, “başkalarının duygularını paylaşır”, “gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır” kazanımlarının gerçekleştirilmesi için uygun olmaktadır.

Etkinlik başlangıcında, sınıfa Mevlana'yı tanıtmaya amaçlı bir açıklama yapılmıştır. Bu açıklama sırasında özellikle barış, dostluk gibi ifadeler yer verilmiştir. Bu esnada öğrenciler de kendi yaşamlarından örnekler vererek konuşmaya katılmaya çalışılmıştır.

Diyalog 29: Mevlana'yı Tanıma
Uygulama Tarihi: 23. 03. 2010

- (1) AÖ: Çocuklar, bugün size bir dededen bahsedeceğim, siz bu dedenin ismini daha önce bir kez duymuştunuz. Mevlana dede.
- (2) TÖ: Mevlana dede!
- (3) AÖ: Evet, ne zaman duydunuz biliyor musunuz ben size Yunus Emre'yi anlatırken Mevlana'dan söz ettim. Size Mevlana'dan bahsedip, bir hikâye anlatacağım ve sonra drama yapacağız. Bu Mevlana dede, hep barıştan ve dostluktan bahseder, insanları çok severmiş, herkes birbirini sevsin istermiş. Arkadaş olsun, kardeş olsun istermiş.
- (4) KS: Benim bir arkadaşım var mahallede, herkese vuruyo, herkesi dövüyo!
- (5) AÖ: Mevlana olsaydı, onun yaptıklarından hoşlanır mıydı?
- (6) KS: Hayır.

Diyalogda yer aldığı gibi, öğrencilerin anlatılan durum ile kendi yaşamları arasında bağlantı kurduğu görülmektedir. KS (s-4): “Benim bir arkadaşım var mahallede, herkese vuruyo, herkesi dövüyo”, diyerek bunu göstermiştir. Aynı zamanda KS (s-6): Mevlana'nın kötü davranışlardan hoşlanmayacağı yönündeki söyleminde genel olarak Mevlana'nın bakış açısını fark ettiği de göstermektedir.

Bu diyalogdan sonra öğrenciler iki inatçı keçi masalı okunmuştur. Bu masalın Mevlana ile direkt bağlantısı olmamasına rağmen; dostluk, yardımlaşma ve iyi ilişkileri ifade ettiği için etkinlik içine dâhil edilmiştir.

İki İnatçı Keçi Hikâyesi

Bir kişi geçerken diğerinin geçemediğidar bir köprü varmış. Altında akan su da çok güçlüymüş. Köyün birinde iki tane keçi yaşarmış. Bu keçiler, biraz inatçıymış. Keçilerden biri, köprüünün üstüne kadar gelmiş, bu keçi, “hep benim dediklerim olsun, başkasının ne düşündüğünün önemi yok” diyormuş. Köprüden karşıya geçecekmiş bir bakmış ki köprüünün karşısında kendi gibi inatçı bir başka keçi var. “Asla geri adım atmam, yoluma devam ederim” demiş; karşıdaki keçi “ha ha ha, senden mi korkacağım asıl ben geri adım atmam” demiş. İki de birbirine doğru yürümüş ve en sonunda küçük dar köprüde karşılaşmışlar. Birbirlerine, çok sinirlenip boynuzlarıyla birbirlerine vurmuşlar ve suya düşmüşler. Boğulacaklarmış, arada kafalarını sudan çıkarıp “bizi kurtarın ” diye bağırmaya başlamışlar. İki de çok pişman olmuş, “kavga etmeseydik düşmezdik, önce birimiz sonra diğerimiz geçerdik” demişler. Bir dala tutunmuşlar, yüzmeye çalışıp suyun kenarına çıkmışlar.

3.1.5.2. Hayal Et, Drama Etkinliği

Bu etkinlik, bir gün önce yapılan masal okuma etkinliği ile bağlantılı olarak gerçekleştirilmiştir. 40 dakikalık süre içinde öğrencilere masal hatırlatılmış ve kendilerinin köprüünün üstündeki keçilerden biri olduğunu hayal etmeleri istenmiştir. Böyle bir durumda neler yapacakları sorulan öğrencilerden yanıtlar alınmıştır.

Diyalog 30: Hayal Et

Uygulama Tarihi: 24. 03. 2010

- (1) AÖ: Dün sizinle keçileri canlandırmıştık ya, inatçı keçiler vardı, siz kendinizi keçilerin yerine koysanız, hayal etseniz neler hissederdiniz, ne yapardınız?
- (2) TÖ: Arkadaşımızın geçmesine yardım ederdim.
- (3) Kİ: Arkadaş keçi geçsin sonra ben geçerim.
- (4) KB: Arkadaş keçi geçsin sonra ben geçerim.
- ...
- (5) EB: Ben bişey söyleyebilir miyim? Ben köprüyü yapsam biraz geniş yapardım iki keçide geçerdi.

Diyalog 30’da yer alan EB’nin (s-5): “*köprü yapsam biraz geniş yapardım iki keçi de geçerdi*” söyleminde; Mimar Sinan etkinliğiyle bağlantı kurduğu görülmektedir. Öğrencinin farklı zamandaki öğrenmelerini kullanabildiği görülürken problem çözme becerisini kullandığı, getirdiği çözüm önerisinde fark edilmektedir. Sınıf öğretmenin ilk birkaç canlandırmadan sonra “*bunlar bir birine saygılı keçiler*” demesi üzerine, çocuklar bir birine yol vererek oynamaya başlamışlardır. Bu durum öğrencilerle önceden konuşulmamış, canlandırmaya onların yaptığı bir katkı olmuştur. Mevlana’nın barış, dostluk, iyilik gibi özelliklerine vurgu yapıldığı etkinliklerde öğrencilerin (s-2): “*arkadaşımızın geçmesine yardım ederim*” söylemi de dikkat çekmiştir. “Başkalarının duygularını paylaşma” kazanımı için uygun olan bu etkinlik, öğrencilerden gelen yoğun ilgi sonucu pek çok kez tekrarlanmış ve tüm öğrenciler bu etkinlikte görev almışlardır.

3.1.5.3. Hikâye Anlatımı ve Drama

Bir saatlik etkinlikte; Mevlana ile ilgili anlatılan bir hikâye, öğrenciler tarafından drama ile canlandırılmış ve drama sonrasında öğrencilere hissettikleri sorulmuştur. Bu etkinlikte kullanılan hikâyeye aşağıda yer verilmiştir:

Bir Mevlana Hikâyesi

Mevlana, her akşam bir arkadaşına para verip ekmek aldırıyormuş. Bir akşam arkadaşı giderken düşünmüş “Mevlana iyi bir insan, ama merak ediyorum her gün bu kadar ekmeği ne yapıyor” demiş. “Kendi yiyor olamaz, bu gün ekmekleri alayım ama O’nu takip edeyim bakalım ekmekleri ne yapıyor” demiş. Ekmekleri alıp Mevlana’ya vermiş. Mevlana yürümeye başlamış akşam olmak üzereymiş, arkadaşı arkasından belli etmeden yavaş yavaş O’nu takip ediyormuş. Mevlana bir kulübeye girmiş, yıkık dökük bir kulübeymiş, yerde bir anne köpek iki tane de yavru köpek varmış. Mevlana ekmekleri onlara vermeye başlamış. Takip edildiğini de hissetmiş. Ekmekleri köpeklere yedirirken “bu anne günleridir yavrularına bakmaya çalışıyor zavallı anne ve yavruları, içim dayanmadı o yüzden her akşam onlara yemek getiriyorum” demiş.

Diyalog 31: Hikâyenin Draması:
Uygulama Tarihi: 24. 03. 2010

Drama Roller:

Mevlana : EB
Mevlana'nın Yardımcısı : EM
Anne Köpek : SÖ
Yavru Köpekler : TÖ

- (1) EB: Bana bir ekmek al gel.
- (2) AÖ: Mevlana öylemi der?
- (3) EB: EM, Alır mısın? (Mevlana'nın yardımcısı maket ekmekten önce bir parça getirip Mevlana'ya verdi. Daha sonra daha çok ekmek getirerek Mevlana ile birlikte yavru köpeklere dağıttı.)
- (4) SÖ: Yavru köpeklerim, bu dede ne kadar merhametli, o olmasaydı aç kalırdık.
- (5) AÖ: Dede size ekmek getirince ne hissettiniz?
- (6) TÖ: Çok güzel!
- (7) KB: Bir kedi, annesi ölmüş açlıktan ölecekti bende ona yemek verdim karnısı doydü.
- (8) AÖ: Karnı doyunca sevinmiş midir?
- (9) TÖ: Evet.
- (10) AÖ: Mevlana sen ne hissettin?
- (11) EB: Çok güzel.
- (12) AÖ: Mevlana'nın yardımcısı; sonradan hep onlara ekmek getirdin durumlarına üzülün mü?
(...)
- (13) EM: Evet

Diyalog da yer alan öğrenci ifadelerinde, çocukların iyilik ve dostluk ile ilgili olumlu duygular beslediği görülmektedir.

KB'nin (s-7): annesi olmayan bir kediye beslediğini söylemesi, hikâye ve canlandırma ile kendi hayatı arasında bağ kurduğunu gösterirken, EM'nin, birçok kez kendiliğinden ekmek getirip yavru köpeklere vermesi, süreğen düş gücünü göstermektedir.

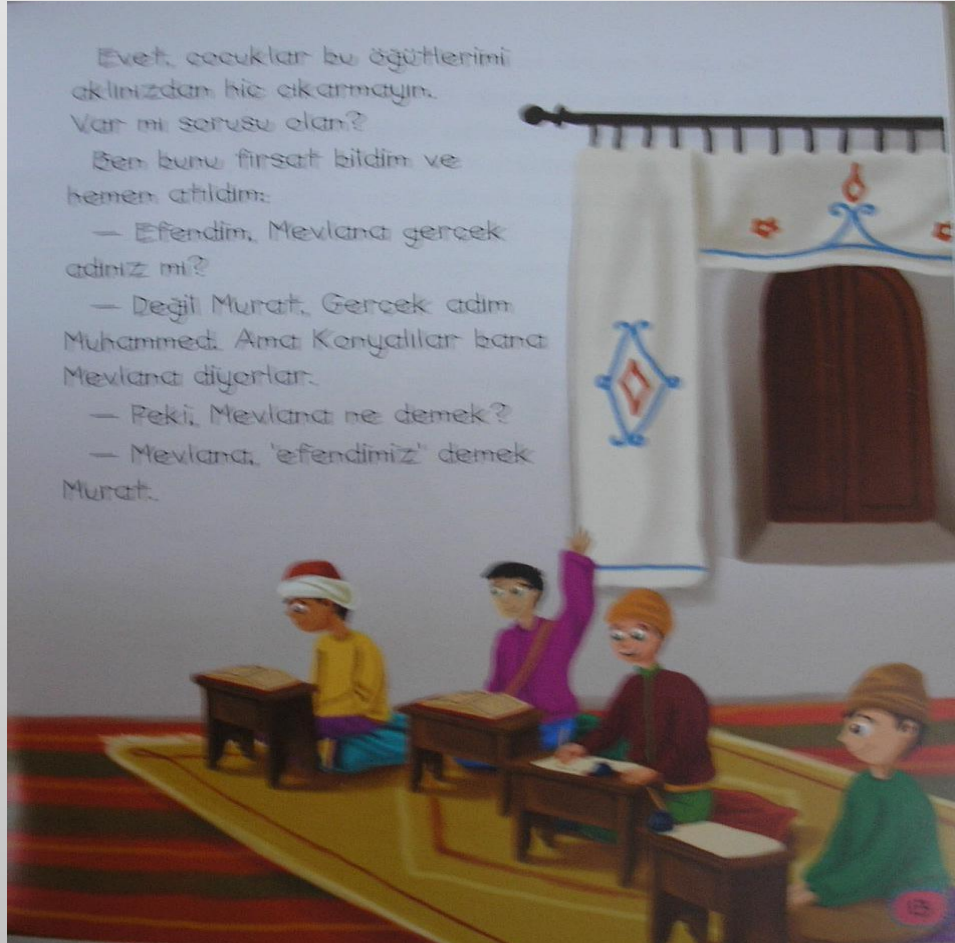
Bu etkinlik de çocukların tepkileri; etkinliğin merhamet duygusunu yerleştirme ve hayvan sevgisini geliştirme amaçlı olarak “canlıların yaşama hakkına özen gösterme” kazanımı kapsamında kullanılabileceğini göstermektedir.

3.1.5.4. Mevlana ile Bir Gün

Aralıklı olarak bir buçuk saatlik zaman diliminde sürdürülen etkinlikte sınıfa getirilen hikâye kitabı, her sayfada yer alan resimler öğrencilere gösterilerek okunmuştur.

Mevlana'yla Bir Gün

Murat adında bir çocuk, ailesiyle Konya'ya gitmiş. Mevlana'nın eskiden yaşadığı evi görmek istiyormuş. Evi gezerken Mevlana'yı çok merak etmiş, şimdi yaşamıyormuş ama eskiden yaşıyormuş. Peki, eskiden buralar nasılmış? Gözleri kapalı hayal etmiş, açtığında bir de bakmış etrafında çocuklar üstlerinde eskiden giyilen kıyafetler var. Çocuklara nereye gittiklerini sorunca "biz Mevlana'ya gidiyoruz, ders başlayacak, geç kalmamalıyız sende gel" demişler.

Mevlana'yla Bir Gün (Devamı)

Mevlana'nın önceki adı Muhammed'miş. Okulda çocuklara ders veriyormuş. Hep birlikte okula gitmişler. Arkadaşları, "Mevlana kızmaz, bizi sever, o tüm çocukları sever", demiş. Mevlana Murat'a "hoş geldin" dedikten sonra ders başlamış. Mevlana, "bugün size öğütler vereceğim", "insanlara yardım edin, herkese iyi davranın, öfkenize hâkim olun" demiş. Ders bitince Mevlana ve öğrencileri dışarıya çıkmışlar.

Bir gürültü duyunca bakmışlar iki kişi kavga ediyor. "Sen bana kötü söz söylersen ben sana daha kötüsünü söylerim" diyorlar. Mevlana hemen kavga eden adamların arasına girmiş, "kötü söz söyleyeceksen bana söyle, ben sana hiç kötü söz söylemem" demiş. Bağırان adamlar, yaptıklarında çok utanmış ve barışmışlar.

Anlatım sonunda; öğrencilere kitapta gördükleri insanların bizden neden farklı kıyafetleri olduğu sorularak geçmişe dair algıları gözlenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerden EG; "eskiden öyle giyiniyorlarmış" yanıtını vererek geçmişini algıladığını ifade etmiştir. Aynı doğrultuda hikâyede söz edilen sınıf ile kendi sınıflarının farklılığının sorulması üzerine; KB, "o zaman sıra yokmuş, olsaydı kullanırlardı" yanıtını vermiştir.

Bu durum, Fines'in (2002), çocukların geçmiş zamanı algıladıkları yönündeki düşüncesiyle bağdaştırken soyut durumları algılayabildiklerine dair bir başka örneği teşkil etmektedir.

Etkinlik, "kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterme", "gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanma", "kendi hatalarını söyleme", "kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklama", "başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade etme" kazanımları için uygun düşmektedir.

Okunan hikâye, farklı öğrenci grupları tarafından iki kez drama edilmiştir. Etkinliğin devamında; her öğrenciye Mevlana'nın resmi ve kartonlar dağıtılarak, bunlardan kukla yapıp boyamaları ve konuşmalarını istenmiştir. Aşağıda draması yapılan hikâyeye ve drama sırasındaki görüntülere yer verilmiştir.

Resim 22: Mevlana, kavgaya eden çocukları ayırmaya çalışırken

Çocuklar bu çalışma sırasında, kendiliğinden “Mevlana” diyerek tempo tutmuşlardır.

Diğer bölümde ise öğrenciler Mevlana'nın kuklası yaparak kuklalarını konuşuşturmuşlardır. Aşağıda bu çalışmaya ait görseller ve diyalog yer almıştır.

Resim 23: Mevlana Kuklası

Resim 24: Kukla Yapan Çocuk

Diyalog 32: Konuşan Kuklalar

Uygulama Tarihi: 26. 03. 2010

- (1) SÖ: Herkes kuklasını kaldırıp Mevlana'nın bir özelliğini söylesin, önce ben başlayayım, Mevlana, barış olmasını isterdi.
- (2) EV: Köpeklere yem vermişti.
- (3) EB: Adamları barıştırdı. (Dramada Mevlana rolünü oynamıştı.)
- (4) EG: Köpeklere yem götürdü.
- (5) KB: Murat'a kızmadı. (Hikâyede sınıfa Murat adında yabancı gelmişti.)
- ...
- (6) KS: Çocukları ayırdı. (Hikâyede kavga eden çocukları ayırmıştı.)
- (7) Kİ: Sarılm dedi. (Barıştırdı.)
- (8) Kİ: Torunu geldi. (Hikâyede.)
- (9) SÖ: Ona nasıl davrandı?
- (10) Kİ: İyi.
- (11) KD: Ekmek alıp köpeklere götürdü.
- (12) EM: Barışın dedi. (Kavga edenlere.)
- (13) SÖ: Neden?
- (14) EM: Kavga olmasın diye.
- (15) SÖ: Neden kavga edilsin istemedi?
- (16) EM: Üzülüyor.
- (17) SÖ: Kim?
- (18) EM: Mevlana.
- (19) EA: Köpeklere bol bol yem verdi.
- (20) SÖ: Birisi ağlasa burada, Mevlana olsa ne derdi?
- (21) ES: Neler oldu der.
- (22) SÖ: Birisi çok mutsuz olsa gelse, Mevlana ne der?
- (23) Kİ: Ne oldu der, çok üzülür.

Konuşan kuklalar diyalogu incelendiğinde; öğrencilerin konuşmalarında hikâye ve drama etkinliğinin izleri açık bir şekilde görülmektedir. Önceki günlerde yapılan etkinliklerin etkilerinin devam ettiği de bu bağlamda söylenebilmektedir. Farklı zamanlarda uygulanmasına rağmen KS (s-6): “*çocukları ayırdı*” söylemi ile hikâye

etkinliğini hatırlarken; KD (s-11): “*ekmek alıp götürdü*” diyerek drama etkinliğine vurgu yapmıştır. EM adlı öğrenci (s-14/18): söylemleri ile Mevlana’nın kavga edilmesini istemediğini ve böyle durumlarda üzüldüğünü ifade etmiştir. Bu söylemler ile Mevlana’nın yardımlaşma, merhamet ve barış insanı olması özellikleri hakkında fikri olduğunu göstermektedir.

3.1.5.5. Semazen Etkinliği

Yirmi dakika süren etkinlik başlangıcında öğrencilere, Mevlana ve sema hakkında kısa bilgi verilmiştir. Sema’nın müzik eşliğinde yapılan bir çeşit dans olduğunu; ancak bu dans sırasında iyi şeyler düşünmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilerden, Sufi müziği eşliğinde iyi şeyler düşünerek dönmeleri istemiştir.

Diyalog 33: Sema esnasından söylemler

Uygulama Tarihi: 26. 04. 2010

- (1) EU: İnsanlara, yaşlılara yardım etmek (Sema esnasındaki düşüncelerini anlatıyor).
- (2) Kİ: Böyle dövüyo gibi,
- (3) AÖ: Kimi dövüyor gibi?
- (4) Kİ: Yaşlıları,
- (5) AÖ: Dövmeyi mi düşündün dövmemeyi mi?
- (6) Kİ: Dövmemeyi.
- (7) AÖ: KB, sen az önce Mevlana oldun, sema yaptın etrafında döndün, neler düşündün?
- (8) KB: İyi şeyler düşündüm.
- (9) AÖ: Neydi onlar?
- (10) KB: Herkesin birbirini sevmesi, birbirini dövmemesi.
- (11) AÖ: KD, ne düşündün?
- (12) KD: Çok güzel bir şey.

Sema düşünceleri diyalogunda; öğrencilerde olumlu ifadeler olduğu, EU (s-1): “*insanlara yardım etmek*” söylemi ile yardımlaşma, KB ise (s-10): “*herkesin birbirini sevmesi, dövmemesi*” diyerek barışa yönelik duygularını ortaya koymuştur. KB, (s-8): “*iyi şeyler düşündüm*” diyerek diğer ifadelerde de olduğu gibi soyut durumları somutlaştırarak ifade etmiştir. Bu söylemler Egan’ın çocukların soyut kavramları öğrenebileceği yönündeki görüşleriyle örtüşmüş, öğrenciler ifadelerinde soyut durumları kullanabilmişlerdir.

Schmidt’e (1998) göre barış eğitimi tüm insanların karşılıklı ilişkilerini düzenleme anlamlandırma, bilgi, beceri ve tavırlarını yapılandırmayı sağlamaktadır (Coşkun,

2007). Yukarıdaki bu söylemler, Mevlana ile ilgili yapılan etkinliklerin erken çocukluk dönemi için son zamanlarda önemi artan “barış eğitimi” kavramının geliştirmesine yardımcı olacağına da göstergesidir.

3.1.6. Ahi Evran

Ahi Evran, 13.yy.da Kayseri’de Ahi teşkilatını kurmuştur. Üreticiyi ve tüketiciyi koruyan meslek örgütlenmesi olan bu teşkilat, mesleki eğitim de vermiştir.

Etkinlik genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- İki öğrenci önceki bilgileriyle bağlantı kurmuştur, diğer Türk büyüklerinin isimlerini hatırlamışlardır.
- Bir öğrenci kendini etkinliği yapılan kişi yerine koyarak düşünmüş ve bunu ifade etmiştir.
- Bir öğrenci dışında tüm öğrenciler drama etkinliğine katılmış ve etkinlik bittiğinde kendiliğinden etkinliğe devam etmişlerdir.

Ahi Evran ile ilgili drama ve resim yapma etkinliklerin yer aldığı çalışma 1,5 saatlik uygulama yapılmıştır.

3.1.6.1. Hikâye ve Drama Etkinliği

Bir saat süren bu etkinlikte; öğrencilere Ahi Evran’ı ve Ahiliği tanıtan bir hikâye anlatılmış ve öğrenciler hikâye anlatımı bittiğinde anlatılanları canlandırmışlardır. Etkinlik için yarım saatlik tahmini bir süre belirlenmiştir. Dramada sınıf öğretmeni ve araştırmacı da rol almıştır. Sınıfa oyuncakların da yardımıyla çarşı kurulmuştur. Öğrenciler, gruplara ayrılmış her grup bir mesleğin temsilcileri olmuşlardır. Sınıf öğretmeni müşteri olup çarşıdan alışveriş yapmıştır.

Aşağıda Ahi Evran’ı ve Ahililiği tanıtmayı amaçlayan hikâyeye yer verilmiştir. Bu hikâye anlatıldıktan sonra canlandırılmıştır.

Ahi Evran Hikâyesi

Ahi Evran dedemiz; çok eskiden burada, Ankara çevresinde yaşarmış. Bu dedenin bir görevi varmış.Şehirde marangozlar varmış, Marangoz ne yapar biliyor musunuz? Tahtalardan, masalar, sandalyeler yapar. Ayakkabıcılar varmış, sonra bunlar ayakkabılar üretirlermiş.Bunları pazarda satarlarmış. Ahi dede bunlara bakarmış, aralarında bozuk olan, kötü mallar varsa çabuk bozulursa çok kızarmış. “Bu ayakkabıyı alan, ayakkabısı çabuk bozulunca ne yapacak?” dermiş. “Daha güzel, sağlam yap, çabuk bozulmasın” dermiş. Çarşıya yeni gelen çocuklar olurmuş, mesela marangozluk öğrenmek isterlermiş. Bu Ahi dede, bu çocuklara nasıl marangoz olunur, nasıl masa sandalye yapılır öğretirmiş. Yani öğretmenlik de yaparmış. Diyelim siz bir teyzesiniz. Pazardan bir elbise aldınız iki günde elbiseniz yırtıldı, çok kötü yapılmış. Ahi dedeye şikâyet edebilirsiniz. Ahi dede ne yapar,nasıl cezalar veriyormuş biliyor musunuz? Pazara gidip kötü mal satanı buluyormuş, ona yemek yapma cezası veriyormuş. “Sen yemek yapacaksın, helva yapacaksın kapının önünden geçen yoksul insanlara dağıtacaksın diyormuş. Ben senin pabucunu dama, çatıya atayım ki herkes senin kötü mal sattığını öğrensin” diyormuş. Pazardan geçenler bakıyormuş damda ayakkabı, “demek ki bu dükkânda kötü mallar satılıyor buradan bir şey almayalım” diyorlarmış.

Diyalog 34: Ahi Evran Hakkında

Uygulama Tarihi: 31. 03. 2010

- (1) AÖ: İyi bir şey mi yapmış bu Ahi dede?
- (2) EB: İyi bir şey yapmış, çünkü kötü kumaş satmış.
- (3) KD: Biz pantif almıştık hemen yırtıldı.
- (4) EB: Onun görevi polis gibiymiş değil mi?
- (5) KB: Muhammed kuklası yaptık onun asıl adı da eski adı neydi?
- (6) AÖ: Mevlana’dan bahsediyorsun gerçek adı Muhammed’di.

Yukarıda öğrencilerin hikâye sonrasındaki konuşmalarına yer verilmiştir. EB’nin (s-2): “*iyi bir şey yapmış; çünkü kötü kumaş satmış*”, söylemiyle Ahi Evran’ın yaptığı işi önemli bulduğu ve “*polis gibiymiş*” söylemi ile günümüzdeki mesleklerle (s-4): yaptığı iş arasında bağlantı kurmaya çalıştığı görülmektedir. KB’nin ise (s-5): Mevlana’nın “*eski adını*” sorması, geçmiş etkinliklerde Mevlana’nın gerçek adının Muhammed olduğunu öğrenip, bu etkinlik sırasında hatırladığını göstermektedir.

Ahilik ve Ahi Evran ile ilgili anlatılanlardan sonra; anlatılanlarla ilgili drama çalışması yapılmıştır. Aşağıda bu uygulamanın ayrıntılarına yer verilmiştir.

Diyalog 35: Drama
Uygulama Tarihi: 31. 03. 2010

Drama Roller:
Ayakkabıcılar : EEE, KD, KB
Restoran : EV, EA
Oyuncakçı : EB, EG, KB
Çantacı : Kİ, KİS, EU
Müşteri : SÖ
Ahi Evran : AÖ

- (1) Müşteri: Ne satıyorsunuz?
- (2) Ayakkabıcı (KD): Ayakkabı
- (3) Müşteri: Ben kırmızı bir ayakkabı istiyorum, ne kadar?
- (4) Ayakkabıcı (EEE): 1 lira.
- (5) Müşteri: Tamam.
- (6) Müşteri: Siz ne satıyorsunuz?
- (7) Restoran (EV): İçecek.
- (8) Müşteri: Ne var?
- (9) Restoran (EA): Maden suyu.
- (10) Müşteri: Alayım ben. Teşekkür ederim. Sizden de oyuncak alayım.
- (11) Oyuncakçı (KB): 10 milyon.
- (12) Müşteri: Oyuncak inek alayım. Sizden de çanta alayım, beyaz olsun.
- (13) Çantacı (Kİ): Verelim.
- (14) Müşteri: Aldığım çanta kopuk çıktı. (Ahi Evran'a anlatır).
- (15) Ahi Evran: Ben de Ahi dedeyim. Bu çantanın bu kadar zamanda bozulmaması lazım, gidelim satan dükkâna. Neden kötü çanta sattınız? Bu esnaf bozuk mal satmış bu gün ceza olarak hepimize helva yapıp dağıtacak, çatısına da bir ayakkabı koyacağım ki çarşıda mal almaya gelen olursa bu dükkânın bozuk mal sattığını anlayacaklar, hemen müşterinin çantasını değiştirin, yenisini verin".

Etkinlik öncesinde drama yarım saatlik bir zaman dilimi için düşünülmüştür; ancak drama sonunda öğrenciler bitirmek istememiş ve kendi aralarında uzun süre oynamaya devam etmişlerdir. Kendi aralarındaki oyunda da rollerine devam eden öğrenciler, Ahi rolünü de kullanarak ceza uygulamasını da canlandırdıkları görülmüştür.

Etkinliğin "grup etkinliklerine kendiliğinden katılma", "grupta sorumluluk almaya istekli olma", "kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterme", "günlük yaşamdaki kurallara uyma" gibi programda yer alan kazanımların gerçekleştirilmesi için uygun olduğu düşünülmektedir.

3.1.6.2. Resim Etkinliği

Yarım saatlik bu etkinlikte öğrencilere; kâğıt ve boyalar verilerek Ahi Evran'ın resmini çizmeleri istenmiştir. Bu çalışma sırasında öğrenciler resimlerini anlatmıştır.

Resim 25: Ahi Evran Resmi

Yukarıdaki resimde de görüleceği gibi, öğrenci çatı üzerinde ayakkabı çizmiştir. Bu durum hikâye etkinliğinde söz edilen “*pabucu dama atma*” olayının etkisini göstermektedir. Diğer öğrencilerin resimlerinde de benzer özellikler görülmüştür. Bazı resimlerde Pazar yeri çizen öğrenciler bazı resimlerde de helva dağıtan insanlar çizmişlerdir. Bu etkinliğin “kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklama”, “dikkatini nesne/ durum/ olay üzerinde yoğunlaştırma” kazanımlarının gerçekleştirilmesi için uygun olduğu düşünülmektedir.

3.1.7. Bilge Kağan ve Kültiğin

Orta Asya Türk devletlerinden biri olan Kutluk Devleti'nin hükümdarı Bilge Kağan, ordu komutanı ise Kültiğin'dir. Ülke sınırlarını genişletirken, Çin ile başarılı mücadeleler yapmışlardır.

Etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Beş öğrenci Atatürk ile bağlantı kurmuştur.
- Sekiz öğrenci varsayılan probleme uygun çözüm üretmiştir.
- İki öğrenci önceki öğrenmelerini hatırlamıştır.

Bilge Kağan ve Kültiğin ile ilgili etkinlikler; okul öncesi programında yer alan kazanımlarda da olduğu gibi; kahramanlık hisleri oluştururken kültürünü tanıma amacıyla hazırlanmış ve yaklaşık 3 saatlik bir zaman diliminde uygulanmıştır. Soru-

cevap etkinliği, hikâye okuma, drama, çizgi roman boyama etkinlikleri yapılmıştır. Bu etkinliklere aşağıda yer verilmiştir:

3.1.7.1. Soru- Cevap Etkinliği

Yarım saatlik sürede; öğrencileri geçmişe götürebilmek, geçmişin izlerini günümüze aktarabilmek için öğrencilere sorular sorulmuştur. Göktürk Abideleri'ne sorular sorularak ulaşmak istenmiştir. Etkinlik öncesinde, Bilge Kağan'ın resmi öğrencilere gösterilmiş ve incelemeleri istenmiştir.

Öğrencilere; kâğıt, kalemin olmadığı bir dönemde nasıl geleceğe not bırakılacağı sorulmuş ve yanıtlar alınmıştır. Aşağıda bu yanıtlara yer verilmiştir.

Diyalog 36: Göktürk Abideleri

Uygulama Tarihi: 7. 04. 2010

- (1) AÖ: Yüksek bir dağın tepesindeyim, bizden sonra orada yaşayacaklara not bırakmak istiyorum, henüz kâğıt, kalem de yok, ne yaparım?
- (2) Kİ: Tahtaya yazarım.
- (3) AÖ: Kalemim yok.
- (4) Kİ: Ot parçasıyla yazarım.
- (5) ET: Kuş tüyüyle yazarım (mürekkebe batırmaktan söz ediyor).
- (6) KB: Bala batırsın öyle yazsın.
- (7) EB: Ateşle yazar, odunları yakar, siyah olur.
- (8) KB: Saç spreyi ile yazar.
- (9) EV: El boyası, ya da sulu boya.
- (10) EV: Ketçap, mayonezle yazar.
- (11) AÖ: Taşların üzerine de yazabilir miyim? Bu bir padişah, adı da Bilge Kağanmış, kardeşi varmış onun adı da Kültiğinmiş. Bu iki kardeşin resmi bakın. Kültiğin orduları eğiten bir komutanmış, atları varmış, ok atarlarmış, ellerinde kılıçları da varmış.

Resim 26: Bilge Kaan

Yukarıdaki diyalogda öğrencilerin bir problem karşısında verdikleri çözüm önerileri ile problem çözme becerisini ortaya koydukları görülmektedir. KB (s-6): “*bala batırsın, öyle yazsın*” söyleminde problemi çözmüştür. Diğer söylemlerde benzer özellikler taşımaktadır.

3.1.7.2. Hikâye Okuma (Çizgi Roman) Etkinliği

Bilge Kağan ve Kültiğin’in Çin ile mücadelesini anlatan bir çizgi roman sınıfa getirilmiş ve bu çizgi romana bağlı bir hikâye anlatılmıştır. Bir saatlik zamanda hikâye anlatımı, öğrencilerle konuşma şeklinde yapılmış böylece öğrenciler de çizgi romanı da gördükleri resimleri konuşurmuştur.

Diyalog 37: Çizgi Romanın Hikâyesi

Uygulama Tarihi: 7. 04. 2010

Resim 27: Bilge Kağan ve Çizgi Roman

- (1) AÖ: Bilge Kağan’ın arkasında halkı var, ne diyor acaba?
- (2) EB: Bunlar tüfek olsun derler.
- (3) Kİ: Böyle taşlar atarlar.
- (4) EA: Okların ucuna ateş takarlar, atarlar.
- (5) AÖ: Bilge Kağan askerlerine sizler Türk askerisiniz, “hepimiz Türk’üz demiş, bizim bir komşumuz var, bu komşu bizi hiç sevmiyor, kötülük yapıyor, topraklarımızı almaya çalışıyor” demiş. Komşu bir devletmiş bu, “bizim üstümüze doğru geliyor ve kardeşim Kültiğin askerleri hazırlayacak” demiş.
- (6) KB: Çünkü Atatürk gibi öğretiyor.

(7) EG: Atatürk bendim.

(8) AÖ: Bakın at arabaları malzeme taşıyor, kötü adamlarla mücadele ediyorlar. Sonra kötü adamları yenmişler, halk tarlayı ekip biçiyorlar, yanlarında hayvanları var, hayvan besliyorlar, Taşa, Bilge Kağan yazı yazmış bakın bu. Bilge Kağan “ben öldükten sonra yaşayan insanlar iyi geçinsin devletlerini kötülere karşı korusun” demiş. Bu taşların adı Göktürk kitabeleriymiş. Resimleri inceleyin, sonra drama yapalım.

Diyalogda KB (s-6): “*Atatürk gibi*” ve EG’nin “*Atatürk bendim*” (s-7): söylemlerinde daha önce yapılan etkinliklerin etkisi görülmüştür. Öğrenciler önce etkinliği yapılan Türk büyüğünü hatırlamışlardır. Öğrenciler eski bilgilerini hatırlamakta ve yeni öğrenmelerle arasında bağlantı kurmaya çalışmaktadır.

Aşağıda, Bilge Kağan ve Kültiğin ile ilgili anlatılanlardan yola çıkılarak yapılan drama etkinliğine yer verilmiştir.

Bilge Kağan ve Kültiğin Drama Etkinliği

Uygulama Tarihi: 7. 04. 2010

Drama Roller:

Bilge kağan : EA

Kültiğin : EV

Çinli : EB, Kİ

Türk Askerleri: KB1, KB2

- (1) Türk askerleri (KB 1, KB 2) Kağan'ın etrafında toplandı
- (2) (Kültiğin; Türk askerleriyle çalışıyor)
- (3) Çinli (EB) : Ben kötü olayım.
- (4) Türk Askeri: KB 1 kötüler var onları yenmeliyiz.
- (5) Türk Askeri: KB 2 (ağlıyor, arkadaşını kötüler kaçırmış).

Yukarıda verilen roller öğrenciler tarafından canlandırılmış ve canlandırma sırasında sınıf öğretmeni de öğrencilere yardım etmiştir. Ancak etkinlik kısa sürmüş, bu duruma etkinliğin öğrencilere ağır gelmesinin neden olduğu düşünülmüştür.

3.1.7.3. Çizgi Roman Boyama Etkinliği:

Öğrencilere çizgi roman ve boyalar verilerek renklendirmeleri istenmiştir.

Diyalog 38: Çizgi Roman

Uygulama Tarihi:8. 04. 2010

(Öğrenciler renklendirdikleri çizgi romanı anlatıyor)

- (1) EG: Bak, esir almış kötü adamı Kİ. (Önceki gün Kİ; Çinli askerdi.)
- (2) KS: Karda kışta yazık adamlara.
- (3) AÖ: Bu neydi?
- (4) Kİ: Bilmiyorum.
- (5) AÖ: Göktürk abideleriydi, hani, taşların üzerine yazı yazmışlardı.
- (6) Kİ: Evet. "Ben yokken iyi davranın insanlara" demişti.

Diyalogda; çizgi roman anlatımı görülmüştür. Bu anlatım sırasında, EG (s-1): adlı öğrenci "*bak esir almış kötü adamı*" söylemi ile önceki gün yapılan drama etkinliği ve kendi rolü ile ilgili bağlantı kurmuştur. Kötü ifadesi ile de Kİ ise (s-6): "*ben yokken iyi davranın insanlara demişti*", diyerek Orhun abidelerinin içeriğini hatırladığını ifade

etmiştir. Bu etkinlik öğrencilerin “duygularını ifade etme” ve “farklılıklara saygı gösterme” kazanımlarını içermektedir.

3.1.8. Piri Reis

Osmanlı Devleti'nin ünlü denizcisi olan Piri Reis, hem tecrübeleri, hem çizdiği dünya haritasıyla ün kazanmıştır. Piri Reis ile ilgili uygulanan etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Etkinlikler öncesinde bir öğrencinin Piri Reis hakkında bilgi sahibi olduğu ve resmini görünce tanıdığı görülmüştür.
- Bir öğrenci hariç tüm öğrencilerin Piri Reis ile ilgili çalışmalara katılmakta hevesli olduğu, drama da başrolde yer alan öğrencinin kendiliğinden çalışmaya eklemeler yaptığı ve rolünü içselleştirmiş olduğu tespit edilmiştir.
- Yedi öğrencinin resim çalışmasında harita ve Piri Reis'in resmini yaptığı gözlemlenmiştir.
- Dramada başrolü alan öğrencinin diğer tüm etkinliklerde Piri Reis rolünü almak istediği görülmüştür.
- Öğrencilerin hareket ederek aktif olduğu etkinliklerde, öğrenci katılımının yüksek olduğu görülmektedir.

1,5 saatlik bir süre içerisinde bu doğrultuda; “drama”, “Dünyayı keşfediyorum ben Piri Reisim”, “defîne avcısı (oyun oynama)”, “hikâye” etkinlikleri yapılmaya çalışılmıştır. Bu etkinliklerin ayrıntılarına aşağıda yer verilmiştir:

3.1.8.1. Drama Etkinliği

Başlangıç olarak, çocuklara tanıtılacak kişinin ismi söylenmiştir. 30 dakikalık bir çalışma öncesi öğrenciler yarım daire şeklinde sınıfta yerlerini almışlardır. Hikâye anlatımıyla Piri Reis tanıtılmıştır. Sınıfta bir öğrenci dışında Piri Reis hakkında bilgi sahibi olan öğrencinin bulunmadığı görülmektedir. Piri Reis hakkında öğrencilerin fikir sahibi olması için drama çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaya aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 39: Piri Reis Draması
Uygulama Tarihi:12. 04. 2010

Drama Roller:

Piri Reis : EB
Piri Reis'in Yardımcıları : EM, KB, EU, KD, EEE
Köpek Balığı : KİS, EV, EG
Korsan : SÖ, KS, ET, Kİ

- (1) SÖ: EB'nin bu konuda bilgisi olduğu için o Piri Reis olsun, sınıfın halısı da deniz olsun. Piri Reis, kendine bir gemi yap.
- (2) Piri Reis (EB): Benim tasarladığım gemi çok güzel.
- (3) SÖ: EB, gemini bitir, burası Piri Reis'in gemisi elinde kâğıdı kalemi denizden denize geziyor, gördüğü yerleri çiziyor (eline Piri reis haritası verilir). Sen geminde iş bölümü yap. Zaman zaman denizde çok büyük dalgalar oluyor, fırtına çıkınca dalgalar yükseliyor. Siz deniz sesi çıkarın.
- (4) Piri Reis (EB): Fırtına var, herkes kürek başına!
- (5) Piri Reis (EB): EM (yardımcı), güverteyi temizle!
- (6) Piri Reis (EB): Yelkenleri açın, köpekbalığı geliyor! (KİS, EV, EG, gemiye doğru yaklaşıyor).
- (7) Korsan (SÖ): Gemiye gördünüz mü, o gemideki değerli eşyaları alalım mı? Eyvah, korsanlar Piri reis bizi kovaladı, kaçalım.
- (8) Piri Reis (EB): Bu benim bu da benim çizdiğim harita. (Piri Reis haritasına Piri Reis'in resmini eklemiş, kendi haritasını oluşturmaya çalışıyor).

Resim 28: Piri Reis'in haritası

Diyalog da yer alan ifadelerde EB'nin (s-4 /6): “*Fırtına var, herkes kürek başına*” ve “*Yelkenleri açın, köpekbalığı geliyor*” sözlerinden süregelen düş gücünde olduğu, hayal edilen duruma eklemelerde bulunduğu, var olan duruma resim yaparak katkıda bulunduğu, kendi hayal gücünü de olaya kattığı söylenebilmektedir. EB, Piri Reis ile ilgili önceden çizgi film izlemiş ve dolayısıyla öğrencinin konuyla ilgili ön bilgisi vardır. Bu durumda; medyanın çocukların öğrenmeleri üzerinde bir yere sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle medyanın ve çizgi film yapımcılarının konuyla ilgili

desteği sağlanarak, bu tür yapıtları yapmalarının sağlanması gerektiği söylenebilir. Aynı zamanda programda yer alan “olay ya da varlıkların özelliklerini söyleme”, dikkatini nesne /durum / olay üzerinde yoğunlaştırma” kazanımları için bu etkinliğin uygun olduğu düşünölmektedir.

3.1.8.2. Dünyayı Keşfediyorum Ben Piri Reisim:

Etkinliğe bir gün öncesinde yapılan çalışma hatırlatılarak başlanmıştır. 30 dakika süren bu etkinlikte, öğrenciler üzerinde çalışılan Türk büyüğünün ismini hatırlamakta zorlanmış; ancak etkinliğin özelliklerini hatırlamışlardır. Yeni etkinlik için sınıfa model küre getirilmiş ve Dünya hakkında öğrencilerle konuşulmuştur. Öğrenciler, model küreyi ilk kez gördükleri için merak etmişler ve küre ile ilgilenmişlerdir. İki aşamalı olarak gerçekleştirilen etkinliğin ilk kısmında; dünya, kıtalar ve okyanuslar hakkında bilgi verilirken, ikinci bölümde kâğıt ve boya verilen öğrencilerden, kendi haritalarını yapmaları istenmiştir. Bu durumla ilgili diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 40: Dünyayı Keşfediyorum

Uygulama Tarihi: 13. 04. 2010

- (1) EEE: Aaaa, O'nun dünyasını gösterecek!
- (2) AÖ: Evet, bakın bu dünya, biz bunun üzerinde yaşıyoruz. Sular var, büyük denizler bunlar mavi olanlar deniz.
- (3) EB: Yeşil olanlar kara değil mi?
- (4) AÖ: Evet.
- (5) EV: Şu büyük olan Ankara mı?
- (6) AÖ: Bu büyük olan, Asya kıtası.
- (7) KD: Biz nerdeyiz?
- (8) AÖ: Bakın biz de buradayız, burası Türkiye.
- (9) AÖ: Bunlar okyanuslar büyük denizler hani dün Piri Reis gezmişti. Bu kadar büyük olunca deniz bunun içinde köpek balığı da vardı, hani Piri Reis'in gemisine saldırmıştı. Üzerinde bakın küçük küçük adalar da var.
- (10) KD: Piri Reis demek Kaptan demek.
- (11) EEE: Temel Reis gibi, oda ıspanak yiyo, kaptan.
- (12) AÖ: Bakın bunun üzerinde karalar var, üzerinde yaşadığımız topraklar. Mesela burası Amerika'ymış.
- (13) EEE: Bizim ölkemiz neresi?
- (14) AÖ: Bu bizim ölkemiz değil, birazdan göreceğiz bizim ölkemizi. Piri reis buraları gezmiş, buraları çizmiş. Burası Afrika, burası Avrupa, burası Asya kocaman yer kaplamış, bakın burası bizim ölkemiz.
- (15) EV: Ankara.
- (16) AÖ: Türkiye içinde de Ankara.
- (17) KD: Çok küçük.

- (18) AÖ: Aslında bu kadar küçük değil burada öyle gözükyor, küçültmüş buraya çizmişler.
- (19) KD: Kâğıda çizmişler, küçülmüş.
- (20) AÖ: Şurada bir kıta daha var etrafı sularla kaplı bir ada, Avustralya.
- (21) Bakın burada da bir kıta var beyaz neden biliyor musunuz? Çünkü burası buz tutmuş.
- (22) KB: Kuzey kutbu.
- (23) AÖ: Güney kutbuymuş.
- (24) KB: Güney kutbu.
- (25) EEE: Penguenler.
- (26) KD: Kutup ayısı.
- (27) AÖ: Dünyayı tanıdık mı?
- (28) TÖ: Evet.

Diyalog da, EEE'nin (s-1): deki "onun dünyasını gösterecek" sözü içinde ifade etmeye çalıştığı Piri Reis'in dünyasıdır. Öğrenci, önceki öğrenmeleriyle bağlantı kurmuş ve öğretilmesi hedeflenen Türk büyüğünü hatırlamıştır. KD'nin (s-7): "biz nerdeyiz" ifadesinde ait olma arayışı kendini gösterirken, EEE (s-13): de "bizim ülkemiz neresi" söyleminde kendi kültürüne ait izler arama görülmektedir. EEE'nin (s-25): "penguenler" diyerek kutupta yaşayan canlıları tahmin etmesi tamamen eski bilgilerini kullanmasıdır. Ayrıca, söylemlerde çocuklarda mekân algısına da rastlanmıştır. KD'nin (s-19): "kâğıda çizmişler küçülmüş" söylemi, harita hakkındaki bilgilerini gösterirken; soyut kavramları da algıladıkları görülmektedir. Okul öncesi programına yer alan "nesnenin mekândaki konumunu söyleme", "görsel materyalleri inceleme" kazanımlarının gerçekleşmesinde bu etkinliğin etkili olacağı görülmektedir. Piaget'e göre, 2-7 yaş dönemi işlem öncesi olarak adlandırılmakta ve soyut ifadeler anlamlandırılmamaktadır. Oysa bu ifadelerde öğrencilerin soyut kavramları kullandıkları görülmektedir. Aynı öğrencinin (s-26): kutup ayısının yaşadığı yerden söz edilmemesine rağmen *kutupta yaşadığını* bilmesi, çocuklar üzerinde medyanın etkili olduğunu göstermektedir. Aynı öğrenci, "reis demek kaptan demek" diyerek Piri Reis'in mesleğini anladığını vurgulamıştır. EEE ise (s-11): "Temel reis gibi" söylemi; Piri Reis ile Temel Reis arasında bağlantı kurduğunu, yeni öğrendiklerini zihninde anlamlandırmaya çalıştığını göstermektedir. Bu duruma izlediği çizgi filmlerin katkısının olduğu söylenebilir.

Diyalog 41: Kendi Haritamı Yapıyorum

Resim 29: Küçük Piri Reis

- (1) EB: Bunlar yardımcılarım, bu gemim (drama etkinliğinde piri reis olmuştu).
- (2) EV: Burada yazmadığımız ne kaldı?
- (3) AÖ: Asya yazmadık.
- (4) EV: Asya yaz, Amerika yaz.
- (5) ET: Deniz, adalar.
- (6) Kİ: Deniz, birisinin dünyası, burası havuz.
- (7) EEE: Bunun içinde balıklar var, bu da hazine.
- (8) KB: Kız korsan bu, erkek piri reis in kızı bu.

Diyalog da yer verildiği gibi; öğrencilerden kendi haritalarını hazırlamaları istenmiş ve öğrenciler kendilerinin Piri Reis olduğunu düşünerek harita çizip, haritalarını anlatmışlardır. EB'nin (s-1) "*Bunlar yardımcılarım, bu gemim*" söyleminde çizdiği resmi anlattığı görülmektedir. EB'nin, drama etkinliğinde Piri Reis'i canlandırdığı için O'nunla özdeşim kurduğu düşünülmektedir. Aradan birkaç gün geçmesine rağmen rolünü korumaya çalıştığı da görülmektedir. Bu bağlamda; süregelen düş gücünün varlığı da görülmektedir. EV'nin (s-2/4): "*Asya yaz, Amerika yaz*" diyerek Dünya haritası çizmeye çalıştığı, EEE'nin (s-7): anlatımında "*balıklar ve hazinenin*" olması, drama etkinliğinde Piri Reis'e özgü durumlar yaratması; etkinlikler arasında bağlantı kurduğu görülmektedir.

Resim 28'de; öğrenci Piri Reis olmuş ve kendi haritasını çizmiştir. Türkiye haritasını çizmeye çalışan bu öğrenci, Ankara ve Yozgat gibi kendi yaşadığı yerlerin adını yazabilmek için araştırmacıdan yardım istemiştir. Bu durumdan yola çıkarak öğrencinin harita hakkında genel bir fikrinin oluştuğu söylenebilmektedir.

Resim 29’da yer alan resimde ise; öğrenci Dünya haritası çizmiş, sarı renk ile kıta ve adaları göstermeye çalışmıştır. Bu durum bu Türk büyüğünün mekân öğretiminde kullanılabileceğini de göstermektedir.

3.1.8.3. Hazine Bulma (Define Avcısı) ve Hikâye Etkinliği

30 dakika süren etkinliğin başlangıcında; çocuklara yönler ile ilgili sınıf öğretmeni tarafından bir çalışma yaptırılmıştır. Öğretmenin komutuyla öğrenciler, sağ ya da sol ellerini kaldırarak kısa süreli bir oyun oynamışlardır. Etkinliğin devamında çocuklara “Piri Reis ile bir gün” adlı, Piri Reis’in deniz yolculuğu sırasında yaşadıklarını anlatan resimli hikâye kitabı okunmuştur. Ardından ise; yön kavramının yerleşmesi hedeflenip; sınıfa çeşitli ipuçları bırakılmış ve öğrencilerden saklanan materyalleri bulmaları istenmiştir. Her ipucu, öğrencileri yeni bir yere götürmüş gidilen noktada yeni bir ipucu bulunmuştur.

Diyalog 42: Yönler

Uygulama Tarihi: 15. 04. 2010

- (1) SÖ: herkes sağ elini kaldırsın, sağ eller havaya!
- (2) SÖ: sağ sol sağ sol, sağ deyince sağlar havaya sol deyince sol eller havaya, sağ elleri havada tutun eller havadayken üzerine çiçek yapacağım. Sağ elinle sağ gözünü kapa, sol elinle sol yanağına vur. Sol elinle sol dizine vur, sağ elinle sağ kulağını çek.

Yukarıdaki çalışma hızlı bir şekilde yapılmıştır. Hızlı yapılan tüm etkinlikler gibi bu çalışma da öğrenciler tarafından çok beğenilmiş ve öğrencilerin katılımı sağlanmıştır. Etkinliğin diğer bölümünde öğrencilere aşağıdaki hikâye okunarak kitapta yer alan resimler incelenmiştir.

Piri Reis ile Bir Gün

Ben Murat, kendimi dalgalı bir denizde bir geminin içinde buldum. Fırtına çok tehlikeliydi ve gemi batabilirdi. Gemide başkaları da vardı “gel, bize yardım et” dediler. Kabul ettim, dalgalar azalınca geminin kapalı bölümüne geçtik. İçerde bir adam vardı ve “buraları bilirim, deniz birazdan sakinleşir, sabaha kıyıya varmış oluruz” dedi. Yanındaki adam O’na “inşallah reisim” diyerek yanıt verdi. Reis, gemi kaptanı demekti. Bana doğru yaklaştı, “bize yardım etmişsin teşekkürler, benim adım Piri Reis” dedi. Piri Reis haklı çıktı, fırtına dindi. Gemi limana yanaştı ve gemiden indik.

Yukarıda verilen hikâyeye öğrenciler büyük ilgi göstermişlerdir. Bu durumda; hikâyeye kitabında yer alan resimlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler, hikâyeye okunurken resimlerle oldukça fazla ilgilenmişler resimleri görmek istemişlerdir. Bu etkinliğin kazanımlar arasında yer alan “kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklama” için kullanılabileceği düşünülmektedir.

Diyalog 43: Define Avcısı

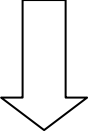
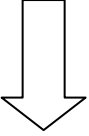
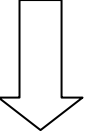
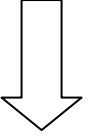
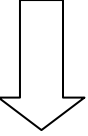
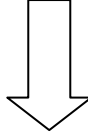
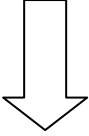
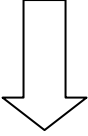
- (1) SÖ: Şimdi define bulacağız, AÖ, size sola dön, sağa git diyecek ona göre hareket edin!
- (2) AÖ: Sınıfa ipucu sakladım onu bulun sonra kapıdan sağa doğru gidin bakalım nerede?
- (3) EV: Buldum!
- (4) AÖ: Tamam, haydi işaret edilen yere doğru gidin.
- (5) KD: Ben bulcam ben bulcam, üç pencere var!
- (6) KB: Mutfak, dolap!
- (7) KB: Oyun evi!
- (8) KD: Buldum!
- (9) AÖ: KD, buldu, Piri Reis’in hazinesini kurtardı.
- (10) EG: Hint takıları. (Öğrenci kendi hayal gücünü kullanarak söyledi.)
- (11) TÖ: Bi daha, bi daha...

Hazine bulma etkinliği, öğrencilerin talepleri üzerine tekrarlanmıştır ve sonuca ulaşan öğrenci bu kez yine kız öğrencilerden biri olmuştur. EG'nin (s-10): “*Hint takıları*” söylemi tamamen kendi hayal dünyasının ürünü ortaya koymaktadır. Etkinliğin hiçbir aşamasından EG'nin bahsettiği hazineden söz edilmemiştir. Öğrenci, var olan duruma ilavelerde bulunmaktadır. Bu durum EG'nin süregelen düş gücünü kullandığı görülmektedir. Bu etkinlik, “yönergeye uygun olarak mekânda konum alma”, “olayları oluş sırasına göre söyleme” kazanımlarının gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır.

3.2. Öğrencilerin Türk Büyüklerinin Öğretim Sürecinde Daha Önce Etkinlikte Ele Alınan Türk Büyüklerini Hatırlamasına Yönelik Bulgular

Bu başlık altında; etkinliklerin uygulanması sırasında öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin önce uygulanan Türk büyüklerini hatırlamaları incelenmiştir. Aşağıda bu diyaloglara ve etkinliklerin uygulanış sırasına yer verilmiştir.

Tablo 3: Uygulama Tarihleri

Mustafa Kemal Atatürk	Fatih Sultan Mehmet	Yunus Emre	Mimar Sinan	Mevlana	Ahi Evran	Bilge Kağan ve Kültüğü	Piri Reis
							
16.02.2010	23.02.2010	02.03.2010	16.03.2010	23.03.2010	31.03.2010	07.04.2010	12.04.2010

Diyalog 44: Fatih Sultan Mehmet Etkinliği

Uygulama tarihi 23.02.2010

- (1) KB: Atatürk de Dolmabahçe Sarayı'nda öldü. (Geçmiş öğrenmeleriyle bağlantı kuruyor)
- (2) EB: Çünkü onlar hasta olduğu için onlara iyi davranmak istiyor.
- (3) AÖ: Neden iyi davranmak istiyor?
- (4) KB: Çünkü insanlara saygılı olmak istiyor.
- (5) KB: Atatürk'ün yerine o var orda da.
- (6) EEE: Atatürk Dolmabahçe Sarayı'nda gözlerini yumdu.

Yukarıdaki diyalog Fatih Sultan Mehmet etkinlikleri sırasında gerçekleşmiştir. Bu etkinliğin gerçekleşmesi Atatürk ile ilgili son etkinliğin gerçekleşmesinden dört gün sonra olmuştur. Aynı gün olmamasına hatta hafta sonu tatili nedeniyle öğrencilerin okuldan uzak kalmasına rağmen, “*Atatürk Dolmabahçe Sarayı'nda öldü*” söylemi ile öğrendikleri bir Türk büyüğü ile ilgili özellikleri hatırladıkları (s-1/ 6): görülmektedir.

Diyalog 45: Yunus Emre Etkinliği

Uygulama tarihi 02. 03. 2010

- (1) AÖ: Fatih Sultan Mehmet kimdi? Hatırlıyor muyuz?
- (2) EEE: Bendim (dramada Fatih'i canlandırmıştı).
- (3) KD: Fatih'in askeriydim.
- (4) Kİ: Ben de Teyzeydim.
- (5) AÖ: Peki Fatih, ne yapmıştı?
- (6) KD: Fatih, yere tükürenleri bana getirin hapse atacağım demişti.
- (7) AÖ: Fatih, nereyi almıştı?
- (8) KB: İstanbul'u.
- (9) KS: Bizim elimizden aldı, İstanbul'u.

Diyalog da görüleceği gibi; Fatih Sultan Mehmet ile ilgili etkinliklerin yapılışından ardından bir hafta geçmesine rağmen öğrenciler özellikle drama etkinliğini ve etkinlikteki rollerini (s-2/3/4): Fatih, asker ve halk şeklindeki söylemleriyle hatırlamışlardır. Aynı doğrultuda öğrencilerin yalnızca rollerini değil aynı zamanda kendilerine aktarılan bilgileri de hatırladıkları KB ve KS isimli öğrencilerin (s-8/9): *Fatih'in İstanbul'u aldığı* yönündeki ifadelerinde görülmüştür.

Diyalog 46: Yunus Emre (Barış Nedir?) Etkinliği

Uygulama Tarihi: 02. 03. 2010

- (1) KD: Bizim bir şarkımız vardı, Atatürk'ün şarkısıydı, onda da o isim geçiyordu.
- (2) TÖ: Samsun'dan güneş gibi doğdun sen Atatürk, Yurdumdan düşmanı kovdun sen Atatürk, aydınlık yurt için coştun sen Atatürk, aydınlık barış için koştun sen Atatürk.
- (3) SÖ: Atatürk de barış için çalışmış demek ki, kimlerle barışmaya çalışmış?
- (4) EM: Kötülerle.
- (5) EEE: Ama padişah oynayalım (Fatih dramasını kastediyor).

Yukarıdaki diyalogda; öğrencilerle barış hakkında yapılan konuşmadan bölümler alınmıştır. Bu konuşmada barış kavramı ile KD isimli öğrenci (s-1): Atatürk'ü anlatan şarkıyı hatırlamıştır. EEE'nin ise (s-5): "*ama padişah oynayalım*" söylemiyle Fatih Sultan Mehmet'i hatırladığı görülmektedir. Bu etkinlik ile Fatih Sultan Mehmet etkinlikleri arasında bir haftalık zaman geçtiği de düşünüldüğünde EEE'nin geçmiş etkinliği unutmadığı ortaya çıkmaktadır.

Diyalog 47: Yunus Emre (Hikâye) Etkinliği

Uygulama Tarihi: 03.03.2010

- (1) EB: Yani Atatürk'ün dedesinin dedesi mi?
- (2) AÖ: Bu da Fatih'in dedesiymiş. Yani Fatih'ten daha yaşlıymış.

EB, Fatih Sultan Mehmet'in etkinliği sırasında (s-1): "*Atatürk'ün dedesinin dedesi*" söylemi ile onüç gün geçmesine rağmen geri dönerek etkinlikte adı geçen Türk büyüğünü hatırladığını göstermiştir.

Diyalog 48: Yunus Emre Hikâye ve Drama Etkinliği

Uygulama Tarihi: 04. 03. 2010

- (1) AÖ: Yunus Emre başka köylere iyilik öğretmek için atına binip yola çıkmış.
- (2) KB: O Fatih'in, o Fatih'in atı.

KB isimli öğrenci (s-2): “o *Fatih’in atı*” şeklinde ifade ettiği durum; Yunus Emre ile ilgili hikâyenin bulunduğu kitapta at resmi görmesi ve Fatih’in atının resmini bir hafta önce gördükleri için ona benzetmesidir. Bu durum öğrencinin önceki hafta uygulanan etkinliği hatırladığını göstermektedir.

Diyalog 49: Mimar Sinan (Hikâye ve Drama) Etkinliği

Uygulama Tarihi: 17.03.2010

- (1) AÖ: Hani geçen hafta size Fatih’i anlatmıştım ya,
(2) EEE: Bendim Fatih!

EEE, dramada iki hafta önce Fatih Sultan Mehmet’i canlandırmış ve araştırmacı Fatih’ten bahsettiğinde (s-2): “*bendim Fatih*” söylemi ile kendisi olduğunu hatırlatmıştır.

Diyalog 50: Mevlana (Hayal et, drama) Etkinliği

Uygulama Tarihi: 24.03.2010

- (1) AÖ: Çok eskiden daha biz yokken buralarda bizim ülkemizde bir dede yaşarmış.
Adı...
(2) KB: Fatih Sultan Mehmet!
(3) AÖ: Bu dede Mevlana’yımış.
(4) KB: O, Fatih Sultan Mehmet’in dedesi.

Yukarıda Mevlana etkinliği yapılırken KB isimli öğrencinin söylemlerine yer verilmiştir. Öğrenci; eskiden yaşayan bir dededen bahsedilince, “*Fatih Sultan Mehmet*” “*Mevlana*” dendiğinde ise “*Fatih Sultan Mehmet’in dedesi*” dediği görülmüştür. Bu söylemler öğrencinin yaklaşık üç hafta önce öğrendiği Türk büyüğünü hatırladığını göstermektedir.

Diyalog 51: Ahi Evran Etkinliği (Hikâye ve Drama)

Uygulama Tarihi: 31. 03. 2010

- (1) KB: Muhammed kuklası yaptık onun asıl adı da eski adı neydi?
(2) AÖ: Mevlana’dan bahsediyorsun, gerçek adı Muhammed’di.
(3) EEE: Öğretmenim Mimar Sinan da cami yapmıştı.

Etkinlikler arasında on günden fazla ara olmasına rağmen; KB (s-1): Mevlana etkinliğinin içeriğini ve hikâye okuma sırasında bir kez sözü geçen Mevlana’nın gerçek ismini hatırlamıştır. Öğrenci eylemsel örtüşürme yaparak Türk büyüğünün isminin

yerine sınıfta yapılan etkinliği hatırlamıştır. Bu söylemi duyan EEE isimli öğrenci (s-3): “*Mimar Sinan’da cami yapmıştı*” söylemi ile iki hafta öncesine geri dönerek Mimar Sinan’ı ve yaptıklarını hatırlamış ve hatırladığını öğretmenine göstermek istemiştir.

Diyalog 52: Bilge Kağan ve Kültüğün Etkinliği (Çizgi Roman)

Uygulama Tarihi:07. 04. 2010

- (1) AÖ: Bakın, bu gün kim var?
- (2) KB: Atatürk.
- (3) EB: Atatürk.
- (4) AÖ: Değil, Atatürk’e mi benzettiniz? Adı Bilge Kağan, yani bir padişah.
- (5) EEE: Aa bende, padişahım.
- (6) EG: Atatürk bendim.

Bilge Kağan’ın hakla seslendiği resmi gören KB ve EB (s-2/3): “*Atatürk*” diyerek, Atatürk’ü hatırladıklarını göstermişlerdir. EEE’nin ise (s-5): “*padişah*” kelimesini duyunca “*a, bende padişahım*” diyerek, Fatih Sultan Mehmet dramasında padişah rolünü canlandırdığını hatırladığı; EG’nin ise (s-6): “*Atatürk bendim*” söylemi bir buçuk aylık zamana rağmen Atatürk’ü hatırladığını göstermektedir.

Diyalog 53: Piri Reis Etkinliği (Drama)

Uygulama Tarihi: 12. 04. 2010

- (1) AÖ: Şimdi size bir dededen söz edeceğim bu dedemizin adı; Piri Reis, kimmiş?
- (2) EB: Böyle, tüm dünya denizlerini gezmiş onların haritasını yapmış.

Yukarıda Piri Reis etkinliğinin başlangıcında yer alan bir diyalog yer almaktadır. EB’nin henüz hiçbir bilgi verilmeden “ *tüm Dünya denizlerini gezmiş, onların haritasını yapmış*” söylemi (s-2): onun Piri Reis hakkında önceden bilgisi olduğunu göstermektedir.

Yukarıda verilen diyaloglarda da görüldüğü gibi öğrenciler drama da canlandırdıkları Türk büyüklerini diğerlerine göre daha fazla hatırlamışlardır. Etkinliklerin uygulanması arasında geçen sürenin, öğrencilerin hatırlamasını engellemediği de görülmektedir.

3.3. Genel Değerlendirme: Etkinlikler Sonunda Öğrencilerin Türk Büyüklerini Hatırlama Durumları

Tüm etkinliklerin uygulanması yapıldıktan sonra; yaklaşık bir ay kadar beklenmiş, daha sonra öğrencilerle ayrı ayrı görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilere, geçen süre içinde hangi Türk büyüklerinin öğrenildiği sorulmuş ve öğrencilerden yanıtlar alınmıştır. Öğrenciler, Fatih, öğretmeni (Akşemseddin), Atatürk, Piri Reis, Mimar Sinan'ı hatırlarken; Mevlana, Yunus Emre, Bilge Kağan ve Ahi Evran ismini hatırlanamamıştır. Ancak bu Türk büyüklerini, belirgin özellikleri söylendiğinde hatırlayabilmişlerdir. Özellikle de öğrencilerin etkinliklerde aldıkları rolleri hatırladıkları görülmüştür. Görüşme sırasında Türk büyüklerinin resimleri ortamda bulundurulmuş, adını hatırlamadıkları zaman resmini de gösterebilecekleri söylenmiştir. Öğrencilerin, aradan zaman geçtiğinde de Türk büyüklerini hatırlayabileceklerini ortaya koymak için; öğrencilerle yapılan görüşme sırasında aşağıdaki sorular yönlendirilmiştir.

- (1) İstanbul'a gitmek istesem, beyaz bir atım olsa, buradaki dedelerden hangisi bize yardım eder? O bir padişah. (Fatih Sultan Mehmet)
- (2) Bizim ülkemizi düşmandan kurtaran biri vardı, kimdi o? (Mustafa Kemal Atatürk)
- (3) Konya'ya gitmek, sema yapmak istiyorum, (hani ellerimizi açıp iyi şeyler düşünerek dönmüştük) bize kim yardım eder? (Mevlana)
- (4) Bir gemiye binip dünyayı dolaşmak istiyorum, ama korsanlar, balinalar var, Haritalar çizen bir dede vardı, bize yardım eder mi? Adı neydi? (Piri Reis)
- (5) İyilik yapın, kötülükten uzak durun demişti, kavga edenleri de ayırmıştı, kimdi bu dede? (Yunus Emre)
- (6) Bize bozuk mal satan; ayakkabı, çanta satanları bir dede cezalandırmıştı, bizim haklarımızı aramıştı, bozuk eşya satanlara ne ceza veriyordu? (Ahi Evran)
- (7) En büyük bir dedemiz vardı, kardeşiyle düşmanlarla mücadele etmiş, taşlara yazılar yazmışlardı. Bu dedelerimiz kimlerdi? (Bilge Kağan ve Kültiğin)
- (8) Bir dedemiz vardı, karşıdan karşıya geçmek için köprüler, camiler yapmıştı. Kimdi o dede, mesleği neydi? (Mimar Sinan)

Yukarıda sorulan sorulara öğrenciler yanıtlar vermiş ve bu yanıtlar aşağıda görüleceği gibi tablolaştırılmıştır.

Tablo 4: Türk Büyüklerinin Hatırlanma Tablosu

Öğrenciler	Atatürk	Fatih Sultan Mehmet	Mevlana	Yunus Emre	Bilge Kağan ve Kültiğin	Mimar Sinan	Ahi Evran	Piri Reis	Toplam
EA	+	+	+	+	-	+	+	-	6
EM	+	+	+	+	-	-	+	+	6
EEE	+	+	+	-	-	+	-	+	5
KİS	+	+	+	-	-	-	+	+	5
ET	+	-	+	-	-	+	-	-	3
KD	+	+	+	+	+	+	+	+	8
Kİ	+	+	-	+	+	+	+	+	7
EB	+	+	+	+	+	+	+	+	8
EU	+	+	-	+	-	+	-	+	5
EV	+	+	+	+	+	+	-	+	7
KS	+	+	+	+	-	+	-	+	6
KB	+	-	-	+	+	+	+	+	6
ES	+	+	+	+	-	+	+	+	7
EB	+	+	+	-	+	+	+	+	7
KD	+	+	+	-	+	+	-	-	5
KB	+	+	+	+	+	-	+	+	7
EG	+	+	-	-	+	+	+	+	6
Toplam	17	15	13	11	9	14	11	14	

Etkinliklerin sonunda yapılan genel değerlendirmede; öğrencilerin tamamının Atatürk'ü hatırlarken, 15 öğrencinin Fatih Sultan Mehmet'i, 14 öğrencinin Mimar Sinan'ı ve Piri Reis'i, 13 öğrencinin Mevlana'yı, 11 öğrencinin Yunus Emre'yi ve Ahi Evran'ı, 9 öğrencinin Bilge Kağan ve Kültiğin'i hatırladığı görülmüştür. Bazı Türk büyüklerinin ismini, bazısının resmini tanıyan öğrenciler bazen de ilgili Türk büyüğünün özelliklerini hatırlamışlardır. Aşağıda bu görüşmelere ait bazı diyaloglara yer verilmiştir.

Diyalog 54: Hatırlama 1
Uygulama tarihi 12. 05. 2010

- (1) AÖ: Bize bozuk mal, ayakkabı, çanta satanları bir dede cezalandırmış; bizim haklarımızı aramıştı, bozuk eşya satanlara ceza veriyordu. Neydi bu ceza?
- (2) EA: Helva
- (3) AÖ: Bir dedemiz vardı, karşıdan karşıya geçmek için köprüler yapmıştı, camiler yapmıştı; kimdi o dede, mesleği neydi?
- (4) EA: Kale yapmıştı.

Bu diyalogda EA, isimli öğrencinin bazı Türk büyüklerini hatırlama düzeyi görülmektedir. EA'nın (s-2): “*helva*” söylemiyle Ahi Evran'ı mesleki bir özelliğiyle hatırladığı, hatırlaması gereken ünlü Türk büyüğünü etkinlik içinde yer alan bir tema ile eylemsel örtüştürdüğü görülmektedir. Öğrencinin sözünü ettiği durum dramada canlandırılmıştır. Aynı doğrultuda (s-4): “*kale yapmıştı*” söylemiyle öğrenci, Mimar Sinan ismini hatırlamamış; ancak mesleği ile ilgili bir durumu hatırlamıştır. Öğrencilerin Türk büyüğünün adını hatırlamasalar bile yaptıklarını ve katkılarını hatırladıkları görülmektedir.

Diyalog 55: Hatırlama 2
Uygulama tarihi: 12. 05. 2010

- (1) AÖ: Yurdumuzu düşmanlardan kurtaran kimdi?
- (2) EM: Atatürk.
- (3) AÖ: Aferin, İstanbul'a gitmek istiyorum, beyaz bir atım var, padişahım, İstanbul'u düşmandan alacağım, bana hangi dede yardım eder?
- (4) EM: (Fatih'in resmini gösterir).
- (5) AÖ: Kötü, bozuk mal satana ceza veren, bizi koruyan bir dede vardı?
- (6) EM: Ayakkabıyı alıp çatıya attı.

EM isimli öğrenciye ait bazı söylemlerde, hatırlanan Türk büyükleri görülmektedir. Öğrenciler, aradan zaman geçmesine rağmen etkinlik yapılan Türk büyüklerini hatırladıklarını göstermişlerdir. Öğrencinin, “*ayakkabıyı alıp çatıya attı*” söyleminde drama ile canlandırdıkları Ahi Evran'a ait bir özelliği hatırladığı görülmektedir. Bu özellik etkinlik sırasında da öğrencilerin dikkatini çekmiştir.

Genel değerlendirme görüşmeleri sonucunda görülmüştür ki; ön bilgiye sahip ya da etkinliklere diğerlerinden daha fazla katılan öğrenciler, daha fazla sayıda Türk büyüğünü hatırlayabilmiştir.

3.4. Ünlü Türk Büyükleri İle İlgili Etkinliklerin Kullanılabileceği Kazanımlar

Etkinlik uygulama aşamasında; 48-60 ay arasındaki çocukları kapsayan yıllık planlar incelenmiştir. İnceleme sonucunda sosyal, duyuşsal alan amaç ve kazanımlarında yapılan etkinlikler arasında paralelliklere rastlanmıştır. Bunlar aylık olarak aşağıda incelenmiştir.

Tablo 5: Aylara Göre Kazanımlar

Aylar	Amaç ve Kazanımlar	İlgili Türk Büyüğü ve Etkinlik
Eylül	<ul style="list-style-type: none">➤ Kendini tanıyabilme,➤ Duygularını söyleyebilme,➤ Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme,➤ Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme	MV1-MV4 MV4 AE1/ F1
Ekim	<ul style="list-style-type: none">➤ Estetik özellikler taşıyan ürünler tasarlama➤ Ritim oluşturma➤ Atatürk ile ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme	M6 Y1/ Y2 A3
Aralık	<ul style="list-style-type: none">➤ Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü kavrayabilme➤ Farklı kişilerin farklı rolleri olduğunu söyleme➤ Kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklama➤ Çevresinde gördüğü rahatsız edici ve güzel şeyleri söyleyebilme➤ Çevre sorunlarıyla ilgili kendi yapabileceklerine örnek verme	Tüm Türk büyükleri ile ilgili drama ve hikaye etkinlikleri
Ocak	<ul style="list-style-type: none">➤ Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme➤ Duygularını, müzik, drama ya da dansla ifade edebilme	MV4/ F1/ Y3 /Y4 Y1/ Y2
Şubat	<ul style="list-style-type: none">➤ Başkalarının duygularını paylaşma➤ Grup etkinliklerine katılma➤ Farklı kültürlerin belli başlı özelliklerini söyleme➤ Canlıların yaşama hakkına saygı gösterme	F1/ MV4/ AE1 M4/ B2 MV3/ MV4
Mart	<ul style="list-style-type: none">➤ Kendinin ve başkalarının farklı özelliklerini kabul etme➤ Estetik ürün oluşturup ürünlerini sunma	Tüm Türk büyükleri (hikaye ve drama) M4/ M6

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, okul öncesi programında yer alan kazanımlar ünlü Türk büyüklerine yönelik etkinliklerle eşleşmektedir. Bu durumda okul öncesi eğitiminde yukarıdaki kazanımları amacına ulaştırmak için ünlü Türk büyüklerinden yararlanılabilir. Hazırlanan etkinlikler de bu kazanımların gerçekleşmesine katkı sağlayabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Önceki bölümde, araştırma sürecinde elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

Bu bölümde ise elde edilen bu bulgular doğrultusunda, araştırmanın alt problemleri bağlamında ele alınan etkinlik süreçleri; süreğen ve durağan düş gücüne göre değerlendirilmiştir. Daha sonra bu sonuçlar doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlar bulgulanmıştır.

- Öğrencilerin empati kurabildikleri ve anlatılan bir durumu hayal edebildikleri gözlemlenmiştir.
- Erken çocukluk dönemindeki çocukların, kahramanlık hikâyelerinden hoşlandıkları ve bu tip hikâyelerin dramalarında aktif rol almak istedikleri görülmüştür.
- Öğrencilerin grup çalışmasına katılabildikleri, sınıf içi etkinliklerde aktif rol alabildikleri ve rollerini uzun süre hatırlayabildikleri fark edilmiştir.
- Öğrencilerin, Egan'ın düşünme süreçlerinden mitsel evre aşamasında oldukları tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin, hayal ederken ya da bir olayı betimlerken Fines'in süreğen düş gücü sınıflaması içinde yer aldıkları gözlenmiştir.
- Bazı Türk büyüklerinin öğrenciler tarafından içselleştirildiği fark edilmiştir. Örneğin; bir öğrencinin sınıf dışında kendiliğinden Atatürk ile ilgili masal hazırlayıp, sınıfla paylaştığı görülürken bir öğrencinin de Mimar Sinan ile ilgili etkinlik tasarladığı görülmüştür.
- Öğrenciler, Türk büyüklerine karşı olumlu düşüncelerini ifade etmiş; öğrenilen Türk büyüklerinin birbirleriyle benzerliklerini bularak aralarında bağlantı kurmuşlardır.
- Öğrenciler, geçmiş kavramının içinde bulunduğu söylemlerde bulunmuşlardır.
- Öğrenciler, barış kavramını somutlaştırarak cümle içinde kullanmışlar ve bunu örneklendirmişlerdir.
- Öğrencilerin ortaya atılan ve Türk büyükleriyle ilgili olan problem durumlarında, çözüm ürettikleri gözlemlenmiştir.

- Tüm öğrencilerin drama çalışmasına istekle katıldığı ancak; küçük gruplarla yapılan çalışmalarda zorlandıkları gözlemlenmiştir.
- Tüm etkinliklerin uygulanmasının ardından, aradan geçen bir aylık zamana rağmen öğrenciler Türk büyüklerini ve özelliklerini hatırlamıştır. On yedi öğrencinin tamamı Mustafa Kemal Atatürk'ü hatırlarken; on beşi Fatih Sultan Mehmet'i, on dördü Mimar Sinan ve Piri Reis'i, on üçü Mevlana'yı, on biri Yunus Emre ile Ahi Evran'ı, dokuzu Bilge Kağan ve Kültiğin'i hatırlamıştır.
- Bazı etkinlikler bittikten sonra öğrenciler kendiliğinden etkinliği sürdürmüşler, bunun nedenini ise “o etkinlikten hoşlanmak” olarak belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin bedenleriyle aktif katıldıkları etkinliklere daha fazla ilgi gösterdikleri de gözlemlenmiştir.

Aşağıda bu sonuçlar doğrultusunda yapılan, erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler eğitimine dair düşünceler; ünlü Türk büyüklerinin öğretilmesine genel bir bakış; erken çocukluk döneminde hangi ünlü Türk büyüklerinin öğretilebileceğine bakış; erken çocukluk döneminde Türk büyüklerinin öğretilmesi için hazırlanan etkinliklere genel bir bakış başlıklı tartışmalara yer verilmiştir.

Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Bilgiler Eğitimine Dair Düşünceler

Erken çocukluk dönemi programlarında pek çok disipline yer verildiği halde sosyal bilgiler içinde yer alan tarih konularına çok az (Atatürk ile ilgili etkinlikler dışında) yer verildiği görülmektedir. Sosyal bilgiler konuları bireyin günlük hayatında tuttuğu yer bakımından çok büyük öneme sahiptir. Bu nedenden dolayı çeşitli ülkelerde, erken çocukluk çağında sosyal bilgiler dersi içeriğine yer verilmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nin erken çocukluk eğitiminde; çocuğun kültüründe yer alan önemli kişiler, yerel tarih, milli miras konuları vardır (Parker ve Joralimek, 1997: 95). Çocuğun dönemsel özelliklerine uygun etkinliklerle desteklenerek; geçmişi hakkında olumlu tutum sergilemek ve kimlik gelişimine katkı sağlamak gibi amaçlarla yapılan bu uygulamalara ülkemizde rastlanmamakta ve bu durum okul öncesi programlarındaki bir eksikliği ortaya çıkarmaktadır. Erken çocukluk eğitimcileri lisans eğitimlerinde pek çok ilköğretim dersine ait alan bilgisi ile donatılırken sosyal bilgiler dersi içinde yer alan özellikle tarih konularının bu çalışmalar arasında yer almadığı da görülen bir başka eksikliklerdir. Lisans eğitiminde sosyal bilgiler ile karşılaşmayan öğretmen adayları meslek hayatlarında da programlarında çok az yer alan bu alana etkinliklerinde sınırlı

olarak yer vermektedirler. Bunun nedeni sosyal bilgiler içinde yer alan tarih konularının okul öncesi eğitim alanına savaş ve geçmiş gibi kavramları çağrıştırması olabilir. Oysa tarih konuları sadece savaş konularından oluşmamaktadır. Üstelik öğrencilerin, milli benlik ve milli kültürümüzü kazanmalarında önemli bir araçtır.

Erken Çocukluk Döneminde Ünlü Türk Büyüklerinin Öğretilmesine Genel Bir Bakış

Piaget'e göre; somut kavramlar öğrenilmeden soyut kavramlar öğrenilemez. Oysa Egan'a (1988: 9-12) göre işlem öncesi dönemdeki bir çocuk Sindirella hikâyesindeki kötülük, iyilik, güzellik gibi soyut kavramları anlayabildiği için hikâyeyi de anlamaktadır (Keskin, 2007). Bu araştırmada Piaget'in söylemlerinin aksine çocukların ülkesine karşı sevgi ve bağlılık duyguları geliştirdiklerinden hareket edilmiştir (Barth ve Demirtaş, 1997). Yapılan çalışmada da Egan'ın düşünceleriyle benzerliklere rastlanmıştır. Araştırma konusu gereği içinde; tarihsel süreç, kahramanlık hikâyeleri, zaman kavramı ve geçmiş algısı barındırmaktadır. Bu nedenle araştırmada geliştirilen etkinliklerde barış, sevgi, geçmiş gibi soyut kavramlar; geçmişte yaşamış insanlar ve geçmiş olaylara yer verilmiştir. Anlatımlar sırasında öğrenciler sözü geçen durumları hayal edebilmiş, anlatılan durumları anladıkları yönünde tepkiler vermişlerdir. Bir öğrenci Mimar Sinan ile ilgili hayal etme etkinliğinde "*gerçekten gördüm*" diyerek anlatılanları hayal edip zihninde canlandırıldığını göstermiştir. Etkinliklerin yapılmasından sonra geçen bir aylık zamana rağmen, öğrenciler hem yapılan etkinlikleri hem de araştırma kapsamında yer verilen Türk büyüklerini hatırlamışlardır.

Öğrenciler; etkinliklerin uygulanma sürecinde kendilerine bahsedilen soyut kavramları, somutlaştırarak ifade etmişlerdir. Örneğin İstiklal Savaşı'ndan bahsederken; işgalcilere "*kötü*" demeleri, geçmişten söz etmek için "*bizden önce yaşamış*" ya da "*ölmüş*" gibi ifadeler kullanmaları da bu durumu göstermektedir. Barış kavramının anlamı sorulduğunda "*barışmak demek*", "*sevgi demek, mutluluk demek*" ifadelerini kullanmışlardır. Bu ifadeler; çocuklarda var olan soyut düşüncenin göstergesidir. Öğrenciler, kendilerine öğretilmeyen bu kavramları enformatik araçlardan öğrenmişlerdir. Fatih'i tanıma diyalogunda yer alan KB'nin (s-5): "*Atatürk de Dolmabahçe sarayında öldü*" söylemiyle, öğrenci geçmiş öğrenmeler arasında bağlantı kurduğunu göstermiştir. Bu durum, çocukların anlık öğrenmediklerinin ve

öğrenmeler arasında bağlantı kurduğunun göstergesidir. Atatürk ile ilgili etkinlikte iki kız öğrencinin kendilerine öğretilmeyen İstiklal Marşı'nı kendiliğinden söylemesi de benzerlik göstermektedir.

Mevlana ile ilgili bir etkinlikte; çocuklar hikaye kitabında yer alan okulu gördüklerinde “o zaman sıra yokmuş, olsaydı kullanırlardı”, “eskiden öyle giyiniyorlarmış” şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Öğrenciler, geçmiş algısının olduğunu bu şekilde ortaya koymuşlar, günümüzdeki sınıf ve kıyafetlerin farklılığını bu söylemlerle açıklamışlardır. İki öğrenci ise Mevlana'nın geçmişte yaşadığını ifade etmiş; diğer Türk büyükleri ile arasında yaşadıkları zaman bakımından bağ kurmuştur.

Öğrencilerin Türk büyükleri ile ilgili eylemsel örtüştürme yapabildikleri görülmüştür. Öğrenciler bazı etkinliklerde, kendiliğinden dramalarda yer alan cansız nesne olduklarını düşünmüş ve durumu ifade etmişlerdir. Etkinlik uygulamaları bittiğinde ise; öğrenciler Türk büyüklerinin isimlerini hatırlamasalar da yaptıkları işleri hatırlamışlardır.

Kişisel analogilerle yaratıcılıklarını ortaya koymuşlardır. Yapılan uygulamada; erken çocukluk döneminde Türk büyüklerinin öğretilmesi için gezilerden yararlanılabileceği görülmüştür. Gezilerin tarihi konuların öğrenilmesinde önemli bir yere sahip olduğu, küçük yaştaki çocuklar için zihinsel canlandırmayı kolaylaştırdığı fark edilmiştir. Örneğin; tarihi geziye katılan bir öğrenci Atatürk ile ilgili etkinlik sırasında Çanakkale savaşını anlatarak gezilerin önemini ortaya koymuştur.

Okul öncesi programında yer alan kazanımlara ve araştırmada uygulanan etkinliklere aşağıda yer verilmiştir.

Erken Çocukluk Döneminde, Hangi Ünlü Türk Büyüklerinin Öğretilbileceğine Bakış

Zihinsel gelişimin %80'inin olduğu erken çocukluk döneminde, pek çok şey çocukların merakları yüksek olduğu için öğretilmektedir (Poyraz ve Dere 2003:17). Önemli olan ise; neyin, nasıl öğretilmelidir. Öğrencinin dönemsellik özellikleri göz önünde bulundurularak, ilgisini çekecek şekilde hazırlanmış birçok konunun öğretilmesi mümkündür.

Hazırlanan etkinlikler ve bulgular incelendiğinde; öğrencilerin kendilerine model olabilecek özellikteki dokuz Türk büyüğünü hatırladıkları görülürken, genel değerlendirme görüşmelerinde bazı Türk büyüklerini hatırlamakta zorlandıkları görülmüştür. Hakkında ön bilgiye sahip olunan Mustafa Kemal Atatürk'ü tüm öğrenciler hatırlarken, dramada kullanılan padişah kostümüyle öğrencilerin büyük ilgisini çeken Fatih Sultan Mehmet'i on beş öğrenci hatırlamıştır. Öğrenciler, etkinliklerde onları etkileyen atından bahsederek de hatırladıklarını göstermişlerdir. On dört öğrenci Mimar Sinan ve Piri Reis'i, on üçü Mevlana'yı, on biri Yunus Emre ile Ahi Evran'ı hatırlamıştır. Mimar Sinan'ın adı geçtiğinde cami yaptığını, Mevlana'dan söz edildiğinde çocukları barıştırdığını ifade etmişlerdir. Ahi Evran'ı; dramada kullanılan "pabucu dama atma" olayıyla özdeşleştirmiş ve Ahi Evran'dan söz edildiğinde bu olayı hatırlamışlardır. Dokuz öğrencinin hatırladığı Bilge Kağan ve Kültiğin'i öğrenmekte zorlanan öğrenciler için, bu çerçevede hazırlanan etkinliklerin yetersiz kaldığı, bu başlık altında daha fazla etkinliğe ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Ünlü Türk büyüklerini, hazırlanacak çizgi film ve bilgisayar oyunları ile öğretmenin mümkün olduğu yapılan çalışmada fark edilmiştir. Her Türk büyüğü ile ilgili çizgi filmlerden yararlanma olanağının, hatırlamayı arttıracakı düşünülmektedir. Örneğin; uygulama sırasında bir öğrencinin Piri Reis'i izlediği çizgi film sayesinde tanıdığı, özelliklerini bildiği görülmüştür. Bu öğrenci arkadaşları ile Piri Reis hakkındaki bilgilerini paylaşmış ve bu bilgisinden gurur duymuştur. Bu olay, enformatik araçların bireyler üzerindeki önemli etkisinin ortaya konulması açısından önemlidir. Öğretilmemesine rağmen bazı durumlar öğrenci ifadelerine yansımıştır. İşgal güçleri için "terörist" söylemi bu duruma örnek teşkil etmekte olumsuz imaj derinliği oluşmaktadır. Bu tip kavramları kitle iletişim araçları ile öğrenen çocuklar için bu durum tersine çevrilerek medyadan yararlanılabilinmeli çocuklara kendi kültürü, geçmişi hakkında olumlu örnekler tanıtılmalıdır. Olumlu örneklerin sorunların çözümündeki bakış açıları öğrencilere aktarılarak, model oluşturulmalıdır. Etkinlik geliştirme sürecinde bazı akademisyenler araştırmada savaş gibi konuların yer alması nedeni ile çocukları olumsuz etkileyeceğini öne sürmüşlerdir. Ancak çalışmada; çocukların bu tip kavram ve olayları istenmemesine rağmen öğrendiği ortaya konmuştur.

Araştırmada dokuz Türk büyüğüne yer verilmiştir. Bu Türk büyükleri; Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Yunus Emre, Mevlana, Piri Reis, Mimar Sinan, Ahi Evran, Bilge Kağan ve Kültiğin'dir. Araştırmada farklı alanlarda, farklı rolleri olan Türk büyüklerine yer verilirken araştırmaya dahil edilemeyen Türk büyükleri de vardır. Dede Korkut, Nasreddin Hoca bunlardan bazılarıdır. Erken çocukluk döneminde özellikle kültürümüzü yansıtan Türk büyüklerine yer verilmesi gerekmektedir.

Erken Çocukluk Döneminde Türk Büyüklerinin Öğretilebilmesi İçin Hazırlanan Etkinliklere Genel Bir Bakış

Araştırmalar, uygun zamanda, uygun öğrenme koşullarının yaratılmasının zihinsel becerilerin kazanılmasında etkili olduğunu göstermektedir (Healy, 1997). Bu düşünce öğrenmeye aracılık edecek olan etkinliklerin önemini ortaya koymaktadır.

Empatik etkinlikler, öğrencilerin geçmişteki insanları anlamasına, anlaşılması zor konuları anlamalarına yardım etmektedir (Keskin, 2007). Bu özelliklerinden dolayı etkinlikler içerisinde empatik hikayelere yer verilmiştir. Uygulama sırasında sıklıkla öğrencilere hisleri sorulmuş ve yanıtlar alınmıştır. Dramalarda öğrenciler kahramanların rollerine geçerek ne hissettiklerini anlamaları sağlanmaya çalışılmış ve bu anlamda sorular sorulmuştur. Etkinlikler içinde öğrencilerin ilgiyle yaklaştığı; drama, oyun oynama, hikâye okuma ve canlandırma, kukla yapımı gibi uygulamalar yer almıştır. Araştırmada kullanılan diğer etkinlikler ise; maket yapımı, çizgi roman boyama, resim yapma, hazine arama, kukla konuşurma, ne iş yapar? suya battı, semazen, masal anlatma, tekerleme, belgesel izleme ve soru-cevaptır.

Araştırmada empatik etkinliklerin yanı sıra, problem çözme ve yaratıcılığı ön plana çıkarmaya yönelik etkinliklere de yer verilmiştir. Öğrenciler kültüründe yer tutan bir şahsiyet aracılığıyla problem çözme becerilerini harekete geçirmişlerdir. Aynı zamanda onlar hem olumlu bir kişilik modelini tanımış hem de farklı bakış açılarını fark etmişlerdir. Olumlu bir şahsiyeti modelleme çocuğun kimlik gelişiminde önemli görülmektedir. Daha öncede söz edildiği gibi; öğrenciler bazı dramalarda kendiliğinden kendilerini cansız nesne yerine koyarak düşünmüşler, kişisel analogi yaparak durumu içselleştirmişlerdir. Örneğin; bir öğrencinin drama etkinliği esnasında “*Üstüme basıldığında biraz canım acıyordu*” söyleminde kendisini Mimar Sinan'ın eseri yerine

koyduğu ve bu açıdan düşündüğü görülmektedir. Kişisel analogilerde bireyin problemle bütünleştiğini görmek mümkündür (Ercan, 2010).

Etkinlik uygulamalarında sürenin önemli olduğu görülmüştür. Belgesel izleme gibi durağan etkinliklerde, öğrencilerin kısa sürede sıkıldıkları gözlemlenmiştir. Bu tip etkinlikleri sevdiği bir etkinlikle birlikte uygulanmanın yerinde olacağı yapılan uygulamada görülmüştür. Bu durum öğrencilere kısa metrajlı, ilgi çekici belgesellerin düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, bu bağlamdaki araştırmalar, çocukların iletişim içinde ve aktif katıldığı durumlarda kalıcı öğrenmenin gerçekleştiği sonucuna varmıştır (Bruner, 1999; Wood ve Benneth, 1999). Bu araştırmada öğrencilerin, bazı etkinliklerde daha aktif olduğu, etkinlikten heyecan duyduğu ifadelerine yansımıştır. Piri Reis ile ilgili define avcısı, Fatih Sultan Mehmet ile ilgili drama etkinliği bunlardan bazılarıdır. Çocuklar, verilen bilgileri dinleyerek ve izleyerek aldıkları için okul öncesi dönemde masallardan, hikâyelerden yardım alınmaktadır (Cihangir, 2009). Etkinlik uygulamalarında da zaman zaman hikâyeye okuma öğrencilerin isteğiyle diğer etkinliklerin önüne alınmıştır. Özellikle kahramanlık hikâyelerinden, resimli hikâyeye kitaplarından hoşlandıkları görülmüştür. Öğrenciler, Türk büyükleri ile ilgili kitapların resimlerini incelemek istemişler hatta arkadaşlarıyla bunun için yarışmışlardır. Kendilerine anlatılan Türk büyüğünü görmek onlar için önemli bir hal almıştır. Öğrenciler, resimli hikâyeye kitaplarının bir sonraki etkinliklerde de olması için araştırmacıyı uyarmışlardır. Kullanılan hikâyeye kitapları, anlatılan durumun ve kahramanların öğrencilerin zihninde canlandırılması için önemli katkı sağlamıştır. Okulöncesi dönem çocuklarının beraberce keşifler yapıp, deneyimlerini paylaşabilecekleri, beraberce öğrenmekten zevk alacakları ortamlara ihtiyaçları vardır (Tuğrul, 2002). Bunu sağlamak için hazırlanan etkinliklerden bir olan “Piri Reis ile define avı”nda öğrenciler pek çok kez etkinliği tekrarlamak istemişlerdir. Gün sonunda öğrenciler araştırmacıyı bir sonraki gün aynı etkinliğin yapılması için uyarmışlardır. Bu nedenle; öğrencilerin aktif katıldığı ve ilgisini çeken etkinliklerde, ilgili Türk büyüğünü öğrenmeye karşı ilgilerinin de arttığı düşünülmektedir. Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin uzun süre etkinliklerde aldıkları rolleri hatırladıkları görülmüştür. Fatih rolünü oynayan bir öğrencinin daha sonraki etkinliklerden birinde “*bendim Fatih*” şeklindeki söylemi bu durumun kanıtıdır. Öğrencilerden büyük ilgi gören başka unsuru da drama çalışmalarında kullanılan materyaller oluşturmuştur. Özellikle kullanılan

kostümler, öğrencilerde ilgi uyandırmıştır. Etkinliğin tekrar edilmesini istediklerini belirten öğrenciler “*daha çok yap*” diyerek daha fazla kostüm istediklerini de ifade etmişlerdir.

Tuğrul’a (2002) göre; etkinlikler ile ilgili yapılan resimler, üç boyutlu yapılar öğrenmenin içselleştirildiğinin göstergeleridir. Bu faaliyetler, çocukların uygulanan etkinlikten, zevk alıp motive olmasını dolayısıyla öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu araştırmada da öğrenciler, araştırmaya konu olan Türk büyükleri ile ilgili resimler yapmışlardır. Böylece öğrencilerin öğretilen şahsiyeti içselleştirmesi amaçlanmıştır. Etkinlik sonlarında yapılan resimlerde, öğrencilerin resimlerine, etkinliği yapılan Türk büyüğünün özelliklerini yansıtmaya çalıştıkları görülmüştür.

Araştırma sonunda öğrencilerle yapılan genel değerlendirme görüşmelerinde; ön bilgiye sahip ya da etkinliklere diğerlerinden daha fazla katılan öğrencilerin, daha fazla Türk büyüğünü hatırlayabildiği tespit edilmiştir. Bu durum, etkinliklerin Türk büyüklerinin hatırlanması üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Çocukların Ünlü Türk Büyüklerini Öğrenebilmelerine Yönelik Tartışma

Araştırmada yer alan on yedi öğrencinin Türk büyüklerine ve yapılan etkinliklere karşı düşünceleri, uygulama sürecinde ve sonrasında öğrenilmeye çalışılmıştır. Etkinlikler incelendiğinde; öğrencilerin uygulamalar öncesinde Atatürk hariç diğer Türk büyüklerini bilmemelerine rağmen, uygulama sonrasında belirlenen Türk büyüklerine dair fikir sahibi oldukları görülmüştür. Aynı zamanda öğrencilerin; Türk büyüklerinin yaptığı işleri ya da bu işlerin özelliklerini hatırladığı da görülmüştür. Araştırmada; öğrencilerin Türk büyüklerine karşı olumlu düşüncelerinin oluştuğu söylemlerine yansımıştır. Örneğin; resim çalışması sırasında bir öğrencinin arkadaşını “*Fatih dedeyle alay etme, bizim için çalışmış*” şeklinde uyarması, bunun göstergesidir. Öğrenciler, Türk büyükleri arasında benzerlikler bulmuşlar, öğrenmeleri arasında karşılaştırma yapabilmişlerdir. Bilge Kağan ve Kültiğin etkinliğinde bir öğrencinin; “Atatürk gibi” diyerek Bilge Kağan ve Atatürk arasında benzerlik bulması bu durumla örtüşmektedir.

Öğrencilerin kendiliğinden, etkinlik yapılan Türk büyüğünün adını söyleyerek tempo tutmaları, masal oluşturmaları, “*iyi biriymiş*”, “*bizim için çalışmış*” gibi söylemler kullanmaları da öğrencilerin ünlü Türk büyüğüyle ilgili olumlu düşüncelerini ortaya

koymaktadır. Benzer bir durum etkinliklere katılmayan bir öğrencinin kendiliğinden Mimar Sinan etkinliğine katılıp; yapılan eserler için “*iyi ki yapılmış*” söyleminde görülmektedir.

Daha önce de yer verildiği gibi; Fines, düş gücünü süreğen ve durağan olarak sınıflandırmıştır. Etkinlik sürecinde öğrencilerin, olayları hayal ettiği, aklında canlandırıp anlatılanlara eklemeler yaptıkları görülmüştür. Bir öğrencinin İstiklal Savaşı'nın canlandırıldığı etkinlikte “*bebeklerimiz çok üşümüştü, hava çok soğuktu*” söylemi ile başka bir öğrencinin “*yorganlarımız yoktu, çoraplarımız da yoktu, hiçbir şeyimiz yoktu*” söylemi, Bilge Kağan ve Kültiğin ile ilgili dramada ise “*karda kışta yazık adamlara*” söylemi bu durumun göstergesidir. Kendilerine bu konuda hiç bilgi verilmediği halde öğrencilerin bu söylemlerde bulunmaları; onların süreğen düş gücünde yer aldıklarını göstermektedir. Öğrencilerden biri hiç söylenmemesine rağmen buldukları defineden “*Hint takıları*” diye söz ederek efsanelere duyulan ilgiyi ve hayal gücünü ortaya koymuştur. Mitsel evredeki bu öğrencilerin efsane ve kahramanlıklara karşı ilgisi bu etkinlik uygulaması sırasında görülmektedir.

Araştırmacının Araştırma Sürecine Yönelik Eleştirileri

Bu araştırmanın uygulanması esnasında araştırmacı ve danışmanı araştırma sürecine yönelik eksiklikleri tespit etmiştir. Bu eksikliklerin belirlenmesi daha sonraki çalışmalarda bunların bilinerek önlem alınması açısından önem taşımaktadır. Etkinlik uygulamaları sırasında bazı çalışmalarda veri kaybı yaşandığı, öğrencilerden daha detaylı bilgi alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Örneğin; Mevlana ile ilgili bir etkinlik olan semazen uygulamasında öğrencilerin kısa sürede dikkati dağılmış ve düşüncelerini söyleyemeyerek başka çalışmaya yönelmişlerdir. Bu durumda tek tek öğrencilerin hisleri sorulması gerekirken bu uygulama yapılmamış ve bütün çocukların düşünceleri alınmamıştır. Bu durumda önemli bir veri kaybı yaşanmıştır. Aynı zamanda araştırma sürecine öğrencilerin ailelerinin dâhil edilmemesi eksiklik olarak tespit edilmiştir. Çalışma sürecinde, velilerle görüşülüp öğrencilerin evde yapılan uygulamaya yönelik diyalogları alınarak öğrencilerin öğrendikleri Türk büyüklerini içselleştirip içselleştirmede olduğu konusunda fikir sahibi olunabilirdi. Bu konuların dışında araştırma sırasında; Nasreddin Hoca, Dede Korkut gibi büyüklerle ilgili etkinliklerin yapılmaması araştırmanın eksik görülen noktalarından biridir.

Öneriler

Eylem araştırması ile gerçekleştirilen bu çalışmada öğretmen aynı zamanda araştırmacı rolüyle sınıf ortamında bulunmuştur. Bu durum araştırma sürecinin takibini sağladığı gibi araştırmacının uygulamada karşılaşılan eksiklikleri de görmesine neden olmuştur. Bu nedenle bulgular bölümünde verilen ve yukarıda tartışılan konularla ilgili olarak araştırmaya yönelik eleştiriler ile “*Milli Eğitim Bakanlığı’na ve eğitim alanında çalışan akademisyenlere*” öneriler getirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı’na Öneriler

- Erken çocukluk müfredatında, sosyal bilgiler dersine ait konulara kimlik gelişimini destekleyecek şekilde yer verilmeli, buna yönelik materyal sağlanmalıdır.
- Erken çocukluk eğitimi veren kurumlara bu konuyla ilgili olarak hizmet içi eğitim verilmelidir.
- Erken çocukluk programlarının hazırlanma sürecindeki komisyonlarda sosyal bilgiler ve tarih eğitimi yer almalıdır.
- Etkinliklerde kullanılacak ront ve şarkıların yazımı için bütçe ayrılmalı ve destek verilmelidir.
- Türk büyükleri ile ilgili çizgi filimler hazırlanmalı veya bunun için gerekli destek sağlanarak medya organları ile işbirliği yapılmalıdır.

Eğitim Alanında Çalışan Akademisyenlere Öneriler

- Akademisyenler üniversite eğitimi sırasında; çocuk gelişimi ile ilgili alanlarda farklı disiplinleri desteklemeli, erken çocukluk döneminde tarih konularının öğretilmesine karşı olumsuz tutumların önüne geçilmeye yönelik önlemler alınmalıdır.
- Farklı ülkelerdeki gelişmeler yakından takip edilerek, bu doğrultuda öğretmen adayları eğitilmelidir.
- Evrensel bir şahsiyet olan Mevlana gibi Türk büyüklerine özellikle barış eğitimi gibi yayınlarda yer verilerek tüm ülkelerin onu tanımaları sağlanmalı ve hatta o ülke programlarında yer almaları için gerekli teşebbüslerde bulunulmalıdır.

- Bu araştırmada yer almayan Nasreddin Hoca, Keloğlan ve Dede Korkut gibi şahsiyetlerle ilgili etkinlikler tasarlayarak bunların etkililiği denenmelidir.

Gelecek alışmalara Doğru

Yukarıda da görüldüğü gibi bu çalışma ile erken çocuklukta sosyal bilgiler dersine dair olay ve kişilerin ğrenilemeyeceğine dair inançla mücadele edilmiş ve bireyin kimliğinin şekillendiği dönemde ulusal kimlik bilincine yönelik çalışmaların da önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu alanda çalışmaların olmadığı fark edilmiş ve gelecek çalışmalar için bir taban oluşturulmak istenmiştir.

Bu konu ile ilgili çalışmaların sosyal bilgiler ve okul öncesi alanları tarafından ortak yürütülmesi ve disiplinler arası bir çalışmanın bu tür araştırmalara daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türk büyükleri ile ilgili öğrencilerin seviyesine uygun ront ve şarkılara ihtiyaç duyulan bu çalışma, bu durumun önemli bir eksiklik olduğunu ortaya koymuştur. Gelecek çalışmalarda; benzer uygulamalar çalışmada belirtilen eksiklikler giderilerek yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AFETİNAN, A. (1983). Piri Reis'in Hayatı ve Eserleri. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Ankara.
- AKKÖK, F. (1999). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi. Öğretmen El Kitabı*. İstanbul: Özgür Yayınları
- AKMAN, B. (2009). *Okul öncesi eğitim ve Türkiye*. İstanbul: Education Guide
- AKYÜZ, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye'de kuruluş ve gelişim tarihçesi. *Millî Eğitim Dergisi*. Sayı: 132 (Aralık)
- ALTRİCHTER, H., Posch, P. ve Somekh, B. (1998). *Teachers investigate their work: an introduction to the methods of resarc*. New York: Routledge
- ARAZ, N. (2004). Mevlana'nın Hayatı. Özgür Yayınları, İstanbul.
- ARI, M. (2003). Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve önemi: erken çocukluk eğitiminde yeni yaklaşımlar. M. Sevinç (Edt.), (s. 31-36) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- ARMAĞAN, M. (2010). Fatih'in Rüyası. Timaş Yayınları, İstanbul.
- ASLAN, E. (2006). Neden tarih öğretiyoruz? *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi*. Sayı: 20
- ASLANAPA, O. (1998). *Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. Ankara.
- Atatürk Çizgi Eser* (2006). Türk Silahlı Kuvvetleri Yayınları. Ankara.
- ATTESLANDER, P. (1971). *Methoden der empirischen sozialforschung*. Berlin: De Gruyter.
- BACANLI, H. (2000). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- BALCI, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- BAŞAL, H. A. (2003). *Gelişim ve psikoloji (nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim?)*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- BERKMAN, S. (1999). *7 çok geç! erken çocukluk eğitiminin önemi üzerine düşünceler ve öneriler*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı (Açev) Yayınları

- BİRCAN, O. (1997). Belge ve Fotoğraflarla Atatürk'ün Hayatı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- BLACK, S. (2006). Is science education failing students? *American School Board Journal* November, 48-50.
- BROPHY, J. (1999). The development of knowledge and empathy. *Social Education* v63 n1 p39-45 Jan-Feb
- BRUNER, J. (1999, April). Keynote Address. In global perspectives on early childhood education (pp. 9- 18). A Workshop Sponsored by the Committee on Early Childhood Pedagogy, *National Academy of Sciences, and the National Research Council*, Washington, OC.PS 027 463.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- CEYLAN, Ş. (2009). *Vineland sosyal- duyuşsal erken çocukluk ölçeğinin geçerlik-güvenirlilik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş çocuklarının sosyal- duyuşsal davranışlarına yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- CİHANGİR, Y. (2009). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki okul öncesi çocukların "ninni, tekerleme ve masal"lar aracılığı ile türkçe dil becerilerini kazanmaları üzerine bir değerlendirme*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- COLTHAM, J. B. ve ; Fines, J. (1971). *Education objectives for the study of history*, London, The Historical Association.
- COŞKUN-KESKİN, S. (2007). *Sosyal bilgiler derslerinde empati becerilerine dayalı öğretim tekniklerinin kullanılması*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- COŞKUN, S. (2007). Çocuk ve Barış: Çocuklar Nasıl Bir Dünya İstiyor? (Children and Peace: What Kind of a World do Children Want?) 4. *Heirnet Conference, September 2007 İstanbul (Uluslararası Kongre)*
- COŞKUN-KESKİN, S.; Y. Keskin. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ile Türkçe programlarının dersler arası ilişkilendirme açısından değerlendirilmesi. *II. Uluslar arası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, Ürgüp*.
- ÇAĞDAŞ, A. ve Ş, Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Arı, R. (Edt.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

- ÇAKIR, T. (1999). *Cumhuriyetin 75. Yılı'nda Türk Milli Eğitiminde İlköğretim*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇAKIR, T. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Denetim Etkinliklerinde Çok Boyutlu Denetsel Etkinlik Modeline İlişkin Denetleyici Yönetici ve Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri*, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÇAKIR, T. (2003). "Çocukta Ahlak Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar", *Sakarya Üniversitesi. Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:5, Sayı 2, s. 194–207.
- ÇAKIR, T. ve Kol, S. (2004). "Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayarlı Öğrenme ve Oyun Deneyimleri", *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu*, Sakarya.
- ÇAKIR, T. ve Oktay, A., (2004), "Okul Öncesi Eğitim Kurumları Denetim Etkinliklerinde Çok Boyutlu Denetsel Etkinlik Modeline İlişkin Denetleyici Yönetici ve Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri", *I.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi*, İstanbul.
- ÇETİNKAYA, C. (2006). *Türkiye'de okul öncesi eğitiminin tarihsel gelişimi ve bugünkü durumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DANCE, E.H. (1971). *Orta dereceli okullarda tarihin yeri*. (Horasanlı, O. Çev.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- DEMİRCİOĞLU, İ.H. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık
- DEMİRİZ, S., Karadağ, A.ve Ulutaş, İ. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanım*. Ankara: Anı Yayıncılık
- DİCK, B. (2004). *Action resarc literature*. Action Resarch,2(4),425-444.
- DİLEK, D. (2001). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- DİLEK, D. ve Yapıcı, G. (2005). The use of stories in the teaching of history, *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*. Vol: 5/2, (July):1–12
- DİRİM, A. (2004). *Kız meslek liseleri için okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi

- DOĞANAY, A. (2003). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk, D. Dilek (Edt.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 18-52). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- DÖKMEN, Ü. (2002). *İletişim çatışmaları ve empati*. Ankara: Sistem Yayıncılık
- EGAN, K. (1988). *Teaching as story telling an alternative approach to teaching and the curriculum*. London: Routledge
- EKMİŞOĞLU, M. (2007). *Erken çocukluk döneminde farklılıklara saygı kavramı hakkında öğretmen görüşlerinin incelenmesi ve farklılıklara saygı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale
- ELTON, G.R. (1970). *The practice of history*. London. The Fontone Library.
- ERCAN, S. (2010). *Fen öğretiminde yaratıcı düşünme tekniklerinden sinektik kullanımına yönelik bir eylem araştırması*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya
- ERDEN, M. ve Akman, Y. (1997). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- ERDEN, M. ve Akman, Y. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- ERDEN, M.(t.y.). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi
- FARRİS, J. P. (2001). *Elementary & middle school social studies*. Inc. New York. (s. 80)The McGraw- Hill Companies
- FİDAN, N. ve M. Erden (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları
- FİNES, J. (1988). *The search for a content in a national curriculum*. Welsh Historian, 9. s. 7-9
- FRAENKEL, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill International Edition.
- GEE, J.P., Michaels, S. ve O’connor, M.C. (1992) ‘ *Discourse Analysis*’, M.D. Lecompte, W. L. Miiroy and J. Preissle (Edt.), *The Handbook of Qualitative Research in Education*. San Diego, CA: Academic Press, ss. 227-91
- GEHLBACH, H. (2004). *A new perspective on perspective taking: a study of social perspective taking and its association with conflict resolution historical empathy, aand social studies achievement*. A Dissertation Submitted to the Committee on Graduate Studies of Stanford Universty in Partial Fulfillment of the Requarements for the Degree of Doctor of Philosophy
- GÖKÇEN, F. Ç. (2003). *Çocuğum okula başlıyor*: İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

- GÜRLEK, M. (2006). *Açev 7 çok geç!, toplumsal ve ekonomik kalkınma için erken çocukluk eğitimi* http://www.tusiad.org/tusiad_cms.nsf/okuloncesi.pdf. erişim tarihi: 3 Haziran 2009
- GRAY, P. (2008-2009). *The Value of Play IV: Play is Nature's Way of Teaching Us New Skills, Psychology Today*. <http://www.psychologytoday.com/blog/freedom-learn/200901/the-value-play-iv-play-is-nature-s-way-teaching-us-new-skills>. Erişim tarihi 19 Haziran 2010.
- HALL, N. S.(1999). *Creative resources for the anti-bias classroom united states of America*: Delmar Publishers
- HEALY, M. J. (1997). *Çocuğunuzun gelişen aklı, doğumdan ergenliğe öğrenme ve beyin gelişimi*. İstanbul: Enka Okulları Yayınları
- http://ooegm.meb.gov.tr/mevzuat_bank/icerik.asp?id=49
- <http://ooegm.meb.gov.tr/program>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Maslow_teorisi
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Ahi_Evren
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Kül_Tigin
- <http://www.education.ankara.edu.tr>
- <http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFFAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=karakter>
- İLİŞ, E. B. (2006). *Erken çocukluk eğitiminde bilgisayar kullanımına yönelik bilgisayar ve anaokulu öğretmenleri ile 6 yaş grubu çocukların görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- JUDD, C., Smith, E. ve Kidder, L (1991). *Research and evaluation for educational and behavioral sciences*. San Diego. California: Edits Publishers.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç., Sunar, D., Bekman, S. ve Cemalcılar, Z.(2005). *Erken müdahalenin erişkinlikte süren etkileri. erken destek projesi'nin ikinci takip araştırmasının ön bulguları*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı (Açev) Yayınları
- KANDIR, A. (2003). *Çocuğum büyüyor*: İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- KAPLAN, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerinin sözlü tarih çalışmasıyla geliştirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

- KAPTAN, F. ve Korkmaz, H. (2002). Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenmenin yaratıcı düşünme, problem çözme ve akademik risk alma düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 164-170, 2002
- KAYTAZ, M. (2005). *Türkiye’de okul öncesi eğitimin fayda- maliyet analizi*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
- KEDV (2006). *Erken çocuklukta farklılıklara saygı eğitimi el kitabı*. İstanbul: Derin Yayınları
- KIZMAZ, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışlarının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs. Cilt: 30-1 47-70
- KUŞAT, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak “kimlik” duygusu ve Atatürk. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı: 15 Yıl: 2003/2 (45-61 s.). <http://sbe.erciyes.edu.tr>
- LANNES, D., Flavoni, L. ve De Meis, L. (1998). The concept of science among children of different ages and cultures. *Biochemical Education* 26, 199-204.
- KOZA Yayıncılık (2007). *Mavi yunus okul öncesi etkinliklerle Atatürk*: Ankara
- MAYRİNG, P. (2000). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. (A. Gümüş ve M. S. Durgun, çeviri) Adana: Baki Kitapevi
- MORRISON, S. G. (2001). *Early childhood education today*. University of North Texas. United States. Upper Saddle River, New Jersey,
- MORRİS, R. V. (1998). Common threads: how to translate best practices in to teaching. *Journal of Social Studies Research*.22-2,(Fall) 11- 18
- MOSSER, H. (1997). *Methoden der aktionsforschung*. München: Kösel
- NEZLEK, J. B. (2001). Causal relationships between perceived social skills and day-to-day social interaction: extending the sociometer hypothesis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18,3, 368- 403
- NİCOLOPOULOU, A. (2004). Oyun, bilişsel gelişim ve toplumsal dünya: Piaget, Vygotsky ve sonrası. (M. T. Bağlı, çeviren) *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:37 (2) sayfa 137-169.
- OKTAY, A. (2005). *Okul öncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması. okul öncesi eğitimde güncel konular*. (Der. H. Yavuzer). Ana- Baba Okulu. Remzi Kitabevi:39- 50: İstanbul
- OKTAY, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

- OKUR, M. (2008). *Çocuklar için felsefe eğitim programının altı yaş grubu çocuklarının atılganlık, işbirliği ve kendini kontrol sosyal becerileri üzerindeki etkisi*: Yayınlanmamış yüksek lisans tez., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul
- ORAKÇI, M. (2009). *Yunus Emre'yle bir gün*. Timaş Basım. İstanbul
- ORAKÇI, M. (2009). *Piri Ries'le bir gün*. Timaş Basım. İstanbul
- ORAKÇI, M. (2009). *Fatih'le bir gün*. Timaş Basım. İstanbul
- ORAKÇI, M. (2009). *Mevlana'yla bir gün*. Timaş Basım. İstanbul
- ÖZBAY, Y. (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi: Kuram-Araştırma-Uygulama*. Ankara: Öğreti
- ÖZDEN, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme (195-200)*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- PARKER, C. W. ve Jarolimek, J. (1997). *Social studies in elementary education*. New Jersey: Prentice- Hall, Inc.
- PAYKOÇ, F. (1987). Orta öğretim kurumlarında sosyal bilimler öğretiminde karşılaşılan başlıca sorunlar. *Türk Eğitim Derneği V. Öğretim Toplantısı* 13-14-15 Mayıs 1987. No: 5, s: 245-298
- POYRAZ, H. (1999). *Okulöncesi dönemde oyun ve oyuncak*. Ankara: Anı Yayıncılık
- POYRAZ, H. ve Dere, H. (2003). *Okulöncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- PUNCH, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: nicel ve nitel yaklaşımlar*. (D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz. Çev.) Ankara: Siyasal Kitapevi
- PUNCH, M. (1994). *Politics and ethics, qualitative research*, (N. K. Denzin, Y. S. Lincoln, Edt.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage, içinde ss. 83- 97.
- SAFRAN, M. (2004). İlköğretim programında yeni yaklaşımlar sosyal bilgiler (4-5.sınıf). *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı 54- 55, sayfa: 35
- SELİGMANN, E.R. (2007). *Reaching students trough synectics: a creative solution*, Doktora tezi, University of Northern Colorado
- SENEMOĞLU, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Spot Matbaacılık
- SİLVERMAN, D. (1993) *Interpreting qualitative data: methods for analyzing talk, text and interaction*. Londra: sage. Simmel, G. (1950) *The Sociology of George*

- SIYEZ, D. (2007). *Eğitim psikolojisi*. (A. Kaya, Edt.), (47- 80). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- STERN, C. M. (2000). "Talkin to your child about hatred and prejudice"united states of America: *The National PTA Magazine*.
http://www.adl.org/issue_education/hateprejudice/Prejudice1.asp
- ŞIVGIN, H. (2009).Ulusal tarih eğitiminin kimlik gelişimindeki önemi. *Uluslar arası Kıbrıs Kimlik, Küreselleşme ve Terör Sempozyumunda sunulan bildiri*. Kıbrıs.
- TELCİ, C. (2006). *Yunus Emre'nin Hayatı ve Eserleri*. Simge Yayınları, İstanbul.
- TEZGEL, R. (2007). Yeni ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında insan hakları ve değerler eğitimi. *II. Uygulamalı Etik Kongresi Bildiri Kitabı*. S: 637- 645. Ankara: ODTÜ Yayınları
- TOPSES, G. (2003). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- TOSH, J. (1997). *Tarihin peşinde*. (Ö. Arıkan, çev.). İstanbul: Tarih Yurt Vakfı Yayınları
- TUĞRUL, B. ve Güler, T. (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, ISSN:1302- 9967 Cilt: 3,SAYI 33, Bahar
- TUĞRUL, B. (2002). Erken çocukluk döneminde öğrenmeyi ve öğretimi kolaylaştıran özellikler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22: 142-147
- TURLA, A. (2003). *Çocuğum daha yaratıcı olabilir mi?* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- UNICEF (2001). Dünya çocuklarının durumu raporu. *Erken çocukluk dönemi*: Ankara
- ÜLGEN, G. ve Fidan, E. (1997). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- WENNER, M. (2009).The Serious Need for Play. <http://www.scientificamerican.com/article.cfm?id=the-serious-need-for-play>, erişim tarihi 19 Haziran 2010.
- WOOD, E. ve Bennett, N. (1999). Progression and continuity in early childhood education: tensions and contradictions. *International Journal of Early Years Education*, 7 (1),5-16.
- WOOD, J.J., Cowan, P. D. ve Baker, B. L.(2002). Behavior problems and peer rejection in preschool boys and girls. *The journal of Genetic Psychology*, 136,1, 72- 85

WOORAL, A. (1990). *Offending women*. Londra: Routledge

Ya- pa Anaokulları- Anasınıfı Öğretmen Ajandası. 2002- 2003: İstanbul

YAZICI, S. ve Yazıcı, F. (2009). “*Yurtseverlik tutum ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*”. Yayınlanmamış Makale.

YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

YILMAZ, N. (2003). *Türkiye’de okul öncesi eğitimi, erken çocukluk gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. (M. Sevinç, Edt. 12-18) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

EKLER

Ek 1:Araştırma Örneklemesinin Kodlaması ve Özellikleri

Kodlama, ismin ilk harfleri, iki isim varsa iki ismin baş harflerine cinsiyetlerinin simgesi Kız (K) ve Erkek (E) olarak ismin önüne getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Öğrencilerin özellikleri ise araştırmanın başlangıç aşamasında; sınıf öğretmenin görüşlerinden yararlanarak belirlenmiştir.

1. EEE: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de lise mezunu. Eğitimiyle anne ilgileniyor. Meraklı bir yapıya sahip. Başarılı olmayı önemsiyor.
2. Kİ: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne lise baba üniversite mezunu. Eğitimiyle baba ilgileniyor. Hevesli, arkadaşlarına karşı uyumlu bir öğrenci.
3. KİS: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne ilkokul, baba ilköğretim mezunu. Eğitimiyle anne ilgileniyor. Arkadaşlarına göre daha yavaş öğreniyor.
4. ES: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Uzun süre büyükanneyle yaşamış, aileyle bir yıldır yaşıyor. Uyum sorunu var. Okula gelmeyi, arkadaşlarını ve eğitimi reddediyor.
5. KS: 2003 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de ilkokul mezunu. Eğitimiyle anne ilgileniyor. Hırçın davranışlar sergileyen KS, zaman zaman arkadaşlarına yönelik şiddet göstermektedir.
6. EB: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne lise baba üniversite mezunu. Eğitimiyle her ikisi de ilgili. Arkadaşlarıyla iyi geçinen öğrenci, öğrenmeye hevesli ve araştırmacı bir yapıya sahip.
7. EG: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne baba lise mezunu. Eğitimiyle anne ilgili. Konuşma bozukluğu yaşıyor. Uyumlu, arkadaşlarına yardım etmeyi seven bir öğrencidir.
8. EA: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne ilkokul baba lise mezunu. Eğitimiyle baba ilgili. Arkadaşlarıyla uyumlu.
9. EU: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de ilkokul mezunu. Eğitimiyle anne ilgileniyor. Çabuk sinirlenen ve zaman zaman şiddet içeren davranışlar gösteriyor.

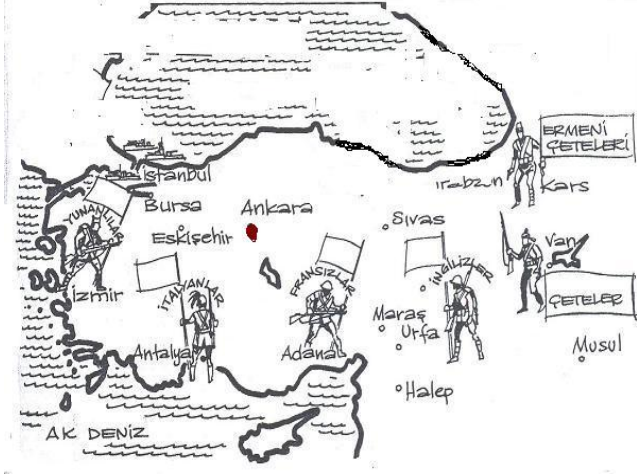
10. KD: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne ilkokul baba lise mezunu. Eğitimiyle anne ilgili. İçine kapanık ve öğrenmeye istekli bir öğrenci.
11. KB: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de lise mezunu. Eğitimiyle abla ilgili. Hırslı, öğrenmeye açık, çabuk sinirlenen ve lider olmaya çalışan bir öğrenci.
12. KİZ: 2005 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de lise mezunu. Eğitimiyle anne ilgili. Sakin, uyumlu bir yapıya sahip.
13. EM: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de ilkokul mezunu. Eğitimiyle anne ilgili. Sessiz, çekingen bir öğrenci.
14. EV: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de ilkokul mezunu. Eğitimiyle anne ilgili. Yeni yaşanan şehir değişikliğine alışmaya çalışıyor. Arkadaşlarıyla samimi bir ilişkisi var.
15. KB: 2004 doğumlu. Anne baba sağ. Anne lise baba üniversite mezunu. Eğitimiyle her ikisi de ilgili. Hırslı bu nedenle de zaman zaman uyumsuz davranışlar gösteren öğrenci, öğrenmeye hevesli.
16. KDZ:2004 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de lise mezunu. Eğitimiyle anne ilgili. Sakin uyumlu bir öğrenci.
17. ET: 2005 doğumlu. Anne baba sağ. Her ikisi de lise mezunu. Eğitimiyle her ikisi de ilgili. Çekingen, uyumlu bir öğrenci.

Ek 2: Etkinlikler

1. Mustafa Kemal Atatürk

Etkinlik Süresi:	4 saat
Kazanımlar:	1) Mustafa Kemal Atatürk hakkında bilgi sahibi olma 2) Atatürk'ün kişilik özelliklerini bilme 3) Vatan sevgisi oluşturma 4) Empati kurma 5) Geçmiş zamanı algılama
Yöntem Ve Teknik:	1) Hikâye Anlatma 2) Drama 3) Resim Yapma 4) Çizgi Roman Boyama 5) Harita Hazırlama 6) Belgesel İzleme
Materyaller:	1) Atatürk Posterleri 2) İstiklal Savaşı Haritası 3) Belgesel 4) Boya, Karton, Atık Materyaller
İşleniş:	<p>Ön bilgileri test etmek amacı ile öğretmen sınıfa “Atatürk kim biliyor musunuz?, Atatürk ne yapmış?” soruları sorulur. Etkinlik öncesinde sınıfa Atatürk posterleri asılır (Resim 1).</p> <p style="text-align: center;">Resim 1: Atatürk - 1</p> <p>Atatürk'ün görünüşünü anlatmaları istenir (fiziksel özellikler).</p>

A1	Hikâye Etkinliği: AÖ: Şimdi size bir hikâye anlatacağım, nerede yaşıyorsunuz? TÖ: Evde. AÖ: Bir gün yabancı insanlar gelse ve sizi evinizden çıkarsa ne hissedersiniz? Ne yaparsınız? AÖ: İŞte çok eskiden Şimdi yaşadığımız yerlerde dedelerimiz ninelerimiz yaşıyormuş. Bir gün kötü adamlar, gelip evlerimizi almışlar ve bizi evlerimizden yaşadığımız yerlerden kovmuŐlar. Dedelerimiz, ninelerimiz çok zlmŐ, ne yapacaklarını bilememişler. Mustafa Kemal Atatürk askermiş. Gelmiş ve demiş ki, “lkemizi düşmandan kurtaracağım, bana yardım edin kötü adamları kovalım”. İnsanlar Atatürk’e yardım etmiş, Atatürk, askerleriyle birlikte kötü adamları kovmuş. Ülkesini kurtarmış
A2	Drama Etkinliği: AÖ: Drama yapmayı çok sevdiğinizi biliyorum anlattığım hikâye ile ilgili drama yapalım. Bir kişi Atatürk olur, erkeklerden bir kaçı Atatürk’e yardımcı asker, birkaç çocuk kötü adamların askeri, diğerleri de evlerinde yaşayan halk olur. Halk yardım için askerlere malzeme taŐır.
A3	Resim Yapma: Öğrencilere (Resim 2) resim verilir. AÖ: Resme bakın, Atatürk neden karların üzerinde uyumuş? AÖ: Vatanını çok seviyormuŐ, düşmanları bekliyormuŐ. AÖ: Bu resimden size de birer tane vereceğim, kendi yapacağınız Atatürk resminde kullanabilirsiniz.

	<p style="text-align: center;">Resim 2: Atatürk - 2</p>
<p>A4</p>	<p>Harita Yapalım:</p> <p>AÖ: Bu haritada (Resim 3) neler var? Bu gördükleriniz kötü adamların askerleri, kırmızı ile işaretli yer bizim bulunduğumuz yer. Şimdi kötü adamların olduğu yerleri farklı renklerle boyayalım.(Tek büyük harita üzerinde birlikte çalışma)</p> <p style="text-align: center;">Resim 3: Harita</p>
<p>A5</p>	<p>Belgesel İzleme:</p> <p>9 dakika uzunluğunda “Anadolu’dan Doğan Güneş” adlı belgesel izlenir.</p> <p>AÖ: Atatürk’ün yaptıklarını izlemek ister misiniz? der.</p>
<p>A6</p>	<p>Çizgi Roman Boyama:</p> <p>Çocuklara Atatürk ile ilgili çizgi romanın bölümleri (Resim 4 ve 5) gösterilip gördüklerini anlatmaları istenir ve bittiğinde birlikte bir kartona yerleştirip, boyaması istenir.</p>

Resim 5: Çizgi Roman Bölümleri -1

AÖ: Bu resimde Atatürk nereye bakıyor?

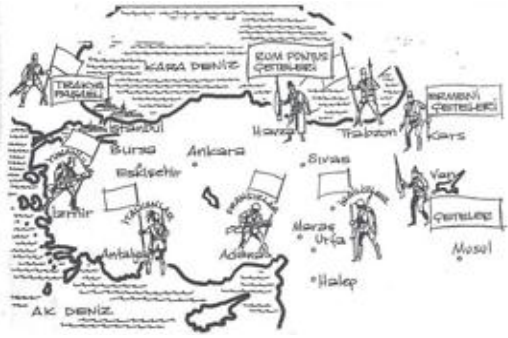
AÖ: Burada ne olmuş? Atatürk ne yapıyor?

AÖ: Burada Atatürk ne diyor?

AÖ: Burada askerler neden kaçıyor? Ne olmuş, ne diyorlar?

	  <p>AÖ: hava nasıl? Atatürk ne yapıyor? Asker ne diyor Atatürk' e?</p> <p>AÖ: Bu gemide kim var? Nereye gidiyor?</p> <p>AÖ: Bunlar kim ne yapıyorlar?</p>
--	---

2. Fatih Sultan Mehmet

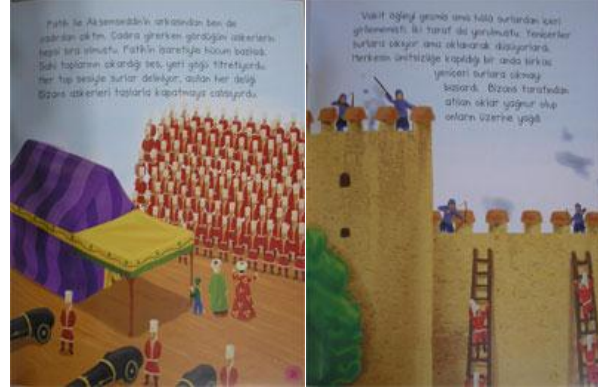
Etkinlik Süresi:	3 saat
Kazanımlar:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Tarihindeki önemli kişilerin hayatları hakkında bilgi sahibi olmak 2) Fatih'in kişiliği hakkında fikir sahibi olmak 3) Olumlu tutum geliştirmek 4) Ulusal bilinç oluşturmak
Yöntem Ve Teknik:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Hikâye Anlatma 2) Drama 3) Resim Yapma 4) Hikâye Canlandırma
Materyaller:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Fatih'in resmi 2) Boya 3) Kumaş

	<p>4) “Fatih’le Bir Gün” adlı hikâye kitabı 5) Atık materyal 6) Kılıç 7) Cübbe</p>
İşleniş:	<p>Sınıfa Fatih Sultan Mehmet’in resmi (Resim 6) getirilir ve hikâye anlatma etkinliği başlar.</p> <p style="text-align: center;">Resim 6: Fatih Sultan Mehmet ve Kılıcı</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div>
F1	<p>Hikâye ve Drama:</p> <p>AÖ: Size önemli bir çocuğu anlatacağım. Hikâye bitince anlattıklarımın drama yapacağız. Çocuğun adı Fatih, Fatih’in babası eskiden ülkemizde padişahmış. Babası, Fatih’e beyaz bir at almış. Fatih’in bir de öğretmeni varmış. Öğretmeni Fatih’e ata binmeyi, kılıç kullanmayı, bahçıvanlığı öğretmiş. Fatih, sebzeler meyveler, çiçekler yetiştirmiş. Büyüyünce, babası ona “artık padişah sensin” demiş. Fatih, padişah olunca, İstanbul’u almak istemiş, öğretmeniyle askerlerini eğitmiş, silahlarını gemilerini hazırlamış, İstanbul’u almış. İstanbul da yaşayanlar çok korkmuş “bize ne yapacak, bizi öldürür mü” diye; ama Fatih “hepiniz benim ülkemde yaşayabilirsiniz, korkmayın, kimse size kötülük yapmam” demiş.</p> <p>AÖ: Fatih, padişahı, başka bir işi daha var mıydı?</p> <p>TÖ: Bahçıvan.</p> <p>AÖ: işte bu padişah, askerlere: “gidin herkese haber verin</p>

	<p>ağaç keseni cezalandırırım” demiş.</p> <p>AÖ: Fatih, her gün iki askerini sokaklarda görevlendirmiş, bu askerlerin işi yere tükürenlere ceza vermişti.</p> <p>AÖ: Neden böyle yapmış olabilir?</p> <p>AÖ: Fatih, “sokaklarda askerlerim dolaşsın, her kapıyı çalıp hasta var mı diye baksın varsa doktor getirsinler” demiş.</p> <p>AÖ: Neden böyle yapmış?</p> <p>AÖ: Haydi şimdi drama zamanı. (Drama için, sarık ve pelerin, kılıç verilir.)</p>
<p>F2</p>	<p>Resim Yapalım:</p> <p>Bu etkinlikte önce Fatih’in resmi incelenir, boyu nasılmış, yüzü nasılmış? gibi sorularla çocukların fiziksel özelliklerini kavramaları sağlanır. Daha sonra büyük bir kartona Fatih’in resmine bakarak ve materyaller kullanarak ortak resim yapmaları istenir. Hazırlanan resim sınıf panosunda sergilenir.</p>
<p>F3</p>	<p>Hikâye Canlandırma:</p> <p>Fatih’le bir gün adlı hikâye kitabı öğrencilere gösterilir. “Burada Fatih sultan Mehmet’in hayatı anlatılmış, içinde resimler de var size ben hikâyeyi okuyayım, bitince siz canlandırma yapın” denir.</p> <p style="text-align: center;">Resim 7: Kitap Kapağı</p> <p>Murat, adında bir çocuk öğretmenin verdiği ödevi yapıyor. Fatih Sultan Mehmet’in kim olduğunu bulmalıymış. Gözlerini kapatıp geçmiş günlere dönmüş. Kocaman bir çadır ve önünde bir asker görmüş. Asker</p>

çocuğa “çadırın içinde seni bekleyen biri var” demiş. Çocuk içeri girince kocaman, süslü bir taht görmüş. Kral, bu tahtta oturuyormuş. Çocuğa “hoş geldin” demiş. O sırada, çadıra yaşlı bir adam girmiş. Kral, yaşlı adamın elini öpmüş. Çocuk, “bir kral, niye birinin elini öper” diye sorunca Fatih; “çünkü o benim öğretmenim, adı da Akşemseddin” der. Fatih, Akşemseddin’e sorar: “günlerdir İstanbul’u almaya çalışıyoruz, artık düşmanlarımızdan İstanbul’u alabilir miyiz”? Öğretmeniyle birlikte askerleri görmeye giderler. Askerler, hazır kralı bekliyordu, pek çok gemi de savaşa hazırdu.

Resim 8: Kitaptan sayfalar

(Savaşın gelişimini anlatan resimler gösterilir.)

En sonunda askerler, duvarları aşarak kalenin içine girdi. İstanbul alınmıştı. Fatih ve öğretmeni Akşemseddin, İstanbul’u ele geçirdiler. İstanbul’da yaşayan insanlar çok korkmuştu. Fatih’in onları öldüreceğini sanmışlardı. Fatih, halka seslendi: korkmayın eskisi gibi yaşamaya devam edin.

AÖ: Bu anlattıklarımı canlandırırım. Haydi, İstanbul’u almaya gidiyoruz.

Resim 9: Kitaptan Bir Sayfa

3. Yunus Emre

Etkinlik Süresi:	2 saat
Kazanımlar:	1) Barış ve hoşgörü örneklerinin farkında olma 2) Olumlu davranış oluşturma 3) Sevgiye değer verme 4) Empati
Yöntem Ve Teknik:	1) Soru- Cevap 2) Tekerleme 3) Şarkı Söyleme 4) Rol Oynama 5) Masal Okuma ve Canlandırma
Materyaller:	1) Oyuncaklar 2) Müzik 3) “Yunus Emre’yle Bir Gün” adlı hikâye kitabı
İşleniş:	Soru-cevap ile ön bilgiler hakkında bilgi sahibi olunur. AÖ: Barış ne demek? AÖ: Küs kime denir? AÖ: Bir arkadaşınızla küsünce ne hissedersiniz?
Y1	Tekerleme: Benim adım Yunus imiş, içim dışım sevgi imiş, herkes dostum, herkes arkadaşım imiş, diyerek tekerleme söylenir daha sonra öğrencilerle tekrarlanır. “Kimmiş bu Yunus biliyor musunuz? Yunus Emre imiş”. (Çok eskiden burada yaşamış hep barış olsun, kimse küsmesin kavga etmesin isteyen biriymiş.)

<p>Y2</p>	<p>Şarkı:</p> <p>Kötü söz söylemem şak şak şak, kimseyi üzmem şak şak şak, iyiliktir doğruluktur işim. Kötülük hiç bilmem” diyerek karşılıklı duran öğrenciler ellerini çırpar. İkinci turda eşler değiştirilip dans ederek söylenir.</p>
<p>Y3</p>	<p>Rol Oynama:</p> <p>AÖ: Birisi oyuncağınızı size haber vermeden alsa ne hissederdiniz? Ne yapardınız?</p> <p>AÖ: Yunus Emre olsa hiç kızmazdı, “Çok hoşuna gitmiş herhalde, biraz oynar geri verir nasıl olsa” derdi.</p> <p>AÖ: Arkadaşınız gelip size vursa ne hissederdiniz?</p> <p>AÖ: Yunus Emre, hiç vurmazdı, ne demiş biliyor musunuz “ben gelmedim kavga için benim işim sevgi için”.</p> <p>AÖ: Bu anlattıklarımı canlandıralım.</p>
<p>Y4</p>	<p>Masal Okuma ve Canlandırma:</p> <p>Size bir masal okuyacağım. Murat adında bir çocuk varmış, bir gün okul panosunda bir resim görmüş. Resimde bir adam varmış, önemli biriymiş. Murat bakmış adı Yunus Emre imiş.</p> <p>Resim 10: "Yunus Emre ile Bir Gün" Kitabı</p> <p>Merak etmiş, araştırmaya başlamış. Çok eskiden yaşamış Yunus Emre ama adını hiç kimse unutmuyormuş, acaba</p>

neden? Merak etmiş Murat, geçmişe bir yolculuk yapmış. Bir de bakmış bir ormanda odun toplayan Yunus Emre. Murat ile Yunus Emre birlikte odun toplamaya devam etmişler. Murat, odunları ne yapacağını sormuş.

Resim 11: Kitaptan Sayfa

Yunus Emre, “dergâha götüreceğim” demiş. Murat “orası neresi” deyince, “iyilik, doğruluk öğretilen bir okul” diye yanıtlamış Yunus Emre. Murat, “peki siz o okula nasıl geldiniz” diye sormuş. Yunus Emre başlamış anlatmaya, “ben çiftçiydim, toprağı ekip biçerdim, bir yıl kıtlık oldu. Toprakta hiç bitki çıkmadı. Yiyecek hiç yemeğimiz yoktu. Bir adam bitki dağıtıyormuş bende gidip istedim. Bana, buğday mı vereyim bilgi mi diye sordu. Bende karnım aç, bilgiyi ne yapayım, buğday ver de yemek yapayım, dikeyim büyüteyim” dedim. “Buğdayı aldım, ama buğdayı yerim biter, öğrendiklerim bitmez diye düşündüm. Geri dönüp buğdayı geri verdim. Bilgi istedim. O’da bana hep doğruyu, iyiyi gösterdi. Okulda bilgi öğreniriz hem de hepimiz bir iş yapar katkıda bulunuruz bende okulun oduncusuyum” dedi. Konuşarak okula geldiler ve ders başladı. Öğretmenleri;

“kimseyi küçük görmeyin, sabırlı olmayı öğrenin. Tüm canlılara iyi davranın” dedi.

AÖ: Şimdi anlatacaklarımı dikkatle dinleyin, bitince drama yapacaksınız.

Yunus Emre ders bitince yakındaki bir köye doğru yola çıktı. Köye varınca susamışlardı, çeşmenin yanında dinlenirlerken, iki çocuğun kavgası duyuldu. Yunus Emre

	<p>sordu: “niçin kavga ediyorsunuz”?</p> <p>Çocuklar, şaşırdılar. “Yunus Emre, kavga etmeye değmez, birbirinizi sevin, koruyun”, dedi ve çocukları barıştırdı. (Çocuklardan anlatılanları canlandırmaları istenir).</p>
--	---

4. Mimar Sinan

Etkinlik Süresi:	3 saat
Kazanımlar:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Geçmiş kavramı oluşturmak 2) Meslekleri öğretmek 3) Mimar Sinan'ın hayatı hakkında fikir sahibi olmak 4) Problem çözme becerisi kazanmak
Yöntem Ve Teknik:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Oyun Oynama (Ne iş yapar?) 2) Masal Anlatma (Suya Battı) 3) Drama 4) Resim Yapma 5) Maket Hazırlama (Mimar Kim?)
Materyaller:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Lego 2) Maket oyuncak 3) Fotoğraf 4) Kumaş 5) Kâğıt Gemi 6) Oyun Hamuru
İşleniş:	<p>Sınıfa Mimar Sinan'ın ve eserlerinin resmi asılır.</p> <p>Resim 12: Mimar Sinan'ın Yaptığı Bir Eser Resmi</p>

<p>M1</p>	<p>Ne İş Yapar?</p> <p>Ön bilgileri sınamak için; mimar ne demek, mimar kimdir? diyerek sorular yöneltilir.</p> <p>Ne iş yapar oyunu oynamak için sınıfa bilgi verilir.</p> <p>AÖ: Şimdi sizinle çok güzel bir oyun oynayacağız, daire şeklinde oturun, kime sorarsam o cevap versin bilemeyen daireden çıksın.</p> <p>Tablo 1: Örnek Soru ve cevaplar</p> <table border="1" data-bbox="628 734 1410 1417"> <thead> <tr> <th>Soru: Ne İş yapar?</th> <th>Çocukların Cevapları</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hastaları var, ne iş yapar?</td> <td>Doktor</td> </tr> <tr> <td>Öğrencileri var, ne iş yapar?</td> <td>Öğretmen</td> </tr> <tr> <td>Üniforması, silahı var, ne iş yapar?</td> <td>....</td> </tr> <tr> <td>Süpürgesi var yolları temizler?</td> <td>....</td> </tr> <tr> <td>Sebze, meyve satar?</td> <td>....</td> </tr> <tr> <td>Pasta, kek satar?</td> <td>....</td> </tr> <tr> <td>Ev yapar, okul yapar?</td> <td>Mimar</td> </tr> </tbody> </table>	Soru: Ne İş yapar?	Çocukların Cevapları	Hastaları var, ne iş yapar?	Doktor	Öğrencileri var, ne iş yapar?	Öğretmen	Üniforması, silahı var, ne iş yapar?	Süpürgesi var yolları temizler?	Sebze, meyve satar?	Pasta, kek satar?	Ev yapar, okul yapar?	Mimar
Soru: Ne İş yapar?	Çocukların Cevapları																
Hastaları var, ne iş yapar?	Doktor																
Öğrencileri var, ne iş yapar?	Öğretmen																
Üniforması, silahı var, ne iş yapar?																
Süpürgesi var yolları temizler?																
Sebze, meyve satar?																
Pasta, kek satar?																
Ev yapar, okul yapar?	Mimar																
<p>M2</p>	<p>Suya Battı:</p> <p>Masala başlamadan önce sınıfa uzun ve enli mavi bir kumaş yerleştirilir. Öğrenciler, kumaşın bir yanına dizilir, kumaşın göl olduğu ve üstüne basmadan karşıya geçmeleri söylenir. Geçemediklerinde, “bunun bir yolu olmalı, ne yaparsak, suya düşmeden, ıslanmadan karşıya geçeriz?” diye sorulur ve karşıya geçmeleri istenir. Çocuklara karşıya geçmelerini, düşenin suya batacağı söylenir. Suya batan oyundan çıkar en son kalan Mimar olur. (Oyun başlayınca çocuklar suya battı, suya battı, diye tempo tutarlar.)</p>																
<p>M3</p>	<p>Masal Anlatma:</p>																

	<p>Çok eskiden ülkemizde bir asker varmış. Padişahın askeriymiş. Başka ülkelere gidip toprak kazanırmış. Bir gün, Padişah, askerlerine büyük bir derenin karşısındaki kaleyi almalarını söylemiş. Deredeki su çokmuş, karşıya zıplamalarının imkânı yokmuş, suya düşerlermiş, Su çok derinmiş. Ama kaleye ulaşmak istiyorlarmış. Kalenin bekçileri de varmış. Askerler karşıya geçmenin yolunu bulamamışlar. Sinan adında bir asker varmış, çok akıllıymış ona sormaya karar vermişler.</p> <p>AÖ: Sinan, ne söylemiş olabilir, çözüm bulmuş mudur? Nasıl geçmelerini söylemiştir?</p> <p>Sinan, “üzülmeyin arkadaşlar kaleyi almanızı ben sağlarım”, demiş. Başlamış çalışmaya derenin üzerine kocaman bir köprü yapmış, askerler köprüden geçip kaleyi almışlar. Aradan zaman geçmiş, çok yatmış kalkmışlar. Padişah bir gün Sinan'ı yanına çağırılmış. “Bir ülkeye gideceğim, bu ülkede değerli taşlar, hazineler var; ama bu ülkeye gitmem için kocaman bir gölü geçmem gerek, bu göl deniz gibi, bize yardım et” demiş. Sinan, “ben biraz düşüneyim” demiş. Padişaha gitmiş, “gölü geçmek için bir araca ihtiyacınız var ben size, gemi yapayım” demiş. Kocaman tahta gemiler yapmış, askerleri içine koyup hazinelerin olduğu ülkeye yollamış. Askerler hazineleri ele geçirmiş.</p>
M4	Drama: Öğrencilere bu anlatılanları canlandırmaları söylenir ve çocukların talebine göre, yönlendirilir.
M5	Resim Yapma: Mimar Sinan'ın ve eserlerinin resimleri çocuklara dağıtılır, incelemeleri istenir.

Resim 13: Mimar Sinan ile İlgili Resimler

AÖ: Bu resimlerdekiler ne? Kaç günde bunları yapmış olabilir?

Öğrencilere, kâğıt, karton, atık materyal, oyun hamuru verilip Mimar Sinan'la ilgili resim yapmaları istenir.

M6

Maket Hazırlama (Mimar Kim?) :

Öğrencilere, maket oyuncak parçaları verilir, dörtlü gruplara ayrılır.

AÖ: Şimdi mimar kim bulacağız, siz Mimar Sinansınız, bakalım siz neler yapacaksınız? Denir

5. Piri Reis

Etkinlik Süresi:	1,5 saat
Kazanımlar:	1) Yönleri kavrama 2) Geçmiş kavrama 3) Önemli Kahramanları algılama 4) Kahramanlık duygusu geliştirme
Yöntem Ve Teknik:	1) Drama 2) Dünyayı keşfediyorum Piri Reisim 3) Define Avcısı(oyun oynama) 4) Hikâye Etkinliği
Materyaller:	1) Piri Reis haritası 2) Kumaş 3) Hazine sandığı 4) Korsan Gözlüğü 5) Oyuncak Gemi 6) “Piri Reis İle Bir Gün” Adlı Hikâye Kitabı 7) Model Küre 8) Kâğıt 9) Boya
İşleniş:	Drama: Öğrencilere ön bilgi verilir. “Piri Reis adında bir adam varmış. Denizleri gemisiyle dolaşır, gittiği yerlerin resimlerini çizermiş” denir ve Piri Reis’in resmi öğrencilere gösterilir. “Kim, Piri Reis olacak? ” denir. Piri Reis’in yardımcılarını seçilir. Korsan olarak dört öğrenci seçilir. Diğerleri de geminin içinde hazine sahipleri olur. Farklı noktalara dörtlü iki grup yerleştirilir ve Piri Reis'in gemisi yaklaşınca deniz olarak yerleştirilen kumaşı çekip dalga yapmaları söylenir (diğerleri bu bilgiyi duymaz). İki öğrenci, mavi kumaşın üstünde gizlice oturur (köpek balığı oldukları ve gemi yaklaşınca gemiye çarpıp korkutmaları söylenir). Piri Reis ve ekibine gemileriyle maviyi takip etmelerini deniz olduğu söylemiştir. Piri Reis'e diğer gemideki hazineleri almaya çalışmalarını söylenir.
P1	Dünya’yı Keşfediyorum: Sınıfa model küre getirilerek öğrencilere gösterilir ve onun üzerinde yaşadığımız dünya olduğu söylenir. “Maviler büyük denizler, bu denizlere okyanus denir ve içinde büyük balıklar yaşar. Bunlar karalar yani kıtalar” diyerek gösterilir. Piri Reis’in bu dünya üzerinde gemisiyle yolculuk yaptığı

	söylenerek “siz Piri Reis olun kendi haritanızı çizin” denir.
P2	<p>Define Avcısı:</p> <p>Bir kâğıda, öğretmen masası çizilir ve sınıfa bırakılır, Öğretmen masasına giden öğrenciler ikinci kâğıdı bulur bu kâğıtta kitaplık çizilidir. Üçüncü kâğıda, oyun evi, dördüncü kâğıda koridordaki dolap, beşinci kâğıda beslenme odası çizilir. Öğrenciler, bu kâğıtları bularak, bir kutuya ulaşırlar. Kutunun içine boncuklar yerleştirilmiştir.</p> <p>İkinci turda, öğretmen oyun odasına bir kutu saklar, öğrencilere önce sınıftan çıkın, sonra sola dönün denir. Sınıftan çıkan öğrencilere düz ilerleyip sağa dönün komutu verilir. İlerleyip sola dönün denir. Hazinesinin burada olduğu söylenir.</p>
P3	<p>Hikâye Etkinliği:</p> <p>“Ben Murat, geçen gün pikniğe gitmişim, ama yolumu kaybettim. Öğretmenim yolumu yıldızlara bakarak bulabileceğimi söylemişti, ama iyi dinlemediğim için hatırlayamıyor ve çok korkuyorum. Geçmişe gitseydim keşke. Birden kendimi dalgalı bir denizde gemide buldum. Fırtına çok tehlikeliydi. Gemi batabilirdi. Hemen dönmek istedim. O da ne, gemide başkaları da vardı. Benden yardım istediler. Kabul ettim. Dalgalar azaldı biz de geminin kapalı bölümüne geçtik. İçerde bir adam vardı. “buraları bilirim” dedi. “birazdan deniz sakinleşir sabaha kıyıya varmış oluruz”, yanındaki adam “inşallah reisim” dedi. Reis, gemi kaptanı demekti. Reis bana doğru yaklaştı, “bize yardım etmişsin teşekkürler benim adım Piri Reis” dedi. Piri Reis haklıydı, fırtına dindi. Gemi limana yanaştı ve gemiden indik. Yolda herkes Piri Reis’e selam veriyordu, önemli bir adam olmalıydı. Merak edip sordum, ne kadar zamandır gemilerdesiniz? “Senin yaşlarından beri” dedi. “Küçükken babamı kaybettim, amcam gemiciydi beni o büyüttü”. Eve gelmiştik. Piri Reis yazmaya başladı ne yazdığını sordum, kitap yazıyordu. Sonbaharda denizin fırtınalı olduğunu, geçen denizcilerin dikkat etmesi gerektiğini yazıyordu. Masada bir harita vardı. Renkli çizilmiş bir haritaydı. “Piri Reis, haritayı ben çizdim, dünya haritası. Haritan olmazsa denizde kaybolursun”, dedi.</p>

6. Mevlana

Etkinlik Süresi:	5 saat
Kazanımlar:	1) Barış kavramının öğrenilmesi 2) Problem çözme becerisinin kazanılması 3) Empati becerisinin kazanılması 4) Çatışma çözümüleme
Yöntem Ve Teknik:	1) Masal okuma 2) Drama 3) Hayal et 4) Mevlana'yla bir gün (masal ve drama) 5) Kâğıt kukla yapalım 6) Semazen
Materyaller:	1) La Fontane'den iki inatçı keçi masalı 2) Mavi kumaş 3) Tahta(köprü) 4) Oyuncak köpek 5) Ekmek 6) Hikâye kitabı 7) Kâğıt, boya, makas 8) Sufi müziği
İşleniş:	Barış nedir? sorusu sınıfa yönlendirilir. Yanıt alındıktan sonra; “size bir masal anlatacağım. Masal bitince siz masaldan drama yapacaksınız”, denir. (Rol oynamayı kavrayamadıkları için benzer etkinlikler için “drama” denmiştir). “İki keçi varmış, bu keçiler çok inatçıymış. Hep kendi dedikleri olsun isterlermiş. Bir gün bu iki keçi köprünün üstünde karşılaşmışlar. Köprü çok darmış, ikisi birden geçemezmiş”.
MV1	Hayal Et: Keçilerden biri siz olsanız ne yapardınız? Yanıtlar alındıktan sonra devam edilir. “Keçiler köprüde birbirlerine yol vermemiş. Biri, önce ben geçeceğim demiş, öteki hayır önce ben geldim ben geçeceğim demiş ve başlamışlar birbirlerini itmeye. İtişirken, keçiler köprüden aşağıya suya düşmüşler. İslanmışlar. Boğulmaktan zorla kurtulmuşlar”.
MV2	Drama: Anlattıklarımı drama yapacağız. Kimler inatçı keçi olacak? diyerek, kumaş yere serilir(dere), üzerine tahta konur. Diğer çocuklar da etraftaki ağaçlar olur.

<p>MV3</p>	<p>Drama:</p> <p>Mevlana, adında biri çok eskiden ülkemizde yaşarmış. Herkes için iyi şeyler düşünürmüş, kötülüklerden uzak dururmuş. Şimdi size Mevlana ile ilgili bir hikâye anlatacağım, sonra anlattıklarımı canlandıracağız.</p> <p>Mevlana, her akşam bir ekmek alıyormuş, bir gün arkadaşına para verip yine ekmek aldırılmış. Arkadaşı meraklanmış, Mevlana'yı takip etmeye başlamış. Dışarıda çok yağmur yağıyormuş. Mevlana yıkık, kötü bir kulübeye girmiş. Arkadaşı da gizlice arkasından girmiş.</p> <p>Kulübede yavrularıyla birlikte bir köpek varmış. Mevlana, ekmeği köpeğe yedirmiş. Arkasını dönünce arkadaşını onu takip ettiğini anlamış. “Bu köpek günlerdir aç, yavruları da var, yavrularına şefkatle bakıyor yanlarından hiç ayrılmadı” demiş.</p>
<p>MV4</p>	<p>Mevlana'yla Bir Gün:</p> <p>Resim 14: Mevlana İle Bir Gün Kitabı</p> <p>Öğretmen, sınıfa “Mevlana'yla Bir Gün” adlı kitabı getirip, öğrencilere gösterir. “Burada bir hikâye var ben size hikâyeyi okuyacağım, sizde hikâyeye bitince canlandıracağız” der. Kitabın dışındaki kişinin Mevlana olduğu sınıfa söylenir. “Küçük bir çocuk vardır. Odasının camına konan bir güvercin ona sihirli bir anahtar getirmiş ve geçmişe gözlerini kapatıp hayal ettiğinde yolculuk yapabileceğini söyler. Küçük çocuk, geçmişteki ünlü birini görmek istemiş. Ailesiyle birlikte Konya'ya gitmişler. Mevlana'nın eskiden yaşadığı evi görmeyi istiyormuş. Evi gezerken Mevlana'yı çok merak etmiş, şimdi yaşamıyormuş ama eskiden yaşıyormuş. Eskiden buralar nasılmış? Gözleri</p>

	<p>“Mevlana, bu gün size öğütler vereceğim, insanlara yardım edin, herkese iyi davranın, öfkenize hâkim olun” demiş. Bu sırada sınıfın kapısı yavaşça aralanmış küçük bir bebek emekleyerek sınıfa girmiş, Mevlana’nın kucığına çıkmış. Mevlana bebeğe hiç kızmamış onu öpmüş, ders anlatmaya devam etmiş. “Herkese sevgi gösterin, tüm canlılara; insanları da sevin, hayvanları da” demiş. Buraya kadar canlandırma yapılır.</p> <p>Ders bitince Mevlana ve öğrencileri dışarıya çıkmışlar. Bir gürültü duyunca bakmışlar iki kişi kavga ediyor. “Sen bana kötü söz söylersen ben sana daha kötüsünü söylerim” diyor. Mevlana hemen kavga eden adamların arasına girdi, “kötü söz söyleyeceksen bana söyle, ben sana hiç kötü söz söylemem” dedi. Bağırان adamlar, yaptıklarında çok utandılar ve barıştılar. (Bu olayla ilgili bir canlandırma yapılır.)</p>
MV5	<p>Kâğıt Kukla Yapımı: Öğrencilere Mevlana’nın resmi, kâğıt, makas, boya ve yapıştırıcı verilir. Bu malzemeleri kullanarak Mevlana kuklası yapıp konuşturmaları istenir.</p>
MV6	<p>Semazen: Sınıfa semanın dönerek yapılan bir etkinlik olduğu, sema esnasında iyi şeyler düşünmeleri gerektiği söylenerek, çocukların müzik eşliğinde dönmeleri sağlanır. Daha sonra ne hissettikleri sorulur.</p>

7. Bilge Kağan ve Kültiğın

Etkinlik Süresi:	3 saat
Kazanımlar:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Türk kültürünü anlamak 2) Kahramanlık hisleri uyandırmak 3) Geçmişte yaşamış Türk büyüklerini tanımak
Yöntem Ve Teknik:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Soru- cevap 2) Hikâye okuma 3) Drama 4) Çizgi Roman Boyama

Materyaller:	1) Çizgi roman 2) Boya 3) Karton 4) Kumaş (çadır yapımında kullanılacak) 5) Tahta (kılıç)
İşleniş: B1	Soru- Cevap: Yüksek bir tepeye çıktınız yanınızda arkadaşlarınız var etrafta çimenler var, sizden sonra orada yaşayacaklara not bırakmak istiyorsunuz ne yaparsınız? Nereye yazarsınız? Taşa yazsak diye öğrenciler bulamazsa öğretmen yönlendirir (Orhun Abideleri).
B2	Hikâye Anlatma: Öğretmen hikâyeyi anlatmaya başlar sırayla elinde de çizgi romanın sayfalarını anlatım sırasında öğrencilere gösterir. <p style="text-align: center;">Resim18: Bilge Kaan</p> <p>Çok eskiden, dedelerimizin de dedesi bir adam varmış. Bu adam ülkenin birinde kralmış.</p> <p style="text-align: center;">Resim 19: Bilge Kaan</p> <p>Kralın adı Bilge Kağan'mış. Bu kralın bir de kardeşi varmış.</p>

O, orduları yönetiyormuş. Komutanmış. O'nun adı da Kültiğin'miş.

Resim 20: Çizgi Roman - 1

İki kardeş, halkını koruyormuş. Halkının bir sürü hayvanı varmış. Hepsi ata binermiş. Kılıçları, okları varmış. Bir de komşuları varmış.

Resim 21: Çizgi Roman - 2

Bilge Kağanla kardeşi Kültiğin'i hiç sevmezmiş. Çünkü

onlardan korkarmış.

Resim 22: Çizgi Roman - 3

Resim 23: Çizgi Roman - 4

Bilge Kağan, ülkesini yönetirken, Kültiğin de askerlere ok atmayı öğretirmiş.

İki kardeş, komşularını yenmiş, ülkesinde yaşayan insanlar da rahat etmiş.

	<p style="text-align: center;">Resim 24: Çizgi Roman - 5</p> <p>Bu iki kardeş, halka; iyi geçinin, kavga etmeyin, demiş. Bunları büyük taşlara yazmışlar. (Başka ne olmuş olabilir?).</p>
B3	<p>Çizgi Roman Boyama:</p> <p>Öğrencilere Bilge Kağan ve Kültiğin ile ilgili çizgi roman verilerek boyamaları istenir.</p>

8. Ahi Evran

Etkinlik Süresi:	1,5 saat
Kazanımlar:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kültürüne karşı olumlu tutum geliştirme 2) Türk büyüklerinin önemini kavrama 3) Ahlaki değerler kazanma
Yöntem Ve Teknik:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Drama 2) Resim Yapma
Materyaller:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Lego 2) Oyun Hamuru 3) Atık Materyaller 4) Boya 5) Resim Kâğıdı
İşleniş:	<p>Drama:</p> <p>AE1 Öğretmen Ahi Evran olur, her çocuğa bir meslek seçmesi söylenir, hamur ve legolarla meslekleriyle ilgili işleri</p>

	<p>yapmaya başlarlar.(marangoz, terzi ve ayakkabıcı olur.) Çocuklara yaptıkları malların çok pahalı olmaması ve çabuk bozulmaması gerektiği söylenir. İsteyen bir meslekle uğraşmayıp sadece alışveriş de yapabilir. Kendi aralarında da alışveriş yapabilecekleri söylenir. Çocuklara aldıkları mal çabuk bozulursa Ahi Evran'a şikâyet edebilecekleri söylenir. Araştırmacı da Ahi Evran olur. Öğretmenin aldığı mal bozuktur ve Ahi Evran'a şikâyet eder. Mal geri getirilir ve yenisi verilir. Malı satan ceza olarak çocuklara yiyecek dağıtır. Herkes kötü mal yaptığını öğrensin diye pabucu damına atılır.</p>
AE2	Resim Yapma: Öğrencilere boya ve kâğıt verilip, Ahi Evran ile ilgili resim yapmaları istenir.

ÖZGEÇMİŞ

Duygu DAYSAL ERSOY, 19.06.1980 de İzmir, Urla'da dünyaya geldi. İlk, orta ve lise eğitimini İzmir'de tamamladı. 1998 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 2002 yılında mezun oldu. 2002- 2010 yılları arasında çeşitli özel kurumlarda sosyal bilgiler öğretmenliği ve yayıncılık yaptı. Ankara'da yaşamakta olan Duygu Daysal Ersoy, evli ve bir çocuk annesidir.